

**Australianpaimenkoirien jalostuksen
tavoiteohjelma
Australianpaimenkoirat ry
2009 – 2013**

Sisällys

1. Yhteenveto.....	3
2. Rodun tausta.....	4
2.1. Rodun synty ja kehittyminen.....	4
2.2. Rodun käyttötarkoitus.....	5
2.3. Rodun kehitys Suomessa.....	6
2.4. Rodun kehitys muissa maissa.....	7
3. Järjestöorganisaatio ja sen historia.....	8
3.1. Hallitus.....	8
3.2. Jalostustoimikunta.....	9
3.3. Muut toimikunnat ja toimihenkilöt.....	10
4. Nykytilanne.....	11
4.1. Populaation koko ja rakenne.....	11
4.1.1. Käytetyimmät jalostusurokset.....	13
4.1.2. Käytetyimmät jalostusnartut.....	16
4.1.3. Tehollinen populaatio.....	19
4.2. Luonne ja käyttöominaisuudet.....	20
4.2.1. SKL:n luonnetesti ja MH-luonnekuvaus.....	21
4.2.2. Palveluskoirakokeet.....	22
4.2.3. Tottelevaisuuskokeet ja agility.....	23
4.2.4. Muut koelajit.....	23
4.2.5. Paimennus.....	23
4.3. Terveys.....	24
4.3.1. PEVISA -ohjelmaan sisällytetyt sairaudet.....	24
Lonkkanivelten tutkimukset ja kehitys.....	24
Kynärnivelten tutkimukset ja kehitys.....	27
Silmäsairaudet.....	29
4.3.2. Muut tunnetut sairaudet ja viat.....	33
4.4. Ulkomuoto.....	39
4.4.1. Rotumääritelmän tulkinta.....	40
5. Yhteenveto aiempien jalostussuositusten toteutumisesta.....	44
6. Jalostuksen tavoitteet ja strategiat.....	45
6.1. Rotujärjestön visio.....	45
6.2. Rotujärjestön tavoitteet.....	45
6.3. Rotuyhdistyksen strategia.....	45
6.3.1. PEVISA -ohjelmaan liittyvät sairaudet.....	46
6.3.2. Muita jalostussuosituksia.....	46
6.4. Uhat ja mahdollisuudet.....	46
6.4.1. Varautuminen ongelmiin.....	48
6.5. Toimintasuunnitelma JTO:n toteuttamiseksi.....	48
7. Tavoiteohjelman toteutumisen seuranta.....	49
8. Lähteet.....	50
9. Liitteet.....	52

1. Yhteenveto

Australianpaimenkoira kehitettiin karjatilojen yleiskoiraksi 1800- ja 1900-luvuilla Yhdysvaltojen länsiosissa, missä tavoitteena oli sitkeä, kestävä ja monipuolinen paimenkoira, jolla on korkea työmo-raali. Tätä perintöä tulee kunnioittaa ja pyrkiä pitämään huolta rodun käyttökelpoisuudesta sen al-kuperäiseen tehtävään.

Australianpaimenkoiran tulee olla perusterve, rakenteensa puolesta kestävä, notkea ja ketterä. Sa-nat "keskikokoinen", "kohtuullinen" ja "tasapainoinen", kuvaavat niitä asioita, mitä tulee olla hyvära-kenteisessa yksilössä.

Australianpaimenkoira on älykäs ja aktiivinen työkoira, jolla on voimakas paimennus- ja vahtimis-vietti. Se on luotettava kumppani, joka kykenee työskentelemään koko päivän. Rotu on tasapainoi-nen, hyväluonteinen, harvoin riidanhaluinen ja saattaa ensitapaamisella olla hieman varautunut. Pienikin merkki arkuudesta, pelokkuudesta tai aggressiivisuudesta on vakava virhe.

Australianpaimenkoirien ensimmäinen rotuyhdistys on vuonna 1957 perustettu Australian Shep-herd Club of America (ASCA). 1985 ASCA:n yleiskokouksessa oli esitys liittymisestä Amerikan Kennelklubiin (AKC), mutta esitys ei mennyt läpi. AKC tunnusti rodun vuonna 1991 ja Suomen Kennelliitto vuonna 1993. The United States Australian Association (USASA) perustettiin 1993 ja rotujärjestöstä tuli samalla AKC:n jäsenyhdistys. Ensimmäiset australianpaimenkoirat rekisteröitiin Suomeen vuonna 1994. FCI hyväksyi ensimmäisen australianpaimenkoirien rotumääritelmän 1996. Rotu on saavuttanut maassamme suuren suosion monipuolisena harrastuskoirana. Austra-lianpaimenkoirat ry perustettiin 1998 ja se on Suomen Palveluskoiraliitto ry:n ja Suomen kennel-liitto ry:n jäsenyhdistys.

Yhdistyksen pyrkimyksenä on huolehtia rodunomaisen australianpaimenkoiran säilymisestä ja riit-tävästä geneettisestä vaihtelusta. Tärkeänä tavoitteena on saada kaikki rodun kasvattajat tunte-maan rotumääritelmä, koko rodun tilanne siihen verrattuna ja ymmärtämään omien jalostuskoirien-sa taso verrattuna koko kantaan.

Yhdistyksen tavoitteena on australianpaimenkoirien liittäminen PEVISA -ohjelmaan lonkkien, kyy-närpäiden ja silmien osalta. Jalostuksen tavoiteohjelmassa kootaan yhteen oleellinen tieto austra-lianpaimenkoirista, niiden taustoista ja nykytilasta sekä rodun jalostuksen suunnittelussa ja toi-meenpanossa tarvittavista taustatekijöistä. Ohjelman avulla voidaan ohjata rodun kehitystä määrä-tietoisesti ja vaadittavan pitkäjänteisesti. Tämän jalostuksen tavoiteohjelman tarkoituksena on toi-mia rodun harrastajien, sekä muiden siitä kiinnostuneiden tiedonlähteenä, sekä Australianpaimen-koirat ry:n kantaa eteenpäin vievänä oppaana.

2. Rodun tausta

2.1. Rodun synty ja kehittyminen

Rodun alkuperä on hämärän peitossa ja arvailujen varassa, mutta nykyiseen muotoonsa australianpaimenkoira on kehitetty Pohjois-Amerikassa ja lähinnä mantereen länsiosissa. Rodun varhaisimmat alkujuuret ovat Euroopassa. Espanjan ja Ranskan välisillä Pyreneiden vuoristoilla asuvat baskit ovat olleet eräs varhaisimpia kotieläimiä kesyttävä ja kasvattava kansa. Valitettavasti heillä ei ole ollut kirjoitettua kieltä ja jäljelle jääneet historialliset yksityiskohdat heidän käyttämistään paimenkoirista ovat lähinnä perimätietona siirtyneitä tarinoita ja legendoja. 1800-luvulla vuoristojen baskipaimenia siirtyi lampaineen ja koirineen Australiaan, jossa lampaan kasvatus kukoisti ja villateollisuus kasvoi ja kehittyi huimaa vauhtia. Baskipaimenet matkasivat laumojensa mukana edelleen Yhdysvaltoihin, kun villan kysyntä kasvoi kasvamistaan ja amerikkalaiset lampaan kasvattajat tuottivat Australiasta maahansa hyvävillaisia merinolampaita paimenineen.

Lammaslaumojen mukana kulkevien paimenten elämä oli kovaa ja täynnä raskasta työtä. Paimenten koirien elämän voi kuvitella olleen vielä astetta karumpaa, joten vain karaistuneet, lujat ja sopeutuvaiset koirat selvisivät töistään ja velvollisuuksistaan paimenten rinnalla. Nämä baskien mukana tulleet koirat eivät vain paimentaneet lampaitaan läpi ”villin lännen” vaan samalla puolustivat laumaansa petoja vastaan, osoittivat erittäin vahvoja synnynnäisiä paimennusviettejä ja olivat viimeiseen asti omistautuneita isännilleen. Koiria oli helppo ohjailta ja kouluttaa mutta ne säilyttivät silti tietyn määrän itsenäisyyttään ja kykenivät huolehtimaan itsestään ja laumastaan tilanteessa kuin tilanteessa.

1800-luvun lopulta on säilynyt tietoja, joiden mukaan Espanjasta varta vasten tuotettiin Amerikkaan paimenkoiria, jotta saataisiin työkoiriin toivottuja paimennusominaisuuksia. Näihin aikoihin Espanjasta tuotiin briardeja, pyreneittenpaimenkoiria ja partacollieta muistuttavia koiria, joita amerikkalainen sulatusuuni yhdisteli parhaan mahdollisen tuloksen löytämiseksi. Tällöin ei vielä annettu niinkään arvoa rodullisesti puhtaille yksilöille, vaan koiran katsottiin olevan silloin täydellisen, kun se työskenteli toivotulla tavalla. Yhdistelemällä eri tyyppisiä koiria rotuun muokattiin hitaasti paimenkoirille vaadittavat ominaisuudet ja työhön soveltuva ulkomuoto. Yhdysvalloissa australianpaimenkoirien kantakoirat kehitettiin lähinnä nautakarjan kanssa työskentelyyn ja suurikokoisille tiloille.

Vuonna 1957 australianpaimenkoirilla oli oma pieni mutta vakaa kannattajajoukkonsa, joka perusti Australian Shepherd Club of America-yhdistyksen eli ASCA:n. Vuonna 1971 ASCA alkoi pitää virallista rekisteriä koirista ja järjesti näyttelyitä, tottelevaisuus- sekä jäljestyskisoja, joissa koirat pystyivät hankkimaan itselleen virallisia titteleitä. 1974 organisoitiin paimenkoiraohjelma ylläpitämään ja korostamaan rodun alkuperäisiä paimennustaipumuksia ja vasta vuonna 1975 perustettiin komitea kehittämään virallista rotumääritelmää australianpaimenkoirille. Ensimmäinen rotumääritelmä hyväksyttiin vuonna 1977.

1980-luvulla ASCA jakaantui kahtia, kun osa jäsenistä halusi päästä mukaan Yhdysvaltojen pääkenneljärjestöön American Kennel Club:iin (AKC) ja samalla saada australianpaimenkoirasta virallisesti tunnustettu rotu FCI:ssä. Osa ASCA:n perustajajäsenistä ja kasvattajista pelkäsi tästä mukana tulevan suosion tekevän australianpaimenkoirasta tavallisen populaarirodun ilman tyypillisiä työominaisuuksia. Vastustajat pelkäsivät myös rodun jakaantumista kahteen erilliseen linjaan, joissa toisessa keskityttäisiin pelkästään ulkonäköön jolloin muut ominaisuudet kärsisivät ja rotu ei enää olisi oma itsensä. Uusi järjestö The United States Australian Shepherds Association (USASA) muokkasi hieman ASCA:n rotumääritelmää ja rotu otettiin AKC:n viralliseksi roduksi vuonna 1991. Tällä hetkellä FCI tunnustaa ainoastaan AKC rekisteröidyt koirat. Osa Yhdysvaltojen ja Keski-Euroopan koirista on kuitenkin edelleen vain ASCA rekisterissä, jolloin niiden jalostus- ja harrastuskäyttö FCI:n alaisissa maissa on vaikeaa. AKC on muutamia kertoja avannut rotukirjat ja ASCA -rekisteröityjä koiria on otettu AKC:n rekisteriin.

Yhdysvalloissa toimii myös ASHGI, australianpaimenkoirien oma terveyttä vaaliva ja geneettisiä sairauksia tutkiva ja vastustava järjestö. Järjestön puheenjohtajana ja yhtenä asiantuntijajäsenenä on C.A. Sharp. Hän on pitkän linjan australianpaimenkoiraharrastaja, joka on laajalti perehtynyt rotuun ja kirjoittanut monia artikkeleita joita on julkaistu sekä järjestön sivuilla että ASCAn sivuilla ja lehdessä. Hän on myös kiertänyt maailmalla luennoimassa aussieden perinnöllisistä ongelmista ja niiden vastustamisesta. Vuonna 2005 ASHGI:ssa on alkanut esim. syövän periytyvyyteen australianpaimenkoirilla liittyvä tutkimus.

2.2. Rodun käyttötarkoitus

"Käyttötarkoitus määrää muodon" -johtopäätös on koiran kasvattajien havaitsema totuus, ja se on näkyvissä hyvin myös työ- ja näyttelytyypin australianpaimenkoiran kehittämisessä viimeisten vuosikymmenten aikana.

Kiinnostus näyttelytoimintaa kohtaan alkoi Yhdysvalloissa kasvaa aussieharrastajien keskuudessa 1970-luvun puolivälissä. Ideaalitalanteessa näyttelytoiminta tukee parhaan työkoirajalostusmateriaalin etsimistä ja siellä painotetaan koiran rakennetta ja liikkeitä. Todellisuudessa näyttelymenestys riippuu kuitenkin paljon myös koiran esteettisestä olemuksesta. Tästä seuraa, että näyttelykasvattajat valitsevat jalostuseläimensä ainakin osittain ulkomuodon, kuten kauniin värin, valkoisten- ja tan -merkkien, sekä koiran ilmeen perusteella. Työtyypin kasvattajilla puolestaan koiran työkyky on jalostusta ohjaava peruste ja he saattavat jättää huomiotta rotumääritelmän virheiksi luokittelemia seikkoja, mikäli ne eivät vaikuta koiran työskentelyyn.

Näyttelyiden yleistyessä 70-luvulla kasvattajat alkoivat valikoida koiria, jotka menestyisivät ulkomuotokilpailuissa. Flintridge -linjojen koirat olivat erittäin vahvasti esillä ja ne pärjäsivät hyvin näyttelyissä, jolloin niistä tuli myös hyvin suosittuja. Kasvattajat, jotka arvostivat hyviä työominaisuuksia keskittyivät valitsemaan koiria, jotka pärjäsivät parhaiten työtehtävissä. Tällöin ero eri koiratyypin välillä alkoi kasvaa.

Erot työtyypin ja näyttelytyypin välillä ovat suurimmat kun tarkastellaan koiria, jotka ovat molempien tyyppien ääripäitä. Molemmissa tyypeissä on olemassa ääripäitä sekä henkisissä että ulkomuoto-ominaisuuksissa. Esimerkiksi joillakin näyttelylinjaisilla koirilla on hyvin raskas luusto, suuri pää ja hyvin pitkä ja paksu turkki, eivätkä ne enää olisi työtehtävissä ja -ympäristössä toimivia koiria, joille puolestaan vahvuus ja ketteryys ovat oleellisia ominaisuuksia ja joille helppohoitoinen turkki on arvokas etu. Joillakin näyttelytyypin koirilla on alhainen viettitaso ja työhalukkuus, ne eivät ole energisiä, eikä niillä käytännössä enää ole paimennus- tai vartiointiviettä. Työkoirapuolella puolestaan tavataan kooltaan erittäin pieniä, kevytluustoisia koiria, joilla on ohut, lyhyt turkki sekä erittäin suuri työhalukkuus, loppumaton energia ja hyvin vahva vartiointitaito. Tällaiset koirat vaativat paljon tekemistä ja työtä, eivätkä ne sovi tavalliselle koiranomistajalle.

Ääripään jalostusvalinnat ovat siis johtaneet kahteen erityyppiseen koiraan. Huomattavimmat erot tyyppien välillä ovat koirien koossa, luuston raskaudessa, turkin paksuudessa, työssä sekä vartiointitaitumuksen vahvuudessa.

Onneksemme suurinta osaa aussiesta ei jalosteta tällaisten äärimmäisyyksien tavoittelemiseksi. Ne yksilöt, jotka ovat keskivertoja jommassa kummassa tyyppissä, muistuttavat paljon toisiaan, varsinkin fyysisiltä ominaisuuksiltaan. Tällaiset keskivertokoirat ovat tyyppiltään tasapainoisia ja turkiltaan samankaltaisia. Luonteeltaan tällaiset koirat voivat olla erittäin älykkäitä ja helposti koulutettavia sekä aktiivisia. Työtyypin koirilta löytyy yleensä huomattavasti enemmän sisua ja

tahtoa, sillä niitä ominaisuuksia arvostetaan ja tavoitellaan työkoirapuolella ja työkoirakasvatuksessa.

Australianpaimenkoira on käyttökoirarotu ja alkuperäinen käyttötarkoitus on ollut maa- ja karjataloilla käytettävä paimen- ja vartiokoira. Rakenne ja luonne vaikuttavat jokaisen australianpaimenkoiran työskentelykykyyn. Jos koira ei ole rakenteeltaan tasapainoinen, se ei toimi täydellä kapasiteetilla, eikä siten voi toimia tehokkaasti työkoirana.

Rotumääritelmässä kuvaillaan ne piirteet, sekä rakenteelliset, että luonteeseen liittyvät, jotka edesauttavat australianpaimenkoiraa suoriutumaan tehtävistään mahdollisimman luontevasti. Oikean rakenteen omaava koira selviytyy tehtävistään helposti, eikä se ole niin altis loukkaantumaan kuin rakenteeltaan puutteellinen tai liioiteltu koira. Koska rodun alkuperäinen tarkoitus oli paimentaminen ja vartiointi, rodulla on sellaisia luonneominaisuuksia, jotka ovat antaneet rodulle mahdollisuudet mukautua ja menestyä myös muilla aloilla.

Australianpaimenkoiran pääasiallinen käyttötarkoitus tänä päivänä on edelleen työ- ja paimenkoira. Rotu on kuitenkin alkanut jakautua kahteen erilaiseen tyyppiin, tyytityypiseen paimennustehtävissä käytettäviin koiriin sekä niin kutsuttuihin show- eli näyttelykoiriin. Molemmilla, sekä työ- että näyttelytyypin australianpaimenkoirilla, on paljon yhteneväisiä ominaisuuksia, jotka ne ovat perineet yhteisiltä esi-isiltään. Aussien perusluonne on yhä olemassa molemmissa koiratyypeissä. Koiratyypeissä on kuitenkin myös eroja, vaikka molemmilla tyypeillä on sama rotumääritelmä.

Rotumääritelmä kuvailee australianpaimenkoiran ensisijaisesti työkoiraksi, jolla on vahvat paimennus- ja vartiointitaitumukset. Farmien ja ranchien työkoirana rodun edustajilta vaaditaan myös itsenäisyyttä, sekä kykyä ratkaista erilaisia ongelmia. Näiden taipumusten voimakkuus vaihtelee rodun sisällä ja harrastajien, varsinkin kasvattajien, tulisi olla selvillä eri tyypeistä ja siitä mikä on näyttely- tai työtyypin koirille ominaista.

Paimennuksen lisäksi rotu on saavuttanut suosiota kotimaassaan sekä agility-, toko- että flyballkoirana. Suomessa australianpaimenkoira on yleistynyt palvelus- ja pelastuskoiralajeissa, joihin se sopii erinomaisesti työkoirataustansa, rakenteensa ja suuren työmotivaationsa vuoksi. Suomessa australianpaimenkoiralla ei vielä ole vakiintunutta asemaa työskentelevänä paimenkoirana, koirat ovat lähinnä harrastus- ja näyttelykoirina.

2.3. Rodun kehitys Suomessa

Taulukko 1. Rodun rekisteröinnit 1994-2007

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Pennut (Kotimaiset)	0	12	16	40	69	39	75	117	135	152	105	180	135	223
Tuontikoirat	1	2	5	5	5	9	12	9	12	10	24	27	19	34
Rekisteröinnit yht.	1	14	21	45	74	48	87	126	147	162	129	207	154	257

Vuonna 1994 rekisteröitiin ensimmäinen australianpaimenkoira Suomessa. Tätä ennen Suomeen on tietävästi tullut yksi australianpaimenkoira, jota ei ole rekisteröity Suomen Kennelliittoon. Ensimmäinen rekisteröity australianpaimenkoira oli Katri ja Raimo Voutilan narttu Propwash Samsara joka tuli USA:sta. Seuraavana vuonna Gerry ja Todd Nolen toivat USA:sta maahamme ensimmäisen uroksen Nolen's Dakota Dancerin sekä nartun nimeltä Hodge's Tena Rosey. Suomen ensimmäinen aussiepentue syntyi helmikuussa vuonna 1995 ja sen jälkeen rodun suosio on kiihtyvästi kasvanut. Australianpaimenkoira nousi sadan suosituimman rodun listalle vuonna 2002. Suomen Australianpaimenkoirat ry perustettiin vuonna 1998. Rotua kasvattavien kasvattajien määrä kasvaa vuosittain, samoin rodun tuontikoirien määrä on ollut nousussa.

Australianpaimenkoira on saavuttanut Suomessa jalansijaa sekä harrastus- että näyttelykoirana, rodun koekäynnit ja saavutetut tulokset ovat nousseet suhteessa koiramäärään. Australianpaimenkoirien näyttelykäyntien määrät ovat nousseet ja australianpaimenkoirat ovat pärjänneet ja esiintyneet näyttelyissä myös ryhmäkilpailutasolla.

Vuonna 2000 järjestettiin ensimmäinen australianpaimenkoirien paimennusleiri ja ensimmäinen rodun kotimaan paimennusvaistotesti (ASCA) pidettiin vuonna 2000. Australianpaimenkoirat eivät toistaiseksi ole saavuttaneet Suomessa suosiota paimenkoirina muutamia tiloilla työskenteleviä koiria lukuun ottamatta.

2.4. Rodun kehitys muissa maissa

Ruotsiin ensimmäinen australianpaimenkoira tuotiin 90-luvun alkupuolella. Ruotsissa rekisteröintien määrät ovat lisääntyneet tasaisesti tämän jälkeen. Ruotsissa australianpaimenkoirat osallistuvat näyttelyihin ja aktiivisesti koiraurheilulajeihin mm. agilityyn, pelastuskoiratoimintaan, tottelevaisuuskokeisiin, palveluskoiralajeihin ja paimennukseen.

Norjassa australianpaimenkoirat eivät ole aivan yhtä suosittuja kuin Suomessa ja Ruotsissa.

Keski-Euroopassa on runsaasti australianpaimenkoiria. Euroopan australianpaimenkoirat toimivat sekä FCI:n että ASCA:n alaisina. ASCA:n toiminta on Euroopassa melko runsasta, paimennuskilpailuja, agilityä, tokoa ja näyttelyitä järjestetään kymmeniä vuosittain. ASCA:lla on Euroopassa aktiivisia alaosastoja, joiden kotisivuilla löytyy tietoa kokeista, tuloksista ja jalostuskoirista. Muita rotua harrastavia yhdistyksiä löytyy useista maista, mutta niiden pitämät tilastot (terveys, tulos yms.) ovat vaikeasti saatavilla.

Taulukko 2. Ruotsissa ja Norjassa rekisteröidyt australianpaimenkoirat

Rekisteröinnit	1993-1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Ruotsi	Yht. 165	73	71	128	115	171	151	162	179	240	260
Norja	?	?	?	29	44	24	71	66	72	100	71

Yhdysvalloissa Amerikan Kennel Club rekisteröi vuosittain noin 6000 koiraa, minkä lisäksi australianpaimenkoiria rekisteröidään myös muihin rekistereihin mm. ASCA:aan, jossa on tällä hetkellä rekisteröitynä kaiken kaikkiaan noin 145 000 australianpaimenkoiraa (kaikki perustamisvuodesta 1957 lähtien rekisteröidyt koirat). Osa koirista on rekisteröity useampaan rekisteriin esimerkiksi AKC:iin ja ASCA:aan. Australianpaimenkoirista iso osa jää rekisteröimättä AKC:iin, sillä esimerkiksi työkoirat eivät välttämättä päädy tähän rekisteriin.

Yhdysvalloissa australianpaimenkoira ei tarvitse virallisia terveystutkimuksia tai muita tuloksia tullakseen rekisteröidyksi.

USASA:n (United States Australian Shepherd Association, AKC:n jäsenjärjestö) jäsenten australianpaimenkoirat kilpailevat AKC:n huväksymissä kilpailuissa agilityssä, paimennuksessa, tottelevaisuudessa, flyballissa, jälkikokeissa ja muissa lajeissa. Australianpaimenkoirat ovat myös suosittuja näyttelykoiria.

Yhdysvalloissa ASCA järjestää vuosittain suuret mestaruuskilpailut, ASCA National Specialty, jossa kilpaillaan paimennusmestaruudesta, agilitymestaruudesta, jälkimestaruudesta sekä tottelevaisuus-mestaruudesta. Lisäksi järjestetään suuri erikoisnäyttely. Nationals -kilpailun erikoisuutena on MVA (most versatile aussie) kilpailu, jonka voittaa koira, joka osallistuu ja pärjää vähintään kahdessa eri lajissa, sekä läpäisee jalostustarkastusta muistuttavan ulkomuoto-osion. Australianpaimenkoiria työskentelee edelleen myös alkuperäisissä tehtävissään karjatiloilla, työskentelevien koirien määrästä ei ole olemassa tarkkaa arviota.

3. Järjestöorganisaatio ja sen historia

Australianpaimenkoirat ry:n perustamiskokous pidettiin Lahdessa 18.4.1998. Paikalle oli kerääntynyt noin kolmisenkymmentä rodusta kiinnostunutta henkilöä. Yhdistyksen kotipaikaksi valittiin Helsinki ja sen toiminta-alueena on koko Suomi.

Yhdistys hyväksyttiin Palveluskoiraliiton jäseneksi 5.12.1998 ja Kennelliiton jäseneksi 16.2.1999. Yhdistys on myös Helsingin Seudun Kennelpiirin jäsen. Yhdistys sai rotua harrastavan yhdistyksen statuksen 19.8.2004.

Australianpaimenkoirien rotujärjestö on Suomen Palveluskoiraliitto ry (SPKL).

Yhdistyksen tarkoituksena on herättää ja ylläpitää australiapaimenkoiraharrastusta sekä edistää sitä.

Yhdistys

- edistää australiapaimenkoiran käyttöä rodulle tyypillisissä tehtävissä
- edistää, johtaa ja valvoo australiapaimenkoiran rodunomaista jalostamista
- edistää rodun oikeaa kasvattamista, hoitamista ja kouluttamista
- kerää ja levittää rotuun ja rotuharrastukseen liittyvää tietoa
- toimii rodunharrastajien yhdyssiteenä
- ajaa ja valvoo rodunharrastajien yhteisiä etuja.

3.1. Hallitus

Yhdistyksen asioita hoitaa hallitus, johon kuuluvat vuosikokouksessa valitut puheenjohtaja sekä kuudesta kymmeneen muuta varsinaista hallituksen jäsentä sekä kaksi varajäsentä. Hallituksen varsinaisista ja varajäsenistä on puolet vuosittain erovuorossa. Hallitus valitsee keskuudestaan varapuheenjohtajan sekä ottaa keskuudestaan tai ulkopuolelta sihteerin, rahastonhoitajan ja muut tarvittavat toimihenkilöt. Hallituksen toimikausi on kaksi vuosikokousten välistä ajanjaksoa.

Hallitus voi muodostaa jäsenistöstä tarvittavia toimielimiä eli toimikuntia, joiden tehtävät se määrittelee. Toimikunnat ovat vastuussa toiminnastaan hallitukselle. Ne valitsevat keskuudestaan puheenjohtajan tai vastuuhenkilön, joka selvittää ja valmistelee vastuualueelleen kuuluvat asiat hallituksen kokouksiin.

Yhdistyksen jäseneksi voi liittyä jokainen, joka hyväksyy yhdistyksen tarkoituksen ja säännöt. Jäsenet hyväksyy hakemuksesta yhdistyksen hallitus. Jäsenet ovat vuosi-, perhe-, nuoriso-, kannattava- tai kunniajäseniä tai kunniapuheenjohtajia. Kannattava jäsen on yksityinen henkilö tai oikeustoimikelpoinen yhteisö, joka haluaa tukea yhdistyksen toimintaa. Kunniajäseneksi tai kunniapuheenjohtajaksi voidaan hallituksen esityksestä yhdistyksen kokouksessa kutsua henkilö, joka on huomattavasti edistänyt ja tukenut yhdistyksen toimintaa.

Taulukko 3: Jäsenmäärän kasvu

Vuosi	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Jäseniä	59	144	175	243	295	347	366	409	426	474

3.2 Jalostustoimikunta

Australianpaimenkoirat ry:n hallitus perusti jalostustoimikunnan vuonna 1999. Jalostustoimikunnassa on 4 – 5 jäsentä, jäsenet valitaan jalostustoimikunnan ehdotuksesta ja hallitus hyväksyy uudet jäsenet. Jalostustoimikunta ehdottaa keskuudestaan puheenjohtajaa, jonka hallitus lopullisesti hyväksyy.

Jalostustoimikunta toimittaa kokouksien pöytäkirjat hallitukselle ja näin pyritään nopeaan tiedonsiirtoon hallituksen ja jalostustoimikunnan välillä.

Jalostustoimikunta kokoontuu 3 – 4 kertaa vuodessa. Väliaikoina jalostustoimikunta pitää yhteyttä oman postituslistan kautta sekä puhelimitse.

Jalostustoimikunnan puheenjohtaja vastaa jalostustoimikunnan toiminnasta ja toiminnan laadusta sekä allekirjoittaa jalostustoimikunnan antamat lausunnot. Toimikunnan tehtävänä on seurata ja ohjata rodun jalostustyötä Suomessa.

Jalostustoimikunta kerää rodun terveyteen, luonteeseen ja ulkomuotoon liittyviä tietoja sekä julkaisee näitä tietoja mm. Aussie-uutiset -lehdessä. Kasvattajien koulutustilaisuuksien järjestäminen, tiedon jakaminen koirien jalostuksesta sekä jalostusneuvonnan antaminen on myös jalostustoimikunnan vastuulla. Jalostustoimikunta on tiiviissä yhteistyössä kasvattajien, ulkomaisten rotujärjestöjen, SKL:n jalostustieteellisen toimikunnan sekä muiden toimielimien kanssa.

Vuoteen 2005 saakka jalostusneuvonta on keskittynyt lähinnä tiedon keräämiseen ja julkaisemiseen, rotua koskevan tiedon jakamiseen sekä sukusiitoskertoimien laskemiseen. Jalostussuosituksilla ja pentulistan vaatimuksilla on pyritty koko ajan myös ohjaamaan jalostusta. Neuvontaa kehitetään tulevaisuudessa pentulistan kautta sekä jalostusuroslistan avulla.

Taulukko 4. Australianpaimenkoirat ry:n jalostussuosituksiset ja vaatimukset yhdistyksen pentulistalle

	<i>Jalostusyksilöiden tulee olla terveitä ja hyväluonteisia. Vähimmäisvaatimukset jalostukseen käytettäville yhdistelmille:</i>	
Ikä	Emän tulee olla astutushetkellä iältään vähintään 24 kuukautta Uroksen tulee olla astutushetkellä iältään vähintään 24 kuukautta	
Lonkat	Molempien vanhempien tulee olla virallisesti lonkkakuvattuja ja terveiksi todettuja (tulos A tai B)	
Silmätarkastus	Molemmilla vanhemmilla tulee olla astutushetkellä alle vuoden vanha silmätarkastuslausunto, jossa silmät todetaan terveiksi	
Ulkomuoto	Molemmat vanhemmat tulee olla palkittu kahdesti näyttelyssä vähintään EH -arvosanalla	
Luonne ja käyttötulokset	Molemmilla vanhemmilla tulee olla tulos virallisesta kokeesta tai hyväksyntä luonnetestistä. Virallisia kokeita ovat esim. palveluskoirakokeet, paimennus-, toko- ja käyttäytymiskoe	
Ehdoton kieltö	Merle-merle ja töpö/lyhyt – töpö/lyhyt yhdistelmät ovat kaikilta roduilta kiellettyjä. 1.1.2009 lähtien. Tämän jälkeen kyseessä on ehdoton kieltö. Australianpaimenkoirilla töpö- ja lyhythäntäisyyden aiheuttava mutaatio on kiellon piirissä oleva T-boxmutaatio	
Muuta huomioitavaa	Kynärpäät suositellaan tutkittavaksi.	

Australianpaimenkoirat ry:llä on 1 – 2 rotuneuvojaa. Rotuneuvojien yhteystiedot löytyvät Suomen Kennelliitosta, sekä yhdistyksen internetsivuilta ja rotujärjestön lehdestä. Rotuneuvojat antavat pennunostajille neuvontaa puhelimitse sekä sähköpostin avulla ja ohjaavat pennunostajia ottamaan yhteyttä yhdistyksen pentulistan vaatimukset täyttäviin kasvattajiin.

Yhdistyksen pentulistalle pääsevät yhdistelmät, jotka täyttävät yhdistyksen jalostussuositukset (ks. kohta 3.2 taulukko 4).

3.3. Muut toimikunnat ja toimihenkilöt

Lehtitoimikunta perustettiin 28.8.1999. Se vastaa Aussie-utiset -lehden toimittamisesta ja lehden aineistosta.

Näyttelytoimikunta perustettiin 13.7.2004. Sen tehtävänä on huolehtia näyttelyiden järjestämisistä.

Koe- ja kilpailutoimikunta perustettiin 13.7.2004. Toimikunnan tehtävänä on huolehtia kokeiden ja kilpailujen järjestämisistä, mm. agility- ja tottelevaisuuskokeista.

IT-toimikunta perustettiin 16.1.2005. Sen tehtävänä on huolehtia yhdistyksen www-sivustojen ja tietokannan teknisestä ylläpidosta. Sisältövastuu on hallituksella. IT-toimikuntaan kuuluu kolme jäsentä.

Muina toimihenkilöinä yhdistyksessä toimivat jäsensihteeri, rahastonhoitaja ja lehden päätoimittaja. Jäsensihteerin tehtävänä on ylläpitää yhdistyksen jäsenrekisteriä. Hän toimittaa hallitukselle tiedot uusista hyväksyttävistä ja erotettavista tai eroavista jäsenistä sekä päivittää osoitetiedot ja muut tiedot jäsenrekisteriin. Jäsensihteeri toimittaa lehtitoimikunnalle osoitetarrat esim. jäsenlehteä varten. Rahastonhoitajan tehtävä on hoitaa yhdistyksen taloutta. Hän toimittaa hallitukselle tiedot taloudellisesta tilanteesta sekä hyväksyttää maksettavat laskut. Rahastonhoitaja tekee yhdessä hallituksen kanssa esityksen yhdistyksen vuosikokoukselle tulevista budjeteista sekä esittelee aikaisemmat tulokset. Päätoimittaja vastaa Aussie-utiset -lehden toimittamisesta ja lehden aineistosta hallituksen antamien ohjeiden mukaan. Päätoimittajan apuna on lehtitoimikunta.

Hallitus voi perustaa tai lakkauttaa toimikuntia tarpeen mukaan.

4. Nykytilanne

4.1. Populaation koko ja rakenne

Suomen australianpaimenkoirien tiedot on koottu aikajaksolta 1994 - 2007, jonka aikana Suomessa rekisteröitiin 1468 australianpaimenkoiraa, näistä tuontikoiria oli 172. Ensimmäinen australianpaimenkoirapentue syntyi vuonna 1995. Pentueita on tarkasteltuna ajanjaksona rekisteröity yhteensä 223, ja pentuja ollut keskimäärin 6,9 pentuetta kohden. Vuosina 1994 - 2007 koirien rekisteröintiluvut ovat kasvaneet melko tasaisesti. Myös tuontikoirien, pentueiden ja kasvattajien lukumäärä on noussut. Australianpaimenkoiria kasvatti vuosien 2003 ja 2004 aikana keskimäärin 17 kasvattajaa / vuosi, ja he kasvattivat keskimäärin 2,5 pentuetta vuodessa.

Australianpaimenkoirien jalostuspohja on Suomessa jatkuvasti laajenemassa. Suomeen on tuotu vuoden 2007 loppuun mennessä 172 australianpaimenkoiraa (rekisteröidyt tuonnit), näistä jalostukseen oli käytetty 31 urosta ja 40 narttua minkä lisäksi viidesosa (20 %) pentueista on peräisin astutuksista/ keinosiemennyksistä ulkomaalaisella uroksella. Tämä on auttanut laajentamaan rodun geenipohjaa. Monet Suomeen tuoduista koirista edustavat kuitenkin osittain samoja sukulinjoja täällä jo olevien koirien kanssa. Sukusiitokseen ja geenipohjan laajuuteen tulee jatkossa kiinnittää edelleen huomiota, jotta ne pysyvät hyväksyttävillä tasoilla. Tähän pyritään mm. jalostusvalintojen, tuontikoirien ja keinosiemennysten avulla. Rodun kotimaan tyypistys- ja rekisteröintikäytännöt ovat omalta osaltaan hieman hankaloittaneet erisukuisten koirien tuomista Suomeen ja näin ollen vaikeuttaneet tuontikoirien hankkimista. Tällä hetkellä Suomeen voi tuoda tyypistetyn koiran, mutta sillä ei voi osallistua Suomen Kennelliiton järjestämiin kilpailuihin, kokeisiin eikä näyttelyihin. Tyypistetyn koiran jalostuskäyttö on edelleen mahdollista.

Taulukko 5. Vuosiyhteenvedot australianpaimenkoirista vuosilta 1995-2007

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Pennut (Kotimaiset)	12	16	40	69	39	75	117	135	152	105	180	135	223
Tuontikoirat	2	5	5	5	9	12	9	12	10	24	27	19	34
Rekisteröinnit yht.	14	21	45	74	48	87	126	147	162	129	207	154	257
Pentueet	1	2	6	10	6	12	16	20	25	15	28	26	40
Pentuekoko	12	8	6,7	6,9	6,5	6,3	7,3	6,8	6,1	7	6,4	5,2	5,6
Kasvattajat	1	2	2	7	5	10	12	17	20	13	25	21	29
Tehollinen populaatio	2	4	9	18	11	22	30	39	47	27	51	51	70
Sukusiitosprosentti	1,80 %	3,80 %	8,20 %	8,30 %	5,40 %	9,20 %	7,90 %	8,90 %	8,50 %	8,50 %	0,68 %	1,46 %	0,48 %

Australianpaimenkoiralla rotuna katsotaan olevan noin 300 kantakoira, mikä on useisiin rotuihin verrattuna varsin laaja lukumäärä ja mahdollistaa suuremman geneettisen diversiteetin. Rotu on myös suhteellisen nuori ja edellä mainituista seikoista johtuen sukusiitosta ei ole pidetty rodulle välittömänä uhkana. Rodun historiassa on kuitenkin käytetty sukusiitosta ja tämä niin sanottu historiallinen sukusiitos vaikuttaa myös nykykoirien sukusiitosasteeseen. Sukusiitosaste on matemaattinen arvio, joka kuvaa yksilön mahdollisuutta periä esivanhemmiltaan identtisiä geenejä. Sukusiitosasteen avulla voidaan arvioida todennäköisyys sille, että sattumanvaraisesti valitun geenilokuksen alleelit, jotka yksilö on perinyt molemmilta vanhemmiltaan, ovat identtiset ja peräisin samalta yksilöltä. Myös niin kutsuttujen siitosmatadorien käyttö voi saada aikaan rodun geenipoolin vääristymisen niin, että näiden koirien kantamat alleelit esiintyvät runsaina. Sukusiitos saa aikaan heterotsygotian vähenemisen, jolloin sopeutumiskyky ympäristön muutoksiin vähenee. Lisääntyvä homotsygotia puolestaan lisää piilevien sairauksien esiintuloa sekä vakiintumista rotuun. Sukusiitos lisää siis todennäköisyyttä resessiivisten geenien aikaansaamien haitallisten

ominaisuuksien esiintymiselle populaatiossa. Tällaisia ovat mm. elinkykyyn, lisääntymiskykyyn ja vastustuskykyyn negatiivisesti liittyvät ominaisuudet. Tätä ilmiötä kutsutaan sukusiitosdepressioksi. ASCA:n kyselytutkimuksen (1999) perusteella neljäsosalla (25 %) australianpaimenkoirista oli tavattu jotain lisääntymiseen tai immuunivasteeseen liittyviä ongelmia.

Rodun kotimaan asiantuntijoiden mukaan australianpaimenkoirien keskimääräinen sukusiitosaste koko maailmassa on noin 13,4 % 10 sukupolvella laskettuna. Yleisesti ottaen sukusiitosaste ns. näyttelylinjoissa on 12 – 14 %. Ns. työlinjoissa on enemmän vaihtelua, monessa työkoiralinjassa on sukusiitosaste on hyvinkin alhainen (alle 6 %), mutta osassa erittäin korkea (yli 25 %). Sukusiitosaste voidaan laskea myös 3-5 sukupolven perusteella, mutta tämä on riittämätön sukupolvimäärä; viiden sukupolven perusteella laskettuna koira näyttää usein olevan hyvin vähän sukusiitetty, mutta 10 sukupolven perusteella nähdään, ettei asia usein todellisuudessa ole näin. 10 tai useamman sukupolven sukutaulu kertoo kuitenkin enemmän todellisesta sukusiitosasteesta. Vuosien 1995-2007 aikana Suomessa syntyneille pentueille laskettiin sukusiitosaste 10 sukupolvella, huomioiden ns. historiallinen sukusiitos. Kaikille pentueille ei ollut mahdollista laskea sukusiitosprosenttia kymmenellä sukupolvella puuttuvien tietojen vuoksi. 223:sta pentueesta 201:lle saatiin laskettua sukusiitosaste (taulukko 6). Koko populaation sukusiitosaste Suomessa on näiden tietojen perusteella noin 8,5 %. Tätä tulisikin lähivuosina pyrkiä laskemaan. Suositus jalostusyhdistelmien sukusiitoksen määräksi on enintään 6,25 % viidellä sukupolvella tai 9% kymmenellä sukupolvella laskettuna. Lukuihin peilattuna rodun tilanne Suomessa on tällä hetkellä hyvä. Pentueiden keskimääräinen sukusiitoshan ollut vuodesta 1997 lähtien 8 % tuntumassa. Keskiarvon ympärille mahtuu kuitenkin suurta hajontaa, suurin sukusiitosaste yksittäisellä pentueella on ollut 23,5 %, pienin 0,6 %. Asiantuntijoiden suositusten mukaan koko populaation sukusiitosaste ei saisi nousta vuositasolla yli 0,5% tai viiden sukupolven aikana yli 2,5%.

Syntyneistä pentueista 60:n (30 %) sukusiitosaste oli alle 6,25 %, suurin osa eli 70 % pentueista 6,25 – 25 %. Yli 25 % sukusiitosasteella ei Suomessa ole syntynyt yhtään pentuetta. Sukusiitokseen tulee kuitenkin kiinnittää jatkossakin huomiota. Koska rotu on Suomessa verraten uusi, ovat useat tulevaisuudessa jalostusiän saavuttavat yksilöt lähtöisin suomalaisista kantakoirista. Myös ns. historiallinen sukusiitos nostaa pentueiden sukusiitosasteita, koska usein pentueiden takana toistuu samoja esivanhempia, joskus moneenkin kertaan. Sukusiitokseen hallintaan on alettu kiinnittämään huomiota Suomessa kuten myös rodun emämaassa.

Yleisenä populaatiogeneettisenä suosituksena on, ettei yksittäisen jalostuskoiran kokonaisjälkeläismäärä saisi ylittää 5% sukupolven (4 vuotta) aikana syntyneiden pentujen kokonaismäärästä. Australianpaimenkoiran ollessa Suomessa vielä suhteellisen nuori rotu on selvää, että rodun alkuvuosina tämä luku ylittyi useimmilla siitoskoirilla. Kuitenkin nyt myöhemmin asiaan voidaan kiinnittää paremmin huomiota. Australianpaimenkoirien sukupolvenväli on tällä hetkellä noin 2 vuotta, mikä tarkoittaa keskimääräistä pentueen saamisikää sekä uroksilla, että nartuilla.

Mikäli runsaasti jälkeläisiä tuottaneessa koirassa, ns. siitosmatadorissa, tai sen jälkeläisissä todetaan myöhemmin esimerkiksi perinnöllinen sairaus, joudutaan jalostustyössä mahdollisesti tulevaisuudessa ongelmien eteen.

Taulukko 6. Syntyneiden pentueiden sukusiitosasteet (%) 10 sukupolvella laskettuna (201 kpl pentueita vuosina 1995-2007)

Sukusiitosaste	Pentuetta (%kaikista pentueista)
0-6,25%	60 (30%)
6,25-10%	53 (26%)
10-25%	88 (44%)
yli 25%	0 %

4.1.1. Käytetyimmät jalostusurokset

Eri uroksia on 1995-2007 käytetty siitokseen 118 yksilöä, joista neljääkymmentäyhtä yksilöä (35 %) käytetty useammin kuin kerran. Näillä neljälläkymmenellä uroksella on jälkeläisiä yhteensä 853, joka on 66 % vuosien 1995 – 2007 aikana rekisteröidystä kotimaisista pennuista (kaikkiaan 1296 pentua). Kahtatoista urosta on käytetty siitokseen neljä kertaa tai useammin. Näiden urosten jälkeläisiä on yhteensä 405 yksilöä eli 31 % aikavälillä syntyneistä pennuista. Edellä mainituista jälkeläisistä osaa on käytetty jatkojalostukseen edelleen. Kahdellatoista uroksella on kolme pentuetta, kuudellatoista uroksella kaksi ja 78:llä uroksella yksi pentue. Ulkomaalaisilla uroksilla tehtyjä astutuksiin tai keinosiemennyksiin on käytetty 43 ulkomaalaista urosta, joista kuutta urosta kahteen ja yhtä urosta kolmeen kertaan, nämä on sisällytetty em. tilastoihin.

Taulukko 7. Jalostukseen käytetyt urokset vuosina 1995-2007

	Uros	Pentueita	Pentuja	%-Osuus	Pentueita toisessa polvessa	pentuja toisessa polvessa
1	THORNAPPLE HOT WHEELS	7	52	4,01 %	10	51
2	DANCING SKIES HONOR BOUND	6	43	3,32 %	9	54
3	MISSNUTT'S COIAC	6	40	3,09 %	6	38
4	PROPWASH SEALEVEL FINN SPIRIT	6	38	2,93 %	20	114
5	NOLEN'S DAKOTA DANCER	5	35	2,70 %	24	146
6	PINCIE CREEK'S AURORA CHIEF	4	35	2,70 %	19	111
7	CAPTAIN KIDD OF IMAGINEER	5	29	2,24 %	3	16
8	PROPWASH WEB SWEEPER	4	28	2,16 %	14	90
9	NOWAGGAS DARK SIDE OF THE MOON	5	28	2,16 %	19	132
10	GLENHOUSE'S GRIZZLY BEAR	4	28	2,16 %	0	0
11	DANCING SKIES SIDNEY	3	26	2,01 %	4	33
12	TRES COLORES SALIDA DEL SOL	4	25	1,93 %	4	30
13	MONTROSE MOMENT BLUE	4	24	1,85 %	9	63
14	SENTIKKI BLACKJACK	3	24	1,85 %	8	46
15	OSSEQUENTE QUICK-STEP	3	24	1,85 %	5	31
16	WINDSTAR HAWAIIAN STYLE	3	23	1,77 %	6	36
17	DANCING SKIES RED RHAPSODY	3	21	1,62 %	2	13
18	SENTIKKI AMBASSADOR	3	21	1,62 %	3	20
19	GLENHOUSE'S FLASH POINT	3	21	1,62 %	1	7
20	OSSEQUENTE SALVATORE	3	20	1,54 %	0	0
21	BAYSHORE PROPWASH AMERICANA	3	20	1,54 %	7	40
22	ALADDIN'S FINNISH HIMMI	3	18	1,39 %	0	0
23	OSSEQUENTE GIBSON RED BOB	2	17	1,31 %	3	16
24	CHABOO'S MIDNIGHT COWBOY	3	16	1,23 %	0	0
25	DIAMOND AIRE FAST TRACK	2	16	1,23 %	8	40
26	TRES COLORES AVENTURERO	2	15	1,16 %	4	21
27	TRES COLORES SONRIENDO	2	14	1,08 %	2	15
28	TRES COLORES SHAKESPEARE	3	14	1,08 %	4	24
29	TRES COLORES TOUCH DOWN	2	13	1,00 %	0	0
30	FAIROAKS SALTFLEET TY	2	13	1,00 %	2	15

31	CROFTER HOLDING'S SERE'VAQUERO	2	13	1,00 %	1	6
32	REFIND'S CANADIAN STORM	2	13	0,01	3	19
33	TRES COLORES CORONEL	2	12	0,93 %	4	16
34	REGALSETT HILL FLOCK	2	12	0,93 %	9	43
35	THE MAD HATTER OF IMAGINEER	2	12	0,93 %	10	20
36	LEATHERNECK APACHE WARRIOR	1	12	0,93 %	6	35
37	MILLER RIDGE'S GHOST TOWN	1	10	0,77 %	0	0
38	WINDEDOS PAC MAN	2	10	0,77 %	0	0
39	HIMMI-PEIKON FURRY FIGARO	1	10	0,77 %	0	0
40	APPLEGATES EL ROJO LEPRECHAN	2	10	0,77 %	1	1
41	GEFION'S KHOUNT DOWN	2	10	0,77 %	14	77
42	SUNNY HILL'S UNITED PROJECT	1	9	0,69 %	0	0
43	BULLABURRA JUSTINCAYSE	1	9	0,69 %	0	0
44	MANDOLYN'S SHAKE AND JAKE	2	9	0,69 %	0	0
45	DANCING SKIES COYOTE STAR	1	9	0,69 %	6	24
46	DANCING SKIES HOBO KING	1	9	0,69 %	0	0
47	GLENHOUSE'S GOODY-GOODY	1	9	0,69 %	0	0
48	VAUHTITASSUN PARNEMIELA	1	9	0,69 %	0	0
49	PEPE	1	9	0,69 %	0	0
50	TRES COLORES GERONIMO	1	8	0,62 %	0	0
51	THORNAPPLE HOT WHEELS	1	8	0,62 %	2	10
52	DIAMOND BLUFF MEET JOE BLACK	2	8	0,62 %	1	6
53	TRES COLORES DON QUIJOTE	1	8	0,62 %	0	0
54	MR BINKS FRITTO BANDITTO	1	8	0,62 %	2	9
55	PUZZLE RED THUNDER DES YEUX DE CRY	1	8	0,62 %	0	0
56	PROPWASH SPECTACULAR BID	1	8	0,62 %	2	10
57	WYNDANWOOD RED DEVIL'S ROCK	1	8	0,62 %	2	9
58	BAR LW INNOVATOR	1	8	0,62 %	0	0
59	KALEIDOSCOPE REFLECTED IMAGE	1	7	0,54 %	1	4
60	THORNAPPLE CLIMATE CONTROLLED	1	7	0,54 %	1	11
61	TOUCHSTONE READY SET REV'M	1	7	0,54 %	4	14
62	MARQUIS GLORY KIDJO	1	7	0,54 %	3	15
63	LINERIDERS RIKKI-TIKKI-TAVI	1	7	0,54 %	6	36
64	MR BINKS MAINE MAN	1	7	0,54 %	1	4
65	TRES COLORES BANDIDO	1	7	0,54 %	2	9
66	KETTURETKU PAVEL PULIVARI	1	7	0,54 %	0	0
67	DANCING SKIES CHILI PEPPER	1	7	0,54 %	2	14
68	QN ECCO ELMERI	1	7	0,54 %	0	0
69	RIPTIDE'S A WISH COME TRUE	1	7	0,54 %	0	0
70	SNOWCREST'S SOME KIND OF MAGIC	1	7	0,54 %	2	7
71	TRES COLORES XMAS PRIMERO	1	7	0,54 %	1	9
72	KUONOMÄEN ARMAGEDDON	1	7	0,54 %	0	0
73	DANCING SKIES SUNDOWN KID	1	7	0,54 %	0	0
74	FAIROAKS ATTIC BURGLARY	1	7	0,54 %	0	0

75	ROSES AND DREAMS EXTRADARK	1	6	0,46 %	0	0
76	THORNAPPLE PAINT THE TOWN	1	6	0,46 %	0	0
77	PYZILLAC'S BLUES BROTHER	1	6	0,46 %	0	0
78	OSSEQUENTE LANCIA ROSSO	1	6	0,46 %	0	0
79	DANCING SKIES DESPERADO	1	6	0,46 %	1	1
80	DANCING SKIES ENCORE	1	6	0,46 %	0	0
81	DIFLOYDS MUSTANG	1	6	0,46 %	0	0
82	SHALLOW RIVER'S VVAHPEEH CATAWBA	1	6	0,46 %	0	0
83	BLUE ISLETHECRITICSARERAVING	1	6	0,46 %	4	12
84	FAIRVIEWS ONE COOL DUDE	1	6	0,46 %	0	0
85	GEARHART'S AMERICAN EXPRESS	1	6	0,46 %	1	5
86	STONE RIDGE LEGEND OFTHEWEST	1	6	0,46 %	0	0
87	MONTROSE WIL YA WANNA PLAY	1	6	0,46 %	3	6
88	FORTY-FIVE RANCH WIND ROPER	1	5	0,39 %	0	0
89	SF FLASH POINT COLT FORTY-FIVE	1	5	0,39 %	5	34
90	DANCING SKIES ROCKY RED	1	5	0,39 %	1	9
91	GUN LAKE TOP GUN	1	5	0,39 %	1	5
92	BORDETELLA'S BOBTAIL BOLERO	1	5	0,39 %	0	0
93	QN MAORI-WARRIOR	1	5	0,39 %	1	3
94	FURDIE'S DECENT SPECTRE	1	4	0,31 %	0	0
95	TRES COLORES ORIGINAL RDX	1	4	0,31 %	0	0
96	TOUKOTASSUN BELLISSIMO	1	4	0,31 %	0	0
97	DANCING SKIES GAMBLER	1	4	0,31 %	1	1
98	SOME KIND OF MAGIC'S YUSTAH SOME	1	4	0,31 %	2	2
99	EXCELLENT CHOICE ARCTIC BEAR	1	4	0,31 %	0	0
100	TRIJEM RED RIVER STREET	1	4	0,31 %	0	0
101	LYVEDEN THUNDERFLASH	1	4	0,31 %	2	11
102	THORNAPPLE OH BROTHER	1	3	0,23 %	1	10
103	BANNERWALD CASANOVA	1	3	0,23 %	0	0
104	MONTROSE HELLO WORLD	1	3	0,23 %	0	0
105	DROVER'S ATTENT'N PLEASE	1	3	0,23 %	0	0
106	TWIN OAKS WINSLOW BREEZE	2	3	0,23 %	0	0
107	USER DU DOMAINE DES ELWEIS	1	3	0,23 %	0	0
108	MR BINKS WHITE SOX	1	2	0,15 %	0	0
109	SRN EAGLE SILVER HAWK OF CARAT	1	2	0,15 %	1	1
110	BULLABURRA HIDE AND SEEK	1	2	0,15 %	0	0
111	S BAR L YAQUI ARDIENTE	1	2	0,15 %	0	0
112	SOME KIND OF MAGIC'S CAFELATTE	1	2	0,15 %	0	0
113	GUN LAKE THORN'S PANCAKE	1	2	0,15 %	0	0
114	ROANOAKS PLAIN COURAGE	1	1	0,08 %	0	0
115	ROCKNGS KODIAK BEAR	1	1	0,08 %	0	0
116	WENLISA'S ONLY TIME	1	1	0,08 %	0	0
117	BOUNCIN BEETLE OF CLAN MIPHYDES	1	1	0,08 %	0	0
118	OSSEQUENTE UMBRO RAGAZZO	1	1	0,08 %	1	9

4.1.2. Käytetyimmät jalostusnartut

Vuosina 1995-2007 käytettiin siitokseen 131 narttua, joista 54:ä (41 %) on käytetty useammin kuin kerran. Näillä nartuilla on jälkeläisiä yhteensä 844, joka on 65 % kaikista aikavälillä syntyneistä (1296 pentua). Kahdella nartulla on viisi pentuetta, kahdella neljä ja kahdellatoista kolme pentuetta. 38:llä nartulla on kaksi pentuetta ja 77:llä yksi pentue / narttu. Nartuilla, joilla on 4-5 pentuetta, on jälkeläisiä yhteensä 125 yksilöä eli 9,6 % kaikista aikavälillä rekisteröidyistä pennuista. Edellä mainituista jälkeläisistä osaa on käytetty edelleen jalostukseen.

Taulukko 8. Jalostukseen käytetyt nartut vuosina 1995-2007

	Narttu	Pentueita	Pentuja	%-Osuus	pentueita toisessa polvessa	pentuja toisessa polvessa	syntymävuosi
1	BEANARUOKTU SUNSHINE	5	43	3,32 %	8	54	1998
2	PROPWASH MANAPE' CRACK O' DAWN	4	31	2,39 %	21	130	1996
3	DANCING SKIES MIDNIGHT SUN	4	27	2,08 %	8	52	1999
4	HODGE'S TENA ROSEY	2	24	1,85 %	17	110	1995
5	TRES COLORES BARONESA	3	24	1,85 %	3	18	1997
6	PROPWASH SAMSARA	5	24	1,85 %	16	96	1993
7	DANCING SKIES KENAI	3	22	1,70 %	4	33	2000
8	NOWAGGAS COUNTRY CLASSIC	3	22	1,70 %	9	51	1996
9	NAMIES SWEET SNIP	3	21	1,62 %	7	45	2001
10	NOWAGGAS STAIRWAY TO HEAVEN	3	21	1,62 %	6	33	1997
11	DANCING SKIES RAMBLIN'ROSEY	3	21	1,62 %	9	72	1996
12	TRES COLORES GLAMOURITA	3	20	1,54 %	0	0	2001
13	TRES COLORES GLAUDIA	3	19	1,47 %	2	9	2001
14	DANCING SKIES EXCLUSIVE	3	19	1,47 %	1	4	1997
15	DANCING SKIES DAISY DELIGHT	2	19	1,47 %	15	95	1996
16	TRES COLORES CASSANDRA	2	19	1,47 %	19	113	1997
17	AUSSIE GÄRDEN'S ELENDIL DEEZER	2	18	1,39 %	0	0	2002
18	TRES COLORES FAIRY-TALES	2	17	1,31 %	0	0	2002
19	MOON RISE SATIN DOLL	2	17	1,31 %	0	0	2001
20	DANCING SKIES FIERRA NIEIDA	3	17	1,31 %	2	12	1997
21	MONTROSE TAWNY DAYLILY	2	16	1,23 %	9	54	1998
22	DANCING SKIES BLUE MOON	2	16	1,23 %	0	0	1999
23	DANCING SKIES FLYAWAY KATIE	2	16	1,23 %	10	55	1997
24	ALADDIN'S AUTUMN LEAF	2	15	1,16 %	4	24	2000
25	DIAMOND AIRE FINNISH JOY	3	15	1,16 %	6	21	1999
26	FALKLAND DANGER ZONE	2	15	1,16 %	11	72	1995
27	THORNAPPLE VITAL FLAME	2	14	1,08 %	8	37	1999
28	MISSNUTT'S TRES COLORES	2	14	1,08 %	3	14	2002
29	SOME KIND OF MAGIC'S DECOLORES	2	14	1,08 %	0	0	2004
30	SENTIKKI ARABESQUE	2	14	1,08 %	11	78	1998
31	NORTH LEGENDS AMERICAN DREAM	2	14	1,08 %	4	24	2000
32	OSSEQUENTE GUESS BLUEJOLLY	2	13	1,00 %	1	6	2000
33	SPRING FEVER EARLY FROST	2	13	1,00 %	0	0	1999

34	ABQUISTO COCOA GOBLIN	3	13	1,00 %	1	6	1999
35	GHOSTEYE'S BLACK NAVAJO	1	12	0,93 %	0	0	2004
36	CALLISTO'S TEXAS ROSE	2	12	0,93 %	1	2	1997
37	TRES COLORES ENRIQUETA	2	12	0,93 %	3	14	1998
38	HAZELMOOR HAPPY HOUR	2	12	0,93 %	0	0	2001
39	LOS BARRANCOS JAVA	2	12	0,93 %	1	1	2000
40	PYZILLAC'S CELESTE	2	11	0,85 %	5	17	1998
41	SHANNON DES CHEMINS CATHARES	2	11	0,85 %	2	10	2001
42	KAUS PARTS THE WATERS	2	11	0,85 %	0	0	1999
43	DREAMSTORIE'S DYNAMIC AFFAIR	2	10	0,77 %	0	0	2003
44	PINCIE CREEK'S MOCHA LATTE	1	10	0,77 %	0	0	2003
45	DANCING SKIES DENALI	2	10	0,77 %	5	30	1997
46	BEANARUOKTU SUNRISE	2	10	0,77 %	1	8	1998
47	GUN RIVERS SHE'S A LADY	2	10	0,77 %	2	11	1997
48	HIMMI-PEIKON MIDSUMMER DREAM	2	10	0,77 %	0	0	2003
49	DANCING SKIES AIYANA	1	9	0,69 %	0	0	2003
50	FOREST STAR'S PRECIOUS STONE	1	9	0,69 %	0	0	2004
51	TRES COLORES GABRIELINA	2	9	0,69 %	3	11	2001
52	DANCING SKIES SUNNY HORIZONS	1	9	0,69 %	6	24	1998
53	BEANARUOKTU SUNBEAM	1	9	0,69 %	1	7	1998
54	TRES COLORES BAILARINA	2	9	0,69 %	2	14	1996
55	DANCING SKIES PRETTY PEBBLES	2	9	0,69 %	3	18	1996
56	HAZELMOOR HAZY HILDA	1	9	0,69 %	2	15	2001
57	WYNDANWOOD FIRE STORM	1	9	0,69 %	0	0	2003
58	GLENHOUSE'S DIGGINGFOR GOLD	2	9	0,69 %	1	5	2001
59	HAZELMOOR HUMBLE HEART	1	9	0,69 %	0	0	2001
60	APPLETHORN GOING FOR GOLD	1	8	0,62 %	0	0	2001
61	SLYDROCKS VIVA LAS TEXAS	2	8	0,62 %	0	0	2001
62	KAMPAKORVAN TRIUMPH DAYTONA	1	8	0,62 %	0	0	2001
63	TRES COLORES FAVORITO	1	8	0,62 %	0	0	1998
64	OSSEQUENTE ULTRA VIOLET	1	8	0,62 %	0	0	2004
65	DANCING SKIES SENECA	2	8	0,62 %	0	0	2001
66	BOOT HILL CEDAR CLIFF BANDIT	1	8	0,62 %	4	20	1998
67	DANCING SKIES MISTYBLUE	2	8	0,62 %	2	11	1995
68	CALLISTO'S GLITTERING WILLOW	1	8	0,62 %	0	0	2004
69	HAZELMOOR JANET JACKSON	1	8	0,62 %	0	0	2003
70	ARDIENTE PERRITO BENDITA	1	7	0,54 %	0	0	2001
71	MARQUIS AMAZING MISS AMERICA	1	7	0,54 %	1	9	2003
72	BORDETELLA'S BLUE FOR YOU	1	7	0,54 %	0	0	1998
73	TRES COLORES CORAZON	1	7	0,54 %	0	0	1997
74	TRES COLORES XMAS PRIMADONNA	1	7	0,54 %	0	0	2002
75	DANCING SKIES MOONRIDER	1	7	0,54 %	0	0	1999
76	GLENHOUSE'S CLASSIC MOON	1	7	0,54 %	0	0	1999
77	GLENHOUSE'S JOY OF LIFE	1	7	0,54 %	0	0	2004
78	GHOSTEYE'S BLUEBERRY	1	7	0,54 %	0	0	2004
79	TRES COLORES CHARLOTTA	1	7	0,54 %	2	7	1997
80	FOREST STAR'S HOT REFLEX	1	7	0,54 %	0	0	2002
81	GLENHOUSE'S GRACE DOLLY	1	7	0,54 %	0	0	2003

82	WOLF PAW'S ROSA-PARKS	1	7	0,54 %	0	0	2003
83	BANNERWALD CINDERELLA	1	7	0,54 %	1	4	2000
84	FOREST STAR'S PETITE POP	1	7	0,54 %	0	0	2004
85	GUN LAKE THORN'S VANILLA	1	7	0,54 %	1	11	2003
86	PATCHCOAT POCAHONTAS	1	7	0,54 %	0	0	2003
87	TRES COLORES VIVA VIRGINIA	1	7	0,54 %	0	0	2003
88	CHEVREHERD TSATSA	1	7	0,54 %	3	13	1996
89	KETTURETKU PETUNIA PUZZLE	1	7	0,54 %	1	7	1998
90	TRES COLORES CRISTAL	1	7	0,54 %	0	0	1997
91	TRES COLORES GEORGINA	2	6	0,46 %	1	7	2001
92	OSSEQUENTE QUEEN BEE	1	6	0,46 %	0	0	2003
93	MARQUIS PETIT FLEUR	1	6	0,46 %	0	0	2003
94	GLENHOUSE'S GOOSEBERRY	1	6	0,46 %	0	0	2003
95	GLENHOUSE'S FEN-FIRE-FANCY	1	6	0,46 %	0	0	2002
96	RIPTIDE'S WISHES UNDER STARLIGHT	1	6	0,46 %	0	0	1999
97	GUN LAKE HOLD ME NOW	1	6	0,46 %	0	0	1000
98	PYZILLAC'S BARBAROSSA	1	6	0,46 %	0	0	2001
99	QN MIDNIGHT DREAM	1	6	0,46 %	0	0	2000
100	TRES COLORES MISS MILLENNIUM	1	6	0,46 %	1	1	2000
101	TRES COLORES ALMEJA	1	6	0,46 %	0	0	1996
102	OSSEQUENTE LOVE ME TENDER	1	6	0,46 %	4	21	2002
103	KETTURETKU RILLA ROPO	1	6	0,46 %	0	0	2000
104	OSSEQUENTE UNSPARING GLORY	1	6	0,46 %	1	10	2004
105	KETTURETKU PIPSA POPPALORA	1	5	0,39 %	0	0	1998
106	TRES COLORES VIVA VIOLETA	1	5	0,39 %	0	0	2003
107	HAZELMOOR HOBNOB HASSLE	1	5	0,39 %	0	0	2001
108	GLENHOUSE'S CORDON BLUE	1	5	0,39 %	0	0	1999
109	GLENHOUSE'S HAT TRICK	1	5	0,39 %	0	0	2003
110	FOREST STAR'S MILLA MAGIA	1	4	0,31 %	0	0	2003
111	SOME KIND OF MAGIC'S ANGEL EYES	1	4	0,31 %	0	0	2001
112	KETTURETKU RAMONA RAPID	1	4	0,31 %	0	0	2000
113	TOUKOTASSUN APRILIA	1	4	0,31 %	0	0	2001
114	ARDIENTE PRINCESA BEATA	1	4	0,31 %	0	0	2001
115	DANCING SKIES DESTINY'S STAR	1	4	0,31 %	0	0	1997
116	KETTURETKU SAGA SAVANNA	1	4	0,31 %	0	0	2002
117	HAZELMOOR JELLY JAR	1	3	0,23 %	0	0	2003
118	GUN LAKE THORN'S SAFFRON	1	3	0,23 %	0	0	2003
119	GLENHOUSE'S FIESTA DEL SOL	1	3	0,23 %	0	0	2002
120	HAZELMOOR HONEST HETTIE	1	3	0,23 %	1	10	2001
121	VAUHTITASSUN KUUN KAJO	1	3	0,23 %	0	0	2003
122	TRES COLORES MARQUESA DE LUX	1	3	0,23 %	0	0	2000
123	PYZILLAC'S BOB-A-LULA	1	3	0,23 %	0	0	2001
124	GLENHOUSE'S GRASSHOPPER	1	2	0,15 %	0	0	2003
125	PATCHCOAT PAMELA	1	2	0,15 %	0	0	2003
126	ARDIENTE NINA BIENVENIDA	1	2	0,15 %	0	0	2001
127	TEAM CHENAS MAGNOLIA	1	2	0,15 %	0	0	2003
128	DROVER'S ALMOST UNREAL	1	1	0,08 %	0	0	2004

129	AUSSIAN NONSTOP	1	1	0,08 %	0	0	2003
130	OSSEQUENTE SIRIUS	1	1	0,08 %	1	9	2003
131	ARDIENTE DONA CORABELLA	1	1	0,08 %	0	0	2003

4.1.3. Tehollinen populaatio

Tehollinen populaatiokoko kertoo, kuinka suurta osaa rodun yksilöistä on mitattavana olevana sukupolvena käytetty jalostukseen. Tehollinen populaatiokoko määrittää jalostuspohjan laajuutta. Mitä pienempi tehollinen populaatio on, sitä nopeammin sen keskimääräinen sukusiitosaste kasvaa ja geenit homotsygoituvat. Australianpaimenkoirilla tehollinen populaatiokoko oli rodun alkuvuosina Suomessa hyvin alhainen, mutta on viime vuosina noussut, joskin täytyy ottaa huomioon että laskentakaava ei ota huomioon esimerkiksi jalostukseen käytettyjen koirien keskinäisiä sukulaisuussuhteita. Jalostukseen käytettyjen koirien ollessa sukulaisia keskenään, tehollinen populaatiokoko on todellisuudessa pienempi kuin kaava antaa olettaa. Siitä kuinka iso tehollisen populaatiokoon pitäisi olla, on eri näkemyksiä. Yleisesti ajatellaan, että tehollisen populaatiokoon pitäisi olla minimissään 200. Australianpaimenkoirien viimeisimmän laskennan (2007) mukaan ollaan vielä kaukana tästä tavoitteesta. Jalostuspohjaa voidaan laajentaa jatkossa lisää käyttämällä laajemmin sekä eri uroksia että narttuja.

Kun rodun osalta katsotaan yhden sukupolven aikana syntyneiden pentujen määrää viimeisen viiden vuoden aikajaksolla (2002 – 2006), on yhden uroksen maksimiosuus tällöin noin 35 pentua. Tarkasteltaessa käytetyimpien urosten listaa havaitaan, että käytetyimmät urokset yltyvät tähän. Havainnoimalla uroksen lastenlasten määrää voidaan arvioida rodun populaation tilaa myös pidemmällä aikavälillä. Kymmenestä käytetyimmästä uroksesta viisi on noin kahdenkymmenen pentueen isoisiä, mikä on huomattava määrä. Näistä kymmenestä uroksesta osa ei enää vaikuta nykyisessä jalostuskäytössä. Kymmenen käytetyimmän urosten joukossa ei ole kovin montaa läheistä sukulaista keskenään. Mutta kun tarkastellaan käytetyimpien urosten sukutauluja pidemmälle kuin vain kolme sukupolvea eli noin 10 sukupolvea taaksepäin huomataan, että valtaosalta löytyy sukutauluista useampia yhteisiä nimittäjiä, osa näistä enimmillään viiteentoista - kahteenkymmeneen kertaan yhdessä sukutaulussa. Tällaisia koiria ovat esimerkiksi The Herdsman of Flintridge, Heards Salt of Flintridge, Heards Savour of Flintridge, Dutchman of Flintridge, Chili of Flintridge, Thistle of Flintridge, Fieldmaster of Flintridge tai Windermere's Sunshine of Bonnie Blu, osa myös lähisukulaisia keskenään. Sama ilmiö ja samoja koiria havaitaan kun tarkastellaan käytetyimpiä narttuja ja niiden sukutauluja. Näin ollen tehollinen populaatiokoko australiainpaimenkoirilla on todellisuudessa pienempi kuin laskentakaavan antama luku.

Kun tarkastellaan muilta osin kymmentä käytetyintä narttua havaitaan, että nartuista kolme on noin viidentoista pentueen isoäitinä ja näiden lisäksi kaksi muuta yltyä samaan lukemaan. Käytetyimmät nartut ovat iältään jo sitä luokkaa, että valtaosa ei enää vaikuta nykyisessä jalostuskäytössä. Rodussa täytyy jatkossa kuitenkin kiinnittää huomiota niin urosten kuin narttujenkin mahdolliseen liikakäyttöön sekä käytössä olevien jalostuskoirien keskinäiseen sukulaisuuteen ja sukusiitosasteeseen, huomioiden sukusiitoksen määrä 10 sukupolven saakka.

4.2. Luonne ja käyttöominaisuudet

Australianpaimenkoira on älykäs ja aktiivinen työkoira, jolla on voimakas paimennus- ja vahtimisvietti. Australianpaimenkoira on sitkeä koira, joka kykenee työskentelemään koko päivän. Rotu on tasapainoinen, hyväluonteinen, harvoin riidanhaluinen ja saattaa ensitapaamisella olla

käytökseltään hieman varautunut. Pienikin merkki arkuudesta, pelokkuudesta tai aggressiivisuudesta on vakava virhe.

Australianpaimenkoiran tulee olla helposti koulutettava ja motivoitava ja koiran tulee suorittaa annetut tehtävät innokkaasti. Vaikka rodun yksilöt voivat olla määrätietoisia työntekijöitä, aggressiivista käytöstä ihmisiä tai muita eläimiä kohtaan ei tule sallia. Tarpeeton vihamielisyys (äkilliset hyökkäykset), tai salakavala luonne eivät ole toivottavia ominaisuuksia, koska ne vähentävät merkittävästi aussien kykyä olla luotettava kumppani tai työkoira.

Aussie on harkitseva ja päättäväinen vartioidessaan ja suojellessaan laumaansa. Sisäisestä suojeluväistostaan johtuen se on vahvasti reviiritietoinen. Aussie osoittaa toistuvasti suurta määrätietoisuutta ja rohkeutta alkuperäisissä käyttötarkoituksissaan käsitellessään valtavia karjalaumoja. Vaikka se voi olla lannistumaton itsepäisen ja työlään lauman kanssa, sen tulisi pystyä käsittelemään herkempää laumaa suurella huolella. Australianpaimenkoiran tulisi kyetä mitoittamaan työskentelynsä sekä karjan, lampaiden että ankkujen paimennukseen soveltuvaksi.

Luonteen ja käyttööminäisyyksien arviointiin on käytetty palveluskoirakokeita, luonnetestiä ja muita suomalaisia koiraharrastuslajeja. Tämä on siltä osin järkevää, että tällä hetkellä iso osa koirista toimii näiden lajien parissa ja rodun suosio harrastuskoirana on kasvanut kaiken aikaa. Suomessa australianpaimenkoiran alkuperäisistä käyttööminäisyyksistä on ollut vaikea saada selkeää kuvaa, sillä rodun varsinaisia alkuperäisiä käyttööminäisyyksiä ja taipumuksia ei ole ollut mahdollista asiantuntevasti testata ennen vuotta 2000, jolloin järjestettiin ensimmäinen epävirallinen paimennustaipumustesti.

4.2.1. SKL:n luonnetesti ja MH -luonnekuvaus

Luonnetesti ja MH -luonnekuvaus ovat tällä hetkellä Suomessa virallisia luonteen tutkimistyyppejä australianpaimenkoirilla. Muotovalion arvoon riittää hyväksyty luonnetesti. JTO:aan tehty yhteenveto luonnetestien tuloksista ja ns. tavoitearvosanoista on ainoastaan ohjeellinen lähestymistapa siihen millainen hyvän ja monipuolisen työ- ja harrastuskoiran luonteen tulisi olla. Testien tulkinnassa tulee muistaa, että testitulosta ei voida toistaa ja testiä ei ole kehitelty varsinaisesti tämän tyyppisen työkoiran eikä varsinkaan paimenkoiran arvioimiseen.

Luonnetestissä jalostuskoiran tulisi pysyä pisteissä positiivisella puolella vähintään seuraavilla osalualueilla: toimintakyky, terävyys ja hermorakenne. Laukauspelottomuudessa jalostuskoiran tulisi saavuttaa +++ (laukausvarma) tai ++ (laukauskokematon).

Ääniherkkyys ei ole alun perin ollut merkittävä jalostuskriteeri rodulla, mutta tämän päivän yhteiskunnassa ääniherkkyys aiheuttaa koiralle ja omistajalle merkittävää stressiä. Suomessa australianpaimenkoirat ovat lisäksi aktiivisia palvelus- ja pelastuskoiratoiminnassa, joissa koiran tulee kilpailu- ja harjoitusolosuhteissa kestää laukauksia ja muita kovia ääniä.

Kennelliitto järjesti ensimmäiset MH -luonnekuvaustilaisuudet vuonna 2008. MH -luonnekuvaus sai heti osakseen suurta mielenkiintoa australianpaimenkoiraharrastajien keskuudessa ja muutamia rodun edustajia on jo kuvattu. Joitakin suomalaisia australianpaimenkoiria on MH -kuvattu aikaisemmin Ruotsissa, missä MH -luonnekuvauksella on rodun piirissä jo pitemmät perinteet.

Taulukko 9. Suomen luonnetestatut koirat vuosina 1998-2007

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Hyväksytty	4	12	8	13	21	24	45	31	52	50
Hylätty	0	0	2	4	2	4	7	8	11	6
Keskeytetty	0	0	0	0	0	1	1	0	0	1
Yhteensä	4	12	10	17	23	29	53	39	63	57

Taulukko 10. Australianpaimenkoirien luonnetestitulokset vuosilta 1996-2007 yhteensä 291 kpl. Kolme luonnetestiä on keskeytetty.

Osa-alue	Yleisin arvosana	Tavoitearvosana %	3	2	1	-1	-2	-3
Toimintakyky	1 kohtuullinen	2 suuri						
		1 kohtuullinen						
Tavoitearvosanan osuus testatuista	urokset	80	0	19	78	35	4	0
	nartut	73,5	0	14	91	43	4	0
Terävyys	3 kohtuullinen	3 kohtuullinen						
		2 suuri						
Tavoitearvosanan osuus testatuista	urokset	63	80	6	49	1	0	0
	nartut	45	64	5	81	0	0	1
Puolustushalu	2 kohtuullinen hillitty	3 suuri hillitty						
		2 kohtuullinen hillitty						
Tavoitearvosanan osuus testatuista	urokset	71,5	90	4	36	6	0	0
	nartut	54,5	75	9	56	9	1	1
Taistelutahto	2 kohtuullinen	3 suuri						
		2 kohtuullinen						
Tavoitearvosanan osuus testatuista	urokset	81,5	26	85	2	18	4	0
	nartut	75	33	82	1	33	3	0
Hermorakenne	1 hieman rauhaton	2 suht. rauhallinen						
		1 hieman rauhaton						
Tavoitearvosanan osuus testatuista	urokset	94,5	0	16	113	7	0	0
	nartut	89,5	0	8	130	12	2	0
Temperamentti	3 vilkas	3 vilkas						
Tavoitearvosanan osuus testatuista	urokset	44,5	61	40	32	3	0	0
	nartut	50	76	36	34	5	0	0
Kovuus	1 hieman pehmeä	1 hieman pehmeä						
		3 kohtuullisen kova						
Tavoitearvosanan osuus testatuista	urokset	86	17	0	100	0	18	1
	nartut	79,5	12	0	110	0	29	1
Luoksepäästävyys	3 hyväntahtoinen,	3 2, luoksepäästävä,						
	luoksepäästävä, avoin	hieman pidättyväinen						
Tavoitearvosanan osuus testatuista	urokset	99,5	119	16	0	1	0	0
	nartut	94,5	113	33	2	1	1	0
Laukauspelottomuus **	laukausvarma	plussalla	+++	++	+	-	--	
Tavoitearvosanan osuus testatuista	urokset	73,5	0	37	82	9	1	
	nartut	63,5	4	44	92	12	1	

** +++ laukausvarma, ++ laukauskokematon, + paukkuärtyisä, - laukausaltis, -- laukausarka

4.2.2 Palveluskoirakokeet

Suomen Palveluskoiraliitto ry on ollut australiapaimenkoirien rotuyhdistys niin kauan, kuin Australianpaimenkoirat ry:n status on rotua harrastava yhdistys.

Australianpaimenkoirat osallistuvat aktiivisesti Suomen Palveluskoiraliiton järjestämiin kokeisiin ja kilpailuihin. Ensimmäinen käyttövalio rodussa oli Refind's Darla Ketturetku, joka valioitui palveluskoirien jälkikokeesta. Australianpaimenkoirat ovat osallistuneet mm. jälki-, haku-, etsintä- ja viestikokeisiin saavuttaen niissä koulutustunnuksia ja tuloksia vuosi vuodelta kasvavassa määrin.

Taulukko11. Palveluskoirien käyttäytymiskokeiden tulokset 1999-2007

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
PAKK1	100% (2)	55% (6)	82% (14)	71% (20)	54% (14)	77% (24)	82% (51)	84%(37)	83% (26)
PAKK0	0% (0)	45% (5)	18% (3)	26% (7)	42% (11)	19% (6)	18% (11)	16%(7)	17% (5)
PAKK-	0% (0)	0% (0)	0% (0)	4% (1)	4% (1)	3% (1)	0% (0)	0% (0)	0% (0)
Yhteensä	2	11	17	27	25	31	62	44	3

Taulukko 12. Palveluskoirakokeiden tulokset 1998-2007

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Rekisteröinnit	74	48	87	126	147	162	129	207	154	257
Koekäynnit	6	23	14	24	29	39	50	80	91	122
Hyväksytyt tulokset	4	9	5	9	15	17	19	40	42	61
Hyväksytyjen tulosten %-osuus	66	39	36	37	52	43	38	50	46	50

4.2.3 Totelevaisuuskokeet ja agility

Agilityn harrastajakunta on kasvanut runsaasti viimeisen 10 vuoden aikana, ja australiapaimenkoira soveltuu rakenteeltaan erittäin hyvin agilityyiin. Viimeisten vuosien aikana agilitystä on muodostunut varsin suosittu laji australiapaimenkoira harrastajien parissa ja yksittäisten koirakoiden vuosittaiset kilpailumäärät ovat suuria. Ensimmäinen agilitysvalio oli Tres Colores Bombon.

Australianpaimenkoira soveltuu erittäin hyvin myös totelevaisuuskokeisiin suuren työmotivaationsa ja luonneominaisuuksiensa vuoksi, paimenkoirana australiapaimenkoiralla kuuluu olla tallella vähintään kohtuullisesti saalistus- / paimennuskäyttämiseen liittyviä ominaisuuksia, joita on helppo hyödyntää koulutuksessa. Ensimmäisenä totelevaisuusvalion arvon saavutti Dancing Skies Sidney.

Taulukko 13. Totelevaisuuskoekäynnit vuosilta 1996-2007

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Rekisteröinnit	21	45	74	48	87	126	147	162	129	207	154	257
Koekäynnit (kpl)	4	6	9	41	80	109	113	137	169	344	321	398
Hyväksytyt tulokset (kpl)	4	6	9	41	71	98	97	124	149	286	292	332
Hyväksytyjen tulosten %-osuus	100	100	100	100	89	90	86	90	88	83	90	83

Taulukko 14. Kilpailevat koirakot ja agilitystartit vuosilta 1997-2007

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Kilpailevat koirakot	1	3	7	14	18	31	50	77	101	105	122
Kilpailustartit	1	14	45	101	203	273	418	921	1741	1782	2135

4.2.4 Muut koelajit

Vesipelastuskoe:

Australianpaimenkoiraharrastajat ovat löytäneet uuden koelajin; vesipelastuskokeen. 3 ensimmäistä australianpaimenkoiraa kilpaili lajissa kesällä 2005. Seuraavana vuonna kokeissa käyneitä oli 4 koiraa ja kesällä 2007 jo 5 koiraa. Vesipelastuskursseille osallistuneita australianpaimenkoiria on vuonna 2007 ollut kymmenkunta. Rodun piiriin saatiin Suomen ensimmäinen vesipelastusvalio vuonna 2006, Hazelmoor Happy Hour.

Koemuoto ei ole vielä saavuttanut suurta suosiota australianpaimenkoirien omistajien parissa, mutta harrastajamäärä on nousussa.

Pelastuskoirakokeet:

Australianpaimenkoira monipuolisena harrastus- ja työkoirana soveltuu myös pelastuskoiratoimintaan. Australianpaimenkoiria osallistuu sekä Palveluskoiraliiton alaiseen pelastuskoiratoimintaan että Suomen Pelastusalan keskusliiton koiratoimintaan. Pelastuskoirilla suoritetaan vain vähän kokeita, koska harrastajakunta keskittyy käytännön pelastustoimintaan ja koska laji ei ole kilpailulaji, lukuun ottamatta IPOR-koetta eli kansainvälistä pelastuskoirakoetta.

4.2.5 Paimennus

Australianpaimenkoirilla ei toistaiseksi ole omaa Suomen Kennelliiton hyväksymää paimennuskoetta. Rotua harrastava yhdistys on useaan otteeseen keskustellut paimennuskoe- ja kilpailujärjestelmän kehittämisestä Suomeen, rodulla on toimiva kilpailu- ja koeorganisaatio kotimaassaan, samaa järjestelmää käytetään myös Euroopassa. SKL:n viralliset paimennuskokeet hyväksyttiin 2008. Jokaisella paimenrodulla on oikeus yksilöidä rotukohtaisesti tätä runkoa noudattaen omat viralliset kokeet.

Suomen paimenkoirayhdistys ylläpitää omaa epävirallista koejärjestelmäänsä oman rekisterinsä koirille.

Ensimmäinen suomalainen australianpaimenkoirien epävirallinen paimennusleiri järjestettiin vuonna 2000, samana vuonna järjestettiin myös epävirallinen rodun kotimaan paimennusvaistotesti. Ensimmäiset ASCA:n hyväksymät lammaspaimennuskilpailut järjestettiin vuonna 2004, tuomarina toimi Marie Murphy, USA. Tämän kokeen (alokasluokka) läpäisi 14 koiraa kuudestatoista osallistuneesta. Vuonna 2005 järjestettiin toiset ASCA:n alaiset paimennuskilpailut, jossa koiria osallistui kaikkiin kilpailuluokkiin (alo, avo ja voi = started, open ja advanced) sekä lampaiden että ankkujen paimennuksessa. Tuomarina oli Maarten Walter. Tässä kilpailuissa saavuttivat ensimmäiset Suomessa kasvatetut koirat alokasluokan tittelin STD. Tittelin

saavuttaakseen koiran tulee saada hyväksyty tulos kahdelta eri tuomarilta. Vuonna 2006 järjestettiin Suomessa jo kahdet kaksipäiväiset ASCA:n paimennuskilpailut. Tuomareiksi kutsuttiin Becky Beckmann ja Sahannon Oxford. Nyt kilpailtiin ensimmäistä kertaa myös nautojen paimennuksessa. Vuonna 2007 Kiteellä tuomari Dana Mackenzie sai arvosteltavakseen jo useita ylimmissä luokissa kilpailevia australianpaimenkoiria.

Suomessa järjestettyjen ASCA:n kilpailujen yhteydessä on pidetty myös paimennusleirejä, joilla kouluttajina ovat tuomareiksikin kutsutut ulkomaiset asiantuntijat sekä edistyneimmät suomalaiset alan harrastajat.

Suomalaisia australianpaimenkoiria on osallistunut tuloksekkaasti paimennuskilpailuihin myös Ruotsissa ja Hollannissa. Euroopassa ASCA:n paimennuskilpailuja järjestää WEWASC (Western Europe Working Australian Shepherd Club).

Australianpaimenkoiran työskentely paimennuksessa eroaa Suomessa yleisen paimenen, bordercollien, työskentelystä seuraavasti:

Australianpaimenkoira paimentaa koko keholla ja liikkeillä, silmän käyttö ei ole niin vahvaa kuin bordercolliella, australianpaimenkoira on enemmän ns. "kroppakoira". Aussie työskentelee yleensä enemmän pystyasennossa kuin bordercollie, jolle ovat ominaisia hiipiminen ja ryömiminen.

Australianpaimenkoira on alun perin työskennellyt Yhdysvalloissa lähinnä nautapaimenena suurilla karjatiloilta. Se on parhaimmillaan lähityöskentelyssä, eläinten hallitsemisessa, siirtelyssä pienissä tiloissa jne.

Liitteenä on ASCA:n luonnos "Working standard":ista, jonka on tarkoitus kuvata australianpaimenkoiralle tyypillistä työskentelytapaa (liite 4).

4.3 Terveys

Rotu on vielä nuori Suomessa, kuten myös muualla Euroopassa. Australianpaimenkoira on terve rotu verrattuna moneen muuhun rotuun mutta silläkin esiintyy omat perinnölliset sairautensa. Lonkkaniveldysplasia ja monet erilaiset silmänsairaudet ovat yleisiä rodun sisällä. Rotu on yhdistyksen yleiskokouksen päätöksellä anottu PEVISAan eli perinnöllisten vikojen ja sairauksien vastustamisohjelmaan. Tiedon ja tutkimustulosten määrän lisääntyessä pyritään saamaan käyttöön myös jalostusindeksit lonkkien ja kyynärpäiden osalta.

Tällä hetkellä suomalaiset kasvattajat ovat kiitettävästi tutkituttaneet jalostuskoiransa ja jalostukseen on pääasiassa käytetty koiria, joiden terveystulokset ovat olleet erinomaisia. Jalostustyön jatkoon kannalta on tärkeää seurata jo toteutuneiden yhdistelmien terveydentilaa ennen jalostuskoirien uudelleen käyttöä.

Jos jalostukseen käytetään yksilöä, joka on ilmiänsultaan rajatapaus (lonkat, kyynärpäät, silmät, polvet) tämän jälkeläisseurantaan tulee kiinnittää erikoisesti huomiota!

4.3.1 PEVISA-ohjelmaan sisällytetyt sairaudet

Australianpaimenkoirille on 1.7.2009 alkaen hyväksytty seuraava PEVISA -ohjelma (Perinnöllisten Vikojen ja Sairauksien vastustamisohjelma):

Rekisteröinnin ehdoksi tulee, että koiralla on oltava virallinen lonkkien ja kyynärpäiden kuvaustulos. Raja-arvoksi lonkille ehdotetaan C ja kyynärpäille 1. Kuvausikä vähintään 12 kk.

Koiralla tulee olla korkeintaan 12 kk vanha silmäpeilauslausunto astutushetkellä. Koiran tulee olla vapaa iris colobomasta, HC:sta, PRA:sta, CEA:sta sekä RD:stä.

Merle - merle yhdistelmiä ei hyväksytä rekisteröitäviksi.

Ulkomaisia uroksia koskevat poikkeukset rotukohtaisesta PEVISA -ohjelmasta:

Noudatetaan kunkin maan määräyksiä ulkomaisten koirien suhteen.

Lupa ei koske Suomessa jalostuslainassa olevan uroksen käyttöä.

LONKKANIVELTEN TUTKIMUKSET JA KEHITYS

Tavoite: Saada mahdollisimman paljon yksilöitä, myös sellaisia, joita ei käytetä jalostukseen, kuvattua virallisesti (>12kk iässä), ja kaikille kuvatuille koirille pyritään saamaan lausunto Suomen Kennelliitosta. Suomessa käytettävä arviointiasteikko lonkkanivelen kasvuhäiriölle on kansainvälinen asteikko, jonka on määrittänyt FCI. Vuosina 1995-2007 kuvattujen määrä

rekisteröidyistä koirista on 51%. Kuvausprosentissa täytyy kuitenkin ottaa huomioon, että kaikkia koiria ei käytetä saman ikäisenä kuvauksissa. Lonkkaniveldysplasian esiintyvyys on tällä hetkellä C -lonkissa 12%, D -lonkissa 3% ja onneksi E -lonkkia ei ole esiintynyt yhtään. Pyritään pitämään tilanne samalla tasolla tai parantamaan sitä.

LONKKANIVELEN KASVUHÄIRIÖ

Lonkkanivelen kasvuhäiriö (engl. hip dysplasia, HD) on koirien yleisin luuston/ nivelten kasvuhäiriö. Se voidaan määritellä perinnölliseksi lonkkanivelen löysyydeksi. Lonkat ovat syntymähetkellä makroskooppisesti normaali, mutta muutokset alkavat jo pennun ensimmäisten elinviikkojen aikana. Löysyys johtaa reisiluun pään ja lonkkamaljan riittämättömään kontaktiin. Alueelle kohdistuu epänormaalin suuri paine, joka on sitä suurempi mitä pienempi kontaktialue on. Tämä voi johtaa mikromurtumiin ja lonkkamaljan mataloitumiseen. Noin vuoden iässä lantion luutumisen on täydellistä ja lonkkaniveletkin stabiloituvat. Yleensä kipukin helpottaa tässä iässä.

Lonkkanivelen kasvuhäiriö johtaa yleensä nivelrikkoon. Nivelrikon kehittymisen aikatauluun ja tyyppiin vaikuttavat rotukohtaiset ja yksilölliset erot. Lonkkanivelen kasvuhäiriön perimmäistä syytä ei tiedetä, mutta se periytyy tämänhetkisen tutkimustiedon perusteella kvantitatiivisesti eli siihen vaikuttaa useita eri geenejä. Näistä osa on ns. suurivaikutteisia geenejä (engl. major gene). Periytmisaste vaihtelee eri tutkimuksissa välillä 0.1–0.6. Ympäristöllä on vaikutusta kasvuhäiriön ilmaisuun. Useissa tutkimuksissa on todettu runsaan ravinnonsaannin olevan yhteydessä lonkkavikaan. Ruokinta ei aiheuta dysplasiaa, mutta se tuo vian esiin geneettisesti alttiilla koirilla. Tämä pätee myös toisin päin, optimaalisella ruokinnalla lonkkanivelen kasvuhäiriö ei tule näkyviin tai on lievempää. Myös liian raju liikunta kasvuaikana voi pahentaa muutoksia.

Lonkkanivelen kasvuhäiriötä tavataan lähes kaikilla roduilla, mutta yleisintä se on suurilla ja jättiroduilla. Oireet voidaan huomata pentuna 3-12 kuukauden iässä, jolloin kipu johtuu löysyyden aiheuttamasta nivelkapselin tulehduksesta tai luukalvon hermojen jännityksestä ja repeämisestä. Oireet voivat vähentyä selvästi tai loppua kokonaan jopa useiksi vuosiksi, kun nivelen ympärille muodostuva sidekudos vähentää nivelen löysyyttä. Toinen oireilevien koirien ryhmä on aikuiset koirat, joiden oireiden syynä on nivelrikko. Nuorilla koirilla oireina voivat olla takajalkojen ontuminen, ”pu-puhyppely”, ylösnousuvaikkeudet levon jälkeen, liikkumis- ja ravaamishaluttomuus ja naksateleva ääni kävellessä. Oireet voivat alkaa äkillisesti ja omistaja voi liittää ne johonkin tapaturmaan. Vanhemmilla nivelrikkoisilla koirilla oireet voivat olla epämääräisiä. Oireilu laitetaan usein vanhenemisen piikkiin. Tyypillisiä oireita ovat takajalkojen ontuminen ja jäykkyys liikkeessä. Lonkkavikainen koira yrittää viedä painoa pois takaosalta, mikä ilmenee kävellessä selkälän aaltoiluna ja lantion kiertymisinä. Tämä johtaa myös takaosan lihaskatoon ja etupään lihasten voimistumiseen.

Lonkkanivelen kasvuhäiriön ja siitä johtuvan nivelrikon hoidossa on ruokinnalla keskeinen merkitys. Ylipaino pahentaa oireita ja pelkkä painon pudotus voi helpottaa koiran oloa. Tulehduskipulääkkeitä ja pistoksena tai suun kautta annettavia nivelnesteiden ja nivelruston koostumusta parantavia aineita käytetään yleisesti. Sopiva liikunta pitää lihaksiston kunnossa ja nivelet liikkuvina. Kirurgisia hoitoja on myös olemassa.

Lonkkavian vastustamisohjelma perustuu useimmilla roduilla röntgenkuvissa sairaiksi todettujen yksilöiden karsimiseen jalostuksesta. Lonkkanivelen kasvuhäiriön periytyvyys on kohtuullinen. Ilmi- asuunkin perustuvan jalostusvalinnan pitäisi johtaa tuloksiin, jos valinta on systemaattista. Jalostusarvoindeksien (BLUP-indeksit) avulla valinta on tehokkaampaa. Indeksissä otetaan huomioon koiran kaikkien tutkittujen sukulaisten taso ja poistetaan röntgentuloksiin vaikuttavien ympäristötekijöiden vaikutusta. Jalostusindeksejä lasketaan jo useille roduille sekä lonkka- että kyynärnivelistä. Indeksien laskemisen edellytyksenä on riittävä määrä kuvattuja koiria.

Lonkkaniveldysplasia voidaan diagnosoida ainoastaan röntgenkuvauksen avulla. USA:ssa, rodun emämaassa, virallinen kuvausikä on yli 24 kuukautta. Suomessa virallinen kuvausikä on yli 12

kuukautta. Suomen Kennelliitossa terve koira luokitellaan kansainvälisen, kaikissa FCI -maissa käytössä olevan asteikon mukaisesti lausunolla A tai B. Lonkiltaan C-lausunnon saanut koira on rajatapaus. Lausunnon D ja E saanut koira sairastaa lonkkaniveldysplasiaa.

USA:ssa OFA (Ortophedic Foundation of Animals) luokittelee koirien lonkkaniveldysplasian asteet seuraavanlaisesti: Excellent, good ja fair ovat terveitä, borderline on rajatapaus ja mild/severe dysplastic sairastaa lonkkaniveldysplasiaa. Mikäli koiralla todetaan lonkkaniveldysplasia, ei sitä tulisi käyttää jalostukseen. Jalostukseen ei tule käyttää myöskään koira, joka on tuottanut useita lonkkaniveldysplasiaan sairastuneita jälkeläisiä eri yhdistelmistä, jotka eivät ole sukua toisilleen.

Vertailut eri maiden lonkkaniveltutkimuksista ovat vaikeita erilaisten arvostelukäytäntöjen vuoksi. Tilastoihin voi vaikuttaa myös se, että kaikkia lonkkakuvia ei arvostella virallisesti. Yhdysvalloissa lonkkanivelten terveystilanne on tutkimustulosten valossa viime vuosikymmeninä parantunut. Yhdysvalloissa kuitenkin tutkitaan lähinnä vain jalostusyksilöt ja lemmikkikoirat jäävät pääosin tutkimatta. Suomessa ja Euroopassa myös muita kuin jalostuskoiria kuvataan melko hyvin.

Taulukko 15. Australianpaimenkoirien lonkkaniveltilasto vuosilta 1995-2007 (Suomi)

Vuosi	Syntyneitä	A	B	C	D	E	Yhteensä
1995	14	3	3	2	0	0	8
1996	28	7	10	2	0	0	19
1997	45	12	7	3	1	0	23
1998	81	17	19	5	0	0	41
1999	42	16	11	2	1	0	30
2000	107	26	14	6	2	0	48
2001	130	38	24	8	4	0	74
2002	135	38	29	9	3	0	79
2003	171	59	26	20	0	0	105
2004	140	48	29	11	2	0	90
2005	220	61	32	20	6	0	119
2006	146	43	29	3	1	0	76
2007	253	47	16	6	1	0	70
Yhteensä	1512	415	249	97	21	0	782

Taulukko 16. Lonkkanivellausunnot prosentteina vuosilta 1996-2007 (Suomi)

Vuosi	A	B	C	D	E
1995	38,00%	38,00%	25,00%	0,00%	0,00%
1996	37,00%	53,00%	11,00%	0,0 %	0,00%
1997	52,00%	30,00%	13,00%	4,00%	0,00%
1998	41,00%	46,00%	12,00%	0,00%	0,0 %
1999	53,00%	37,00%	7,00%	3,00%	0,0 %
2000	54,00%	29,00%	12,00%	4,00%	0,0 %
2001	51,00%	32,00%	11,00%	5,00%	0,0 %
2002	48,00%	37,00%	11,00%	4,00%	0,0 %
2003	56,00%	25,00%	19,00%	0,00%	0,0 %
2004	53,00%	32,00%	12,00%	2,00%	0,0 %
2005	51,0 %	27,00%	17,00%	5,00%	0,0 %
2006	57,00%	38,00%	4,00%	1,00%	0,0 %
2007	67,00%	23,00%	9,00%	1,00%	0,0 %
Keskiarvo	53,00%	32,00%	12,00%	3,00%	0,0 %

Taulukko 17. Lonkkaniveltilasto vuosilta 1974-2007 (Yhdysvallat Orthopedic Foundation for Animals, OFA)

Tutkitut koirat	Erinomaisten %-osuus	Sairaiden %-osuus
21503	15.0%	5.0%

Taulukko 18. Lonkkaniveldysplasian kehitys OFA:n tutkimusaineistossa

Tulos	1980 mennessä tutkitut koirat	1990-92 syntyneet	1998-2001 syntyneet	Muutos %vuodesta 1980 vuoteen 98-2001
Terveiden osuus	10,50 %	12.5%	19.4%	84.8%
Dysplastisten osuus	8.1%	4.8%	4.1%	-49 %
Yhteensä tutkittuja koiria	2039	2834	4631	

Taulukko 19. Ruotsin lonkkanivelutkimukset vuosina 1993-2007 (SKK)

	1993-1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Ruotsissa syntyneet koirat/vuosi	165	73	71	132	113	148	154	149	203	193	266
Tutkittujen koirien määrä	80	44	56	103	90	111	118	121	142	134	142
HD A,B (u.a)	77	41	55	90(70+20)	82(61+21)	106(78+28)	110(80+30)	114(82+32)	130(94+36)	124(90+34)	128(98+30)
HD C (1:a)	2	2	1	9	6	4	7	7	10	7	10
HD D (2:a)	1	1	0	4	0	1	1	0	2	3	1
HD E	0	0	0	0	2	0	0	0	0	0	1

KYYNÄRNIVELTEN TUTKIMUKSET JA KEHITYS

Tavoite: Lisätä virallisesti kuvattujen Suomen Kennelliiton lausunnon saaneiden koirien määrää (>12 kk iässä). Rekisteröidyistä koirista on kuvattu 40,3 % vuoteen 2007 mennessä. Tavoitteena on nostaa kyynärkuvattujen koirien määrä 50%:iin. Erilaisten kyynärnivelen kasvuhäiriöiden esiintyvyyksiä on 6,7 % kuvatuista koirista. Pyritään alentamaan esiintyvyyttä käyttämällä jalostukseen pääasiassa vain terveitä (lausunnon (0/0)) saaneita koiria.

KYYNÄRNIVELLEN KASVUHÄIRIÖ

Kyynärnivelen kasvuhäiriö (engl. elbow dysplasia, ED) on yleisin isojen ja jättikokoisten koirien etujalan nivelkivun ja ontumisen aiheuttaja. Kyynärnivelen kasvuhäiriön eri muotoja ovat varislisäkkeen (processus coronoideus) sisemmän osan fragmentoituminen, olkaluun nivelnastan (condylus humeralis) sisemmän osan osteokondroosi ja kiinnittymätön kyynärpään uloke (processus anconaeus). Kyynärnivelen inkongruenssia (nivelpintojen epäyhdenmukaisuutta) pidetään tärkeänä syynä kaikkiin edellä mainittuihin kasvuhäiriöihin ja myös se lasketaan kyynärnivelen kasvuhäiriöksi.

Kyynärnivelen kasvuhäiriön periytymisen mekanismit ovat epäselvät. Periytyminen on kvantitatiivista eli siihen vaikuttaa useita eri geenejä. Yksi näistä geeneistä saattaa olla ns. suurivaikutteinen geeni. Kasvuhäiriön tyyppi vaihtelee eri roduilla, mikä viittaa siihen että aiheuttajina ovat eri geenit. Kyynärnivelen kasvuhäiriö on yleisempää uroksilla todennäköisesti

urosten suuremman painon ja mahdollisesti myös hormonaalisten tekijöiden takia. Nykykäsityksen mukaan perinnöllisillä tekijöillä on suurin osuus kyynärnivelen kasvuhäiriön synnyssä, mutta ympäristötekijöillä on osuutensa sen ilmenemisessä. Toisin sanoen optimaalisella ruokinnalla voidaan mahdollisesti estää kasvuhäiriön kehittyminen yksilöllä, jolla on siihen perinnöllinen taipumus.

Kaikissa kyynärnivelen kasvuhäiriöissä oireet alkavat keskimäärin 4 – 7 kuukauden iässä. Tyypillinen oire on ontuminen, joka voi pahentua rasituksessa tai olla voimakkainta levon jälkeen. Ontuminen voi olla jatkuvaa tai ajoittaista. Omistajan voi olla vaikea havaita koiran ontumista, jos kasvuhäiriö on molemminpuolinen. Toisinaan kasvuhäiriö on molemmissa kyynärnivelistä, vaikka koira ontuu vain toista jalkaa. Usein oireet huomataan vasta aikuisiällä ja silloin oireet johtuvat sekundaarisesta nivelrikosta. Kiinnittymätön kyynärpään uloke ei välttämättä oireile nuorella koiralla ja se voi olla röntgenkuvauksen sivulöydös.

Kasvuhäiriöiden ja niiden erilaisten kirurgisten hoitojen tehosta ja pitkäaikaisennusteesta ei ole olemassa kattavia tutkimuksia. Leikkaushoidon hyöty on epävarma, jos nivelessä on jo selvät nivelrikon merkit. Kaikkien kyynärnivelen kasvuhäiriöiden seurauksena on ainakin hoitamattomana nivelrikko. Leikattuunkin jalkaan kehittyä yleensä aina jonkinasteinen nivelrikko, mutta sen määrä voi olla vähäisempää ja se voi kehittyä myöhemmin kuin ilman leikkausta hoidetussa nivelessä. Kyynärnivelen nivelrikko invalidisoi koiraan yleensä pahemmin kuin esim. lonkkien nivelrikko, koska koiran painosta noin 60 % on etuosalla. Nivelrikon hoidossa tärkeitä ovat painon pudotus, liikunnan rajoitus ja tarvittaessa käytetään myös tulehduskipulääkkeitä. Lisäksi voidaan käyttää nivelnesteeseen koostumusta parantavia lääkkeitä ja ravintolisiä.

Pohjoismaissa kyynärnivelen kuvien arviointi perustuu sekundaarisiin nivelrikon merkkeihin. On huomattava, että jo 1. asteen muutos tarkoittaa sitä, että koiralla on kyynärnivelen kasvuhäiriö ja siitä johtuvia nivelrikkomuutoksia. Ruotsissa kyynärnivelen kasvuhäiriö on vähentynyt roduissa, joissa kyynärniveliä kuvataan. Tämä johtuu todennäköisesti siitä, että siellä käytetään näissä roduissa jalostukseen vain vähän muita kuin kyynärnivelen suhteen terveitä koiria. Jalostusarvoindeksit (BLUP -indeksit) tehostavat jalostusvalintaa. Indeksissä otetaan huomioon koiran oman tuloksen lisäksi sen kaikkien tutkittujen sukulaisten taso ja poistetaan röntgentuloksiin vaikuttavien ympäristötekijöiden vaikutusta. Jalostusindeksejä lasketaan jo useille roduille sekä lonkka- että kyynärnivelistä. Indeksien laskemisen edellytyksenä on riittävä määrä kuvattuja koiria.

Kyynärnivelen kasvuhäiriö voidaan todeta röntgenkuvauksella. Lausunto on joko terve tai eriasteinen nivelrikko kyynärnivelleessä (1-3). Kuvausikä on sama kuin lonkkakuvauksissa. Kyynärniveldysplasian asteikko on kansainvälinen ja sitä käytetään kaikissa FCI maissa ja samaa asteikkoa käyttää myös OFA.

Mikäli koiralla todetaan kyynärnivelen kasvuhäiriö suurempi asteluku kuin 1, ei sitä tule käyttää jalostukseen. Jalostukseen ei myöskään tule käyttää koiraan, joka on tuottanut useita kyynärnivelen kasvuhäiriöisiä jälkeläisiä eri yhdistelmistä, jotka eivät ole sukua toisilleen.

Taulukko 20. Kyynärniveltilasto vuosilta 1996-2007 (Suomi)

Vuosi	Syntyneitä	0	1	2	3	Yhteensä
1996	28	13	0	0	0	13
1997	45	10	0	0	0	10
1998	81	11	0	0	0	11
1999	42	8	2	0	0	10
2000	108	24	0	0	0	24
2001	130	25	2	0	0	27
2002	134	41	4	0	0	45
2003	168	59	8	0	0	67

2004	135	70	7	0	0	77
2005	180	81	4	1	0	86
2006	135	80	6	4	0	90
2007	223	102	3	2	1	108
Yhteensä	1409	524	36	7	1	568

Taulukko 21. Kyynärniveltilastot prosentteina vuosilta 1996-2007 (Suomi)

Vuosi	0	1	2	3
1996	100,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %
1997	100,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %
1998	100,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %
1999	80,0 %	20,0 %	0,0 %	0,0 %
2000	100,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %
2001	93,0 %	7,0 %	0,0 %	0,0 %
2002	91,0 %	9 %	0,0 %	0,0 %
2003	88,0 %	12,0 %	0,0 %	0,0 %
2004	91,0 %	9,0 %	0,0 %	0,0 %
2005	91,0 %	5,0 %	1,0 %	0,0 %
2006	89,0 %	7,0 %	4,0 %	0,0 %
2007	94,0 %	3,0 %	2,0 %	1,0 %
Keskiarvo	93,1 %	6,0 %	0,6 %	0,1 %

Taulukko 22. Kyynärniveltilasto 1974-2007, Yhdysvallat OFA

Tutkitut koirat	Normaalien %osuus	Sairaiden %-osuus	1-asteen muutoksien %-osuus	II-asteen muutoksien %-osuus	III-asteen muutoksien %-osuus
1513	95.3	4.2%	3.0	1.1%	0.1

Taulukko 23. Ruotsin kyynärniveltilastotutkimukset vuosina 1993-2007

	1993-1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Kyynärtutkitut koirat/vuosi	58	34	46	93	85	106	102	106	120	129	128
Ei muutoksia	52	33	40	88	79	101	100	103	118	123	112
Lievät muutokset	6	0	5	3	4	5	1	2	2	5	11
Kohtuulliset muutokset	0	1	1	2	2	0	1	0	0	1	5
Vakavat muutokset	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0

SILMÄSAIRAUDET

(Kaihi, Iris coloboma, CEA, PPM, Distichiasis, PHTVL, RD, PRA, Entropium)

Koska rodulla on Suomessa vielä melko lyhyt historia, ei tutkimustilastoa ole vielä mittavia määriä ja tavoitteena on lisätä silmäpeilattujen koirien osuutta, etenkin iäkkäiden koirien osuutta.

Tavoitteena olisi saada kaikki syntyvät pennut silmäpeilattua ennen luovutusikää. Kaikkien jalostuskoirien silmäpeilauslausunto tulisi olla alle vuoden ikäinen. Suurinta osaa yllä mainituista silmäsaireuksista esiintyy muutamilla yksilöillä kannassamme.

Kaihi HC (cataract) on ehdottomasti rodun tunnetuin vakava perinnöllinen silmäsairus ja myös vaikeimpia sairauksia jalostusta ajatellen. Kaihi on yleisnimitys linssin samentumiselle, joten kaikki linssin samentumiset eivät ole perinnöllistä kaihia. Linssin samentumista voivat aiheuttaa myös esim. aineenvaihduntasairaudet, kuten sokeritauti, traumat ja silmän vakavat tulehdukset jne.

Yleensä perinnöllisessä kaihissa molemmissa linssissä on muutoksia, mutta on muistettava, että toinen silmä voi samentua jopa 6 kk – 12 kk aikaisemmin, kuin toinen. Osa kaiheista pysyy pienenä rajoittuneena alueena linssissä ja osa johtaa koko linssin samentumiseen ja koira

menettää näkökykynsä. Tämä voi tapahtua hitaasti tai sitten hyvin nopeasti, eikä taudin kulkua voi etukäteen ennustaa.

Yleisin australianpaimenkoirilla tunnettu kaihimuoto alkaa keskeltä linssin takaa (post polaarinen). Mikä tekee sairaudesta erittäin vaikean seurata on se, että sairaus voi esiintyä jo 1-vuotiaalla tai ilmetä vasta 7 – 8 -vuotiaalla koiralla. Perinnöllinen kaihi esiintyy kuitenkin yleisimmin 1,5 – 3 -vuotiailla koirilla. Kaikki tämä yhdessä tekee erittäin vaikeaksi kaihin periytyvyysmekanismin löytämisen. Tänä päivänä ei voida varmaksi sanoa kaihin periytymismallia. Tämän vuoksi kaikki koirat, joita käytetään edes kerran jalostukseen, tulisi tutkia vuosittain aina 8-9 ikävuoteen saakka.

Mikäli koiralla todetaan perinnöllinen kaihi, ei sitä tule käyttää jalostukseen. Koiran vanhempia, pentuesisaruksia ja jälkeläisiä tulee informoida sairauden puhkeamisesta. Näitä koiria voi käyttää jalostukseen tarkalla jalostusvalinnalla, tehtävissä yhdistelmissä ei suositella lähisukulaisuutta, eikä puolison suvussa tule olla tunnettua kaihitaustaa. Jos kaihi jälkeläisiä syntyy lisää, tulee tällainen koira sulkea pois jalostuksesta.

Australianpaimenkoirilla esiintyvyydeltään yleisimmän perinnöllisen kaihin aiheuttama geenivirhe on paikannettu. Kyseessä on sama geenivirhe, joka ihmisellä on aikaisemmin tunnistettu HSF4-geenistä. Geenivirhe periytyy vallitsevasti eli dominantisti. Tämä tarkoittaa, että sairastumiseen voi riittää, kun toinen koiran kahdesta HSF4-geenin kopiosta on viallinen. HC -koirien molempien vanhempien ei siis tarvitse kantaa geenivirhettä. Kyseessä on sairaudelle altistava geenivirhe eikä taudin penetranssi ole täydellinen.

Suomessa silmäpeilauksia suorittavat niihin erikoistuneet eläinlääkärit. Pentueet tulisi silmäpeilata ennen luovutusikää, viimeistään 8 viikon iässä. Tämän jälkeen jalostukseen käytettävät koirat tulisi peilata vuosittain. Jalostuskoirien lisäksi jalostukseen käyttämättömiä koiria suositellaan peilattavaksi myös aikuisiässä arvokkaan tiedon saamiseksi. Australianpaimenkoirilla esiintyvän HSF4-kaihimuodon tunnistava geenitesti on saatavilla sekä Animal Health Trustin että HT Diagnostics laboratioilta, jotka ovat Suomen Kennelliiton hyväksymiä.

HSF4 geenimutaatio tuo uusia ulottuvuuksia jalostuskoirien valinnassa. Yhdistys seuraa niiden koirien jalostuskäyttöä, jotka ovat tämän mutaation osalta geenitestatut ja päättää myöhemmin mutaation kantajiksi todettujen mahdollisista jalostusrajoituksista.

Iris Coloboma on yleinen silmänsairaus mutta ei vaikuta koiran elämään niin suuresti kuin kaihi. Iris Coloboma tarkoittaa pienen osan puuttumista koiran silmän värikalvosta eli iiriksestä. Puuttuva osa voi olla erittäin pieni tai selvästi havaittava. Mikäli ”aukko” on iso se vaikuttaa pupillan eli mustuaisen toimintaan, pupilla on silmän osa, joka säätelee valon pääsyä verkkokalvolle. Jos reikä on suuri, pupilla ei pysty kunnolla supistumaan, ja koiran verkkokalvolle pääsee liikaa valoa. Tämä voi olla epämiellyttävää koiralle ja voi hetkellisesti jopa heikentää näkökykyä.

Iris coloboman periytymismekanismia ei tunneta. Aikaisemmin sairautta esiintyi vain merleväritteisillä koirilla mutta viime aikoina myös yksivärisillä koirilla on tavattu joitakin colobomatapauksia. Sairasta koiraa ei tule käyttää jalostukseen eikä myöskään koiraa, joka toistuvasti eri yhdistelmissä jättää sairautta.

Sairaus on synnynnäinen. Iris Coloboma tulisi tutkia silmistä ennen laajennustippojen laitoa, koska se voi jäädä tällöin huomaamatta mikäli ”reikä” on erittäin pieni. Joskus pentupeilauksessa voi pieni muutos jäädä havaitsematta, tämän vuoksi myös aikuisiän peilaus ilman laajennustippoja on hyvä käytäntö ensimmäisissä silmäpeilauksissa.

CEA eli Collie Eye Anomalia (**Näköhermon kolobooma** eli osapuutos, joka ulottuu usein myös silmän suonikalvoon.) oli australianpaimenkoirilla aikaisemmin yhtä yleinen silmänsairaus kuin kaihi,

mutta viime vuosina sen määrä on vähentynyt. Optigenillä on collieroduille (mukaan lukien australiapaimenkoirat) kehitetty geenitesti CEA:lle. Tämä geenitesti yhdistettynä siihen, että on pyritty käyttämään vain lievempää muotoa sairastavia koiria jalostukseen, on vähentänyt huomattavasti vakavampien muotojen esiintymistä populaatiossa.

Tämän geenimutaation suhteen testi on luotettava, mutta se ei sulje pois mahdollisuutta, että yksilössä esiintyy joku toinen CEA:n aiheuttava mutaatio.

Suurimmalla osalla sairaita koiria sairaus ei vaikuta näkökykyyn mutta jotkut koirat voivat olla jopa sokeita. Sairaus ei aiheuta suurimmalle osalle sairaista koirista minkäänlaisia oireita tai kipua. Tätä pidetään CEA:n vakavimpana muotoksena. Näköhermon kolobooma voi olla indikaatio verkkokalvon irtoamisesta. Tällöin näköhermon kolobooma voi siis edeltää verkkokalvon irtoamista, vaikka CEA:ta ei tavallisesti pidetäkään PRA:n tapaan progressiivisena sairautena. Tämä kuitenkin on selvä merkki huonompiennusteisesta sairaudesta.

CEA:n periytyminen on resessiivistä eli vikageeni tarvitaan molemmilta vanhemmilta. Tämä tekee sairaan koiran molemmista vanhemmista kantajia. Näin ollen myös joku isovanhemmista on vähintään kantaja, mutta tätä on vaikea selvittää, mikäli yksikään isovanhemmista itse ei ole tuottanut CEA sairasta koiraa.

Perinnöllisesti sairasta koiraa ei tule käyttää jalostukseen ja sen sisaruksien jalostuskäyttöä tulisi välttää. CEA on synnynnäinen sairaus ja se tulisi tutkia alle 8 vko:n ikäisiltä pennuilta. Mikäli koira ylittää tämän iän on mahdollista, että sairaus peittyy kun tapetumin pigmentoituminen verkkokalvolla etenee. Tapetum on silmän seinämän kerros joka saa aikaan sen mm. koiralle ja kissalle tyypillisen heijasteen kun katsoo niitä esim pimeässä taskulampulla silmiin. Silmät näyttävät sinisiltä, vihreiltä, punaisilta tms. Verkkokalvo on tapetumin edessä ja voi näkyä sen takaa vähemmän (hypo) tai enemmän (hyper).

CEA:ta esiintyy eri asteisena.

- CH/CRD: CEA:n lievin muoto tunnetaan kahdella nimellä; CH = choroidal hypoplasia eli suonikalvon vajaakehitys ja CRD = chorioretinal dysplasia eli suoni- ja verkkokalvon kehitys/kasvuhäiriö. Ei vaikuta koiran näkökykyyn.
- Coloboma: Kuoppa tai reikä näköhermon päässä. Tämäkään ei yleensä vaikuta koiran näkökykyyn.
- Ablaatio: Verkkokalvon irtauma. Verkkokalvo irtautuu alustastaan joko yhdestä tai useammasta kohdasta, tällöin kalvo löystyy, poimuttuu ja näkökyky heikkenee. Mikäli verkkokalvo irtoaa kokonaan, on silmä sokea. (Suurimmassa osassa ablaatiota verkkokalvo irtoaa kokonaan). CEA:lle on kehitelty geenitesti, jolla voidaan mahdollisesti seuloa kantajat ja sairaat koirat terveistä koirista.

PPM eli persistent pupillary membrane on sikiökautinen rakenne, joka peittää pupillan syntymän aikoihin. On oletettu, että se häviää heti syntymän jälkeen. Joskus osa kalvoa tai koko kalvo säilyy ja mikäli se ei ole poistunut vuoden ikään mennessä tätä sairaustilaa kutsutaan PPM:ksi.

Kolmea tyyppiä esiintyy : iris – iris , iris – linssi ja iris – sarveiskalvo- tyyppistä PPM:ää. Sairaus aiheuttaa harvoin koiralle vakavia oireita mutta joskus iris- linssi tai iris- sarveiskalvo PPM voi aiheuttaa samentumaa linssiin / sarveiskalvolle. Yleensä tällainen samentuma ei ole etenevä mutta laaja-alaisena tila voi olla sokeuttava. Periytyvyysmalli on epäselvä. PPM -tulkinna saaneita on myös ei perinnölliset, ”syntymämerkkiin” verrattavissa olevat muutokset. Nämä saavatkin tilastoihin merkinnän ei perinnöllinen. Useimmilla PPM -tulkinna saaneilla australiapaimenkoirilla diagnoosi on jäänyt avoimeksi.

Distichiasis on sairaus, jossa silmäripsiä sijaitsee epänormaaleissa paikoissa ja ripset kasvavat kohti korneaa eli sarveiskalvoa. Ripsi, joka hankaa sarveiskalvoa aiheuttaa kipua koiralle ja vaurioittaa sarveiskalvon pintaa. Mikäli tilaa ei hoideta se voi vaikuttaa koiran näkökykyyn.

Periytyvyysmalli epäselvä.

PHTVL/PHPV ovat pysyviä jäänteitä sikiökaudella mykiötä ruokkivasta verisuonesta. Normaalisti se surkastuu syntymän jälkeen välittömästi. Osassa tapauksia havaitaan jäänteen aiheuttamaa samentumaa linssin takakapselissa ja joissakin tapauksissa linssi voi olla jopa epämuodostunut. Joillekin koirille on kehittynyt kaihi PHTVL/PHPV jäänteistä. Periytyvyys on epäselvä.

RD (retinan dysplasia eli verkkokalvon synnynnäinen kehityshäiriö) jaetaan kolmeen muotoon, multifokaaliin (MRD), geografiseen (GRD) ja totaaliseen (TRD). MRD:ssa verkkokalvolla näkyy yksittäisiä poimuja, jotka syntyvät verkkokalvon paikallisen virhekehityksen seurauksena. Poimujen määrä voi vaihdella. MRD ei vaikuta näkökykyyn. GRD:ssa verkkokalvo on väärin kehittynyt laajemmalla alueella, mikä voi vaikuttaa koiran näkökykyyn ja TRD:ssa verkkokalvo on kokonaan irtautunut, mikä aiheuttaa silmän täydellisen sokeuden. MRD-muutokset eivät pahene iän myötä, vaan saattavat pikemminkin osittain hävitä näkyvistä vanhemmiten. GRD:aan saattaa iän myötä liittyä paikallista verkkokalvon rappeumaa muutoksen alueella. Useilla roduilla RD:n on todettu periytyvän väistyvästi. Eri RD-muotojen välistä geneettistä yhteyttä ei tunneta.

PRA (progressive retinal atrophy) eli etenevä verkkokalvon rappeuma on harvinainen sairaus australiainpaimenkoirilla. Verkkokalvon näkösolut degeneroivat eli rappeutuvat ja koira näin menettää näkökykynsä. Tämä sairaus voidaan todeta electroreti-nogrammilla jo ennen kuin se on nähtävissä kliinisesti. Kaikilla roduilla, joilla sen periytyvyyttä on tutkittu on sen todettu olevan resessiivinen (kts.CEA). Sairaus johtaa aina siis näön menetykseen, osalla se tapahtuu hitaasti ja toisilla nopeasti, jopa äkillisesti. Yleensä havaitaan ensiksi yösokeutta.

Sairasta koiraa ei tule käyttää jalostukseen ja sen periytyvyyden ja harvinaisuuden sekä taudinkuvan takia myös sisaruksia ja lähisukulaisia tulisi tarkoin harkita jalostuskäytön suhteen. Jo tunnettua kantajaa ei tule enää käyttää jalostukseen.

ENTROPIUM eli silmäluomien sisäänpäin kiertyminen. Sairaudessa luomet kääntyvät sisäänpäin ja ripset voivat hangata sarveiskalvoa ja näin aiheuttaa tulehduksia ja jopa pysyviä muutoksia hoitamattomana. Periytyvyys on epäselvä. Sairaita koiria ei pidä käyttää jalostukseen.

Taulukko 24. Yhteenveto australiainpaimenkoirien silmänsairauksista 1996-2007 (Suomi)

Vuosi	Syntyneet	Tutkitut	Tutkitut %	Terveet	Terveet %	HC *	Iris Colo-boma	PHTVL/PHPV*	Muut (RD, PRA,dis/trichiasis)*
1996	28	20	71,00%	20	100 %	0	0	0	0
1997	45	21	47,00%	21	100 %	0	0	0	0
1998	81	39	48,00%	35	92 %	3	0	1	0
1999	42	27	64,00%	24	89,00%	1	1	0	0
2000	107	59	55,00%	55	92,00%	3	0	1	1
2001	130	89	68,00%	80	90,00%	1	0	0	6
2002	135	113	84,00%	108	96,00%	0	2	0	2
2003	170	130	76,00%	120	92,00%	1	2	0	3
2004	140	126	90,00%	116	100,00%	1	1	1	6
2005	220	185	84,00%	174	94,00%	2	3	0	5
2006	146	127	87,00%	121	95,00%	1	2	0	1
2007	252	222	88,00%	219	99,00%	0	1	0	1
Yhteensä	1496	1158	77,40%	1093	94,30%	13	12	2	25

* **uudet todetut tapaukset**

Taulukko 25. Silmäpeilaustuloksien yhteenveto vuosilta 1994-2007 (Ruotsi) (Päivitetään myöhemmin)

	1994-1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Ruotsissa rekisteröidyt koirat	238	303	431	548	717	858	1039			
Silmätutkimukset/vuosi	191	126	174	183	229	218	246			
Terveet	191	125	172	181	225	215	243			
HC, mykiöiden osalta kaihi	0	1	0	2	0	0	0			
HC, posteriori polaarinen kaihi	0	0	2	0	0	0	0			
Kaihi-ei perinnöllinen	0	1	0	0	2	2	2			
PPM	0	0	0	0	1	0	1			
CRD	0	0	0	0	1	0	0			

4.3.2 Muut tunnetut sairaudet ja viat

Alla mainittuja sairauksia on vaikea tilastoida, koska suurimmalle osalle ei löydy yksiselitteistä apuvälinettä diagnoosin tekoon. Tulevaisuudessa näitä sairauksia pyritään kartoittamaan terveystarkastusten avulla ja näin saamaan tilannekatsausta Suomen tilanteeseen.

Epilepsia

Tällä hetkellä epilepsia on puhuttelevin sairaus rodun keskuudessa. Monia keskusteluryhmiä on perustettu ja asian yleisyyteen ovat ottaneet kantaa monet kasvattajat mm. australiainkannakoirien rotulehdissä. Rotulehdissä on julkaistu myös ilmoituksia epilepsiatutkimusta tekevästä tutkimuslaitoksesta, jotka tutkivat sairautta ja kertovat miten tutkimukseen voi osallistua.

Sairauden määrittämisessä taustan selvittäminen on tärkeimpiä apuvälineitä diagnoosiin pääsemiseksi; suku, rokotukset, matkat, onnettomuudet, muut sairaudet jne. Kohtauksia voivat aiheuttaa monet asiat: loukkaantuminen, systeeminen sairaus, toksiset aineet jne. mutta tauti voi olla myös perinnöllinen.

Diagnoosin teon apuvälineinä käytetään veri- ja virtsakokeita, röntgenkuvausta ja mahdollisesti magneettikuvausta.

Yleisesti voidaan sanoa seuraavaa: jos kohtaukset ovat jonkin sairauden tai trauman aiheuttamia ne ”paranevat” eli kohtaukset jäävät pois oikealla perussyyn hoidolla. Perinnöllisestä epilepsiasta puhutaan, kun kohtauksien aiheuttajaa ei saada selville vaan syy jää selvittämättä (= idiopaattinen).

Epilepsian lääkehoito on mahdollista ja osalla sairastuneista koirista lääkitys jättää kohtaukset pois, osalle lääkityksestäkään ei valitettavasti ole hyötyä. Koira voi menehtyä epilepsia kohtaukseen, mikäli sen elimistö ei kestä kohtausta.

Idiopaattisen epilepsian perinnöllisyysmekanismi on epäselvä ja tämän vuoksi esim. Vetgen pyrkii kehittämään DNA-testiä tämän taudin tainnuttamiseksi. Idiopaattista epilepsiaa sairastavaa koiraa ei tule käyttää jalostukseen, eikä myöskään tule käyttää ensimmäisen polven jälkeläisiä (vanhemmat, sisarukset ja puolisisarukset). Sukusiitosta / linjasiitosta sukujen välillä, jossa on todettu epilepsiaa tulee välttää myös tässä sairaudessa, kuten muissakin perinnöllisissä sairauksissa.

Hammas- ja purentaongelmat

Hammasongelmat sisältävät ns. purentavirheet (vino-, ylä- ja alapurenta), puuttuvat ja ylimääräiset hampaat. Niiden vaikutus yksittäisen koiran terveyteen on yleensä pieni mutta ne voivat aiheuttaa isoja ulkomuodollisia ja rakenteellisia virheitä. Viallinen hammasasento voi aiheuttaa esim. reiän kitalakeen ja näin tulehduksia nenäonteloon. Vino purenta estää suun sulkeutumisen ja koiralta

täydellisen purennan. Yhden hampaan puuttuminen ei välttämättä vaikuta koiran elämään mitenkään mutta monen hampaan puuttuminen voi vaikuttaa.

Pennulla on 28 maitohammasta ja aikuisella kaikkiaan 42 hammasta. Puuttuvien hampaiden havaitseminen on yksinkertainen toimenpide, jonka jokainen omistaja ja kasvattaja kykenee toteamaan. Puuttuvista ja ylimääräisistä hampaista tulee raportoida esim. terveystarkastuksen yhteydessä.

Hammassongelmien periytymismekanismi on todennäköisesti polygeeninen mutta niiden on epäilty periytyvän osittain dominantisti. Mikäli hammaspuutoksiin ja purentavirheisiin ei kiinnitetä jalostuksessa huomiota, niiden esiintyminen rodussa todennäköisesti lisääntyy. Hammas- ja purentaongelmaisen koiran jalostuskäyttöä tulee harkita tarkkaan. Molempien vanhempien takaa ei saisi tulla hampaiden asentovirheitä ja/tai –puutoksia.

Autoimmuunisairaudet

Yleistä

Autoimmuunisairauksissa eläimen immunologinen sietokyky häiriintyy ja elimistö tunnistaa virheellisesti omia kudoksiaan vieraisiksi. Autoimmuunisairauksien perinnöllisyys on epäselvä mutta sukusiitos lisää riskiä autoimmuunisairauksien puhkeamiseen. Sairaasta koiraa ei tulisi käyttää jalostukseen. Koira, joka toistuvasti tuottaa autoimmuunisairaita jälkeläisiä, tulisi vetää pois jalostuksesta. Mikäli joku lähisukulainen on sairastunut autoimmuunisairauteen, tulisi terveitä sukulaisia käyttää vasta 3-4 vuoden iässä, koska useitten autoimmuunisairauksien toteaminen nuorella koiralla on hankalaa.

Yleisimmin australiainpaimenkoirilla esiintyviä autoimmuunisairauksia ovat kilpirauhasongelmat, lupus ja yleistynyt demodikoosi. On oletettu, että näihin sairauksiin on olemassa geneettinen alttius mutta itse sairaus puhkeaa ympäristön paineesta. Yleisimpiä paineen aiheuttajia ovat erilaiset stressitekijät – muu sairaus, loukkaantuminen, rasitus, voimakkaat tunnetilat jne. Jotkut autoimmuunisairaudet ovat väliaikaisia ja koira paranee niistä kuten esim. demodikoosista. Vaikka koiran oireet ovat parannettavissa, demodikoosia sairastavaa koiraa ei saa käyttää jalostukseen. Jotkut sairaudet vaativat elinikäisen lääkityksen ja jotkut johtavat kuolemaan. Yleensä autoimmuunisairaus puhkeaa nuorelle aikuiselle, mutta autoimmuunisairaus voi puhjeta myös vanhemmalla iällä.

Kilpirauhasen vajaatoiminta. Yleisin autoimmuunisairaus australiainpaimenkoiralla on kilpirauhasen vajaatoiminta. Kilpirauhasen vajaatoiminta (hypotyreoosi) johtuu liian alhaisesta kiertävien kilpirauhashormonien määrästä. Kilpirauhasen vajaatoiminta on koiran yleisin sisäerityssairaus. Sairauden esiintyvyys on keskimäärin 0,2 – 0,4 % kaikista koirista, mutta joissakin roduissa esiintyminen on huomattavasti yleisempää. Kilpirauhasen vajaatoiminnan taustalla on tavallisimmin immunologinen kilpirauhasen tulehdusreaktio, lymfosytaarinen tyreoidiitti. Kilpirauhasen vajaatoiminta on autoimmuunisairaus, jolla on geneettistä taustaa. Kilpirauhasen vajaatoimintaa sairastavaa koiraa ei saa käyttää jalostukseen.

Kilpirauhasen vajaatoimintaa poteva koira on tyypillisesti kooltaan keskikokoinen tai suuri ja iältään keski-ikäinen (4-11 -vuotias). Kliiniset oireet kehittyvät, kun noin 75 % kilpirauhashudoksesta on tuhoutunut, joten sairaus on voinut olla olemassa kuukausia tai vuosia ennen oireiden puhkeamista. Riskiroitujen yksilöt voivat sairastua muita nuorempina, mutta vajaatoiminta on harvinainen alle kahden vuoden ikäisillä koirilla.

Kilpirauhashormonia tarvitaan kaikkialla elimistössä aineenvaihdunnan ylläpitämiseen. Siksi vajaatoiminnan oireet ovat moninaiset. Aineenvaihdunnan hidastumiseen liittyvät oireet, kuten uneliaisuus, lihavuus ja liikunnan siedon aleneminen, ovat yleisimmät. Lähes yhtä paljon esiintyy

iho-oireita, kuten karvapeitteen ohenemista, kaljuutta ja huonokuntoisuutta sekä ihon tummumista, seborreaa ja pinnallisia ihotulehduksia. Edellä mainittuja harvemmin esiintyy hermostollisia, silmiin, sydämen toimintaan, käyttäytymiseen, lisääntymiseen tai ruuansulatuskanavan toimintaan liittyviä oireita.

Kilpirauhasen toiminnan mittaamiseen on käytössä useita eri testejä, joista tavallisimmin käytetään T4 ja TSH määrittämiä verinäytteistä. Jos tulos on ristiriitainen, uusintatutkimus suoritetaan 4-8 viikon kuluttua tai määritetään vapaa-T4 pitoisuus. Lymfosytäärästä tyreoidiittia epäiltäessä voidaan mitata tyreoglobuliinivasta-aineiden määrä (TGA). Negatiivinen tulos ei kuitenkaan sulje pois autoimmuunivaurioita. Hoitona käytetään elinikäistä levotyroksiinikorvaushoitoa.

Myasthenia gravis eli myastenia tai lihasheikkousoireyhtymä kuuluu myös autoimmuunisairauksiin. Verinäytteestä voidaan todeta erään hermojen välittäjäaineen, asetyylikoliinin reseptorien eli vastaanottajamolekyylien vasta-aineita. Sairaudessa motoristen impulssien siirtyminen hermosta lihaksiin on häiriintynyt. Sairastuneet koirat väsyvät helposti ja ne voivat kompastella ja kompuroida ilman näkyvää syytä. Raskas harjoittelu voi aiheuttaa koiran romahtamisen ja vakavia kohtauksia, jotka muistuttavat myrkytystä. Sairauteen liittyy usein myös ruokatorven laajentuma. Sairaus on yleensä perinnöllistä alkuperää. Sairaudelle ei ole omaa testiä.

Lupus erythematosus eli lupus eli punahukka. Systeeminen lupus erythematosus esiintyy kahdessa eri muodossa. Vähemmän vakava muoto, diskoidinen lupus erythematosus, on ihosairaus joka johtaa karvan lähtöön ja kuivaan ärtyneeseen ihoon kaulalla ja päässä (useimmiten). Diskoidinen lupus voi edetä vakavammaksi sairaudeksi, lupus erythematosukseksi, joka koskee koko elimistöä (nukleiinihappojen toimintaa DNA/RNA tai verisolujen muodostumista). Sairastuneet koirat kärsivät monenlaisista oireista. Systeemisen lupuksen yhteyteen voi puhjeta myös muita autoimmuunisairauksia kuten hemolyyttistä anemiaa ja trombosytopeniaa (verihutaleiden vähyys). Vakavissa tapauksissa sairaus on kohtalokas. Systeeminen lupus voidaan määrittää koepalan avulla, mutta vielä ei ole keksitty menetelmää, jolla tunnistettaisiin kantajat ja oireettomat tautia sairastavat yksilöt.

Atopia ja allergiat

Atopia on geneettisestä taipumuksesta aiheutuva tulehduksellinen ja kutiseva allerginen ihosairaus, jonka synnylle on perimän lisäksi olemassa useita altistavia tekijöitä, kuten koiran elinympäristö ja olosuhteet. Atopia on elinikäinen vaiva, joka on kontrolloitavissa, muttei parannettavissa. Ruoka-aineallergia on koiralla atopiaa huomattavasti harvinaisempaa. Vain 10 % iho-oireisista koirista kärsii ruoka-aineallergiasta, jolloin koiralla on yleensä myös ruuansulatuskanavan oireita (ilmavaivat, ripuli). Atooppista tai allergista koiraa ei saa käyttää jalostukseen.

Atopia on tyypillisesti nuoren aikuisen koiran sairaus ja oireet alkavat suurimmalla osalla atooppikoista 6 kk – 3 vuoden iässä. Allerginen nuha, astma ja silmän sidekalvontulehdus ovat koiralla harvinaisia. Koira reagoi ihollaan ja atopia onkin koiran yleisin ihosairaus. Atopiaan liittyvien toistuvien ihon bakteeri- ja hiivatulehdusten esiintymisestä on päätelty, että atooppikkokoirilla olisi puutteellisesti toimiva soluvälitteinen immuunivaste. Atopialle tyypillistä on, että oireet helpottuvat ja pahenevat kausittaisesti ainakin sairauden alkuvaiheessa. Jos oireet ovat heti alkuun jatkuvia, voidaan hyvällä syyllä epäillä ruoka-aineallergiaa aiheuttajaksi.

Atooppinen iho kutisee, minkä seurauksena koira raapii ihonsa rikki. Turkki on hilseilevä ja huonokuntoinen sekä ohut tai jopa paikoin kalju. Niiltä alueilta, joissa kutina on voimakkainta, iho paksunee jatkuvan raapimisen ja kalvamisen seurauksena sekä tummuu. Muutokset paikallistuvat naamaan (huulet ja silmien ympäritys), korviin, tassuihin, jalkoihin, leukaan ja vatsan alle (kainalot ja nivuset). Joillakin koirilla jatkuva kutina aiheuttaa myös käyttäytymisen muutoksia, esim. ärtyisyyttä. Toistuvat korvatulehdukset ovat eräs tavallisimmista atooppikon iho-oireista.

Koiran kutinan syy on selvítettävä huolellisesti. Jos muuta selittävää syytä ei löydy ja koiralla on atopiadiagnoosin tekemiseen oikeuttavat oireet, koiralle tehdään joko ihotesti tai allergiavasta-aineita etsitään verestä. Koiran atopian hoitoon käytetään monia eri hoitomuotoja. Kaikkein tärkein on allergeenialtistuksen vähentäminen esim. toistuvien pesujen ja ympäristön saneerauksen avulla. Jollei näiden toimenpiteiden ja sekundaaristen bakteeri – ja hiivatulehdusten hallinnalla päästä riittävään lopputulokseen, voidaan allergiatestin tulosten perusteella aloittaa siedätyshoito ja/tai lääkehoito.

Laskeutumattomat kivekset

Kivesvialla yleensä tarkoitetaan tilaa, jossa molemmat tai toinen kiveksistä ei laskeudu normaalisti kivespussiin. Yleisesti voidaan sanoa, että kivesvika voi periytyä sekä uroksen että nartun kautta, mutta tarkkaa periytymismallia useimmilla roduilla ei kuitenkaan tiedetä.

Laskeutumattomassa kiveksessä ei voi olla elävää spermaa, mutta uros voi silti saada jälkeläisiä, jos toinen kiveksistä on normaalisti laskeutunut. Kivesvikaisilla uroksilla on lisääntynyt riski kivessyöpään.

Suomen Kennelliiton säännöt kieltävät kivesvikaisen uroksen käytön jalostukseen. Ei myöskään tulisi käyttää sellaista koiraa jalostukseen joka useissa yhdistelmissä tuottaa kivesvikaisia jälkeläisiä tai jonka kivekset ovat laskeutuneet kovin myöhään. Suomessa australiainpaimenkoirilla kivesvikaa ei toistaiseksi ole tavattu merkittävässä määrin, terveystarkastuksen odotetaan tuovan asiaan lisäinformaatiota.

Verenvuototaudit (Hemofilia A ja B, von Willebrandtin tauti)

Verenvuototaudeissa veri ei hyydy normaalisti ja vuotoherkkyys on suuri. Verenvuototautien periytyvyys on epäselvä. VWD voi esiintyä myös koiralla joka sairastaa hypotyreoosia eli kilpirauhasen vajaatoimintaa. Sairasta koiraa ei tule käyttää jalostukseen, ei myöskään koiraa, joka toistuvasti tuottaa jälkeläisiä, jolla on kyseistä tautia. Suomessa on toistaiseksi tunnettuja tapauksia vain yksi. Mutaatiota ei ole tunnistettu australiainpaimenkoirilla.

Patella luksaatio

Polvinivelen rakenteelliset heikkoudet altistavat patella luksaatiolle eli polvilumpion sijoiltaan menolle. Jalka-asento on virheellinen ja polvilumpion telaurat ovat liian matalat. Patella luksaatiota esiintyy suhteellisen runsaasti kääpiöroduilla ja sellaisilla suuremmilla roduilla, joilla on suora takajalka. Periytyvyyden mekanismi ei ole tiedossa. Pienikokoisilla roduilla polvilumpio luksoituu yleensä sisäänpäin (mediaalisesti).

Patellaluksaatio on synnynnäinen ja jaetaan vian vakavuuden perusteella neljään eri asteeseen. Eläinlääkäri tutkii polvet tunnustelemalla. I - asteen luksaatiot ovat tavallisesti oireettomia eivätkä kaipaa hoitoa. II- ja III - asteen luksaatioissa koiralla havaitaan selviä liikkumisvaikeuksia. Ravatessaan koira koukistaa hetkittäin raajaansa sen sijaan että tukeutuisi sillä maahan (polvilumpio on luiskahtanut pois paikoiltaan), ja jatkaa sitten normaalia ravia (polvilumpio on palautunut paikoilleen). IV - asteen luksaatioissa polvilumpio on pysyvästi pois paikoiltaan. Usein oireet huomataan tapaturman jälkeen, vaikka kyseessä on synnynnäinen vika.

Lievien patellaluksaation muotojen hoidoksi riittää yleensä lepo ja kipulääkitys. Vaikeat patella luksaatiot on hoidettava kirurgisesti. Vaikeimman asteen luksaatioissa hoito voi vaatia useita leikkauksia ja ennuste voi olla huono. Muutamia roduita kuuluvat patella luksaation osalta PEVISA:aan.

Koiraa, jolla on todettu patella luksaatio ei tule käyttää jalostukseen.

Taulukko 26. Polviniveltilasto 1995-2007 (Suomi)

Vuosi	Syntyneet	0	1	2	3	Yhteensä
1995	14	0	0	0	0	0
1996	28	5	0	0	0	5
1997	45	4	0	0	0	4
1998	81	3	0	0	0	3
1999	42	3	0	0	0	3
2000	107	9	0	0	0	9
2001	130	18	0	0	0	18
2002	135	23	0	0	0	23
2003	171	18	0	0	0	18
2004	140	21	0	0	0	21
2005	220	29	0	0	0	29
2006	146	14	0	0	0	14
2007	253	17	0	0	0	17
Yhteensä	1512	164	0	0	0	164

Taulukko 27. Polvinivellausunnnot prosentteina vuosilta 1995-2007 (Suomi)

Vuosi	Tutkittuja	0	1	2	3
1995	0,00%				
1996	18,00%	100,00%	0,00%	0,00%	0,00%
1997	9,00%	100 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %
1998	4,00%	100 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %
1999	7,00%	100 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %
2000	8,00%	100 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %
2001	14,00%	100 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %
2002	17,00%	100 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %
2003	11,00%	100 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %
2004	15,00%	100 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %
2005	13,00%	100,00%	0,00%	0,00%	0,00%
2006	10,00%	100,00%	0,00%	0,00%	0,00%
2007	7,00%	100,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Yhteensä	11,00%	100 %	0,00%	0,00%	0,00%

PDA

Patentti ductus arteriosus, PDA, on koiralla varsin yleinen synnynnäinen sydänvika. Tätä sairautta tavataan eniten villakoirilla, colliella, shetlanninlammaskoiralla ja saksanpaimenkoiralla. Ductus arteriosus on verisuoniyhteys, joka sikiöaikana yhdistää aortan ja keuhkovaltimon. Ductus sulkeutuu normaalisti syntymän yhteydessä. Jos näin ei tapahdu, kuormittaa virheellinen suonitus keuhkovaltimoa ja sydämen vasenta puolta. PDA:n yhteydessä kuultava sivuääni on hyvin tyypillinen ja erittäin voimakas. Leikkaushoito on mahdollinen, tällöin epänormaali verisuoniyhteys suljetaan ja onnistuneen leikkauksen jälkeen koira voi elää normaalin elinkaaren oireettomana. Leikkaus ei ole riskitön, jos ductus toimenpiteen aikana repeytyy, on seurauksena syntyvä verenvuoto useimmiten mahdoton kontrolloida. Lääkehoidon ennuste on huono.

Häntämuutokset

Häntämutka tarkoittaa häntänikaman/ -nikamien epämuodostumaa. Hännässä voi olla muutoksia useissa kohtaa ja muutoksen vakavuusasteet vaihtelevat, juuri tunnusteltavissa olevasta nikaman kaartumisesta, hännän taittumiseen kaksinkerroin. Häntämutkan on todettu olevan perinnöllistä. Töpö - töpö -yhdistelmät ovat kiellettyjä vuoden 2009 alusta alkaen. Töpöhäntäisyys on

autosomaalisesti dominoivasti periytyvää useimmilla roduilla ja sen aiheuttaa mutaatio ns. T-box geenissä. Tämä mutaatio aiheuttaa 100% tapauksissa homotsygoottien yksilöiden sikiöaikaisen kuoleman ja joissain harvinaisissa tapauksissa vastasyntyneillä pennuilla vakavia selkärangan kehityshäiriöitä ja mm. anusaukon puuttumisen. Homotsygootit yksilöt eivät ole koskaan elinkelpoisia. Australianpaimenkoirilla töpö-/lyhyhäntäisyyttä aiheuttava geenimutaatio on juuri T-box mutaatio. Luonnontöpöhännän voi todeta myös vuoden 2009 alusta lähtien HT Diagnosticsin tarjoaman geenitestin avulla. Luonnontöpöhännän rekisteröintiin vaaditaan joko eläinlääkärintodistus tai ko. geenitestin tulos. Luonnontöpöön häntään liittyy usein mutka, ja tällä hetkellä näiden muutosten periytyvyyttä ja merkitystä koiralle ei tunneta. Tällä hetkellä on käynnissä kaksi tutkimusta liittyen luonnontöpöön ja sen periytymismekanismeihin, luonnontöpöön liittyvää häntämutkamutosta ei tällä hetkellä tutkita.

Koiraa, jolla on häntämutka, ei saa käyttää jalostukseen.

Napatyrä

Tyräksi sanotaan ruumiinontelon seinämässä olevaa normaalia suurempaa aukkoa, josta yleisimmin pullistuu ulospäin rasvakudosta. Yleisin koiranomistajan ja kasvattajan havaitsemista tyristä on napatyrä. Se on lähes aina synnynnäinen tai syntymän yhteydessä aiheutettu/aiheutunut vika, joskin perinnölliset seikat vaikuttavat vahvasti sen syntyyn. Napatyrä tulee ottaa huomioon jalostuspäätöksiä tehtäessä. Australianpaimenkoirien napatyristä kerätään lisätietoa terveyskyselyn yhteydessä.

Luustomuutokset ja nikamaviat selkärangassa

Tällä hetkellä luustomuutoksista ja nikamavioista saadut tiedot ovat peräisin Suomen Kennelliitosta lonkkakuvien yhteydessä havaituista vioista. Osa omistajista on ilmoittanut ko. muutoksista jalostustoimikunnalle. Tilannetta seurataan ja kasvattajia ja omistajia pyydetään otattamaan lonkkakuvat ns. suurelle röntgenkuvakasetille, jolle lonkkien lisäksi mahtuvat mukaan myös ristiselänalue ja siinä mahdollisesti olevat muutokset.

Muutamilla koirilla on todettu myös spondyloosia. Luustomuutoksista ja nikamavioista ei ole saatavilla tietoa rodun kotimaasta. Jos koiralla todetaan ko. muutoksia, sen jalostuskäyttöä tulee tarkoin harkita.

Kuurous

Kuulo on yksi koiran tärkeimmistä aisteista. Kuuloaistimus syntyy aivoissa, johon kuuloelimessä syntynyt äänen aiheuttama endolymfanesteen värähtely johtuu sähköisessä muodossa. Sekä varsinaisen kuuloelimen että kuuloaistimusta aivoihin välittävien hermojen kehitys ja ylläpito on varsin monisyinen prosessi ja erilaiset häiriöt joko itse kuuloelimessä tai välittävissä hermoradoissa tai aivojen kuuloalueella voivat johtaa alentuneeseen kuuloon tai täydelliseen kuuroutumiseen. Synnynnäinen kuurous ei ole tavatonta ja lähes kaikissa koiraroduissa tavataan silloin tällöin kuuroja pentuja. Näissä tapauksissa kuurouden perimmäinen syy jää usein hämärän peittoon. Synnynnäistä kuuroutta tai etenevää kuulon rappeutumista voivat aiheuttaa myös ns. ototoksiset aineet, joita ovat mm. eräät antibiootit ja eräiden infektioiden tuottamat toksiinit. Myös äkillinen kova ääni tai jatkuva korkeatasoinen melu aiheuttaa kuuloaistinsolujen tuhoutumista ja etenevää kuulon alenemista.

Merkittävin kuurouden aiheuttaja useilla roduilla liittyy kuitenkin perimään. Kuurouden geneettinen tausta on usein epäselvä ja sekä autosomaalista resessiivistä, autosomaalista dominoivaa että X-kromosomivälitteisesti periytyviä kuurouden muotoja on kuvattu eri roduilla. Koirilla esiintyy kuitenkin värigeenejä, jotka aiheuttavat ns. toissijaista eli sekundääristä synnynnäistä kuuroutta. Merkittävimpiä näistä geeneistä ovat valkoläiskäisyttä ja valkoisuutta aiheuttavat piepaldismi (sp)- ja white spotting –geeni (sw) sekä marmorointiväriä aiheuttava merle -värigeeni. Näiden geenien vaikutus väreihin heijastaa niiden merkitystä melanosyyttien eli ihon pigmenttiä tuottavien solujen ylläpitoon.

Melanosyytit ovat peräisin ns. hermostopienasta ja ne vaeltavat sikiökehityksen aikana eri puolille elimistöä, myös kehittyvän korvan alueelle. Täysin valkoisilla koirilla (sw/sw) tai merle-geenin suhteen homotsygooteilla yksilöillä melanosyytit puuttuvat kokonaan tai niitä on vain murto-osa normaalista määrästä. Melanosyytit puuttuvat tällöin myös kehittyvän sisäkorvan alueelta.

Melanosyyttien merkitystä sisäkorvan kehityksessä ei vielä kokonaan ymmärretä, mutta melanosyyttien on havaittu ylläpitävän sisäkorvan käytävään endolymfanestettä tuottavaa stria vascularis- verkostoa. Jos ko. verisuonisto ei kehity normaalisti melanosyyttien puuttuessa, ei korvassa ole endolymfaa eikä synny kuuloaistimukselle välttämätöntä värähtelyä. Sisäkorvan rakenteet usein myös surkastuvat ja kuulo on pysyvästi vaurioitunut ja usein seurauksena on molemmissa tai kummassakin korvassa täydellinen ns. sekundäärinen kuurous. On myös mahdollista, että melanosyytteihin vaikuttavat molekyylit vaikuttavat myös muuhun hermostopienaan, jolloin kuurous voi johtua myös kuuloelimeen liittyvien hermostopienasta lähtöisin olevien ns. stato-akustisten hermopäätteiden puutteellisesta erilaistumisesta. Jalostukseen ei saa käyttää koiraa, joka on kokonaan tai puoliksi kuuro.

Merle – merle- yhdistelmät

Merlegeeni M on eräänlainen laimennusgeeni, joka muuttaa sattumanvaraisesti osan tummasta eumelaniinista (väripigmentti) vaaleammaksi, yleensä lähinnä harmaaksi tuloksena tiilkkutäkkimäinen väritys (blue/red merle).

Kaikki normaalit merlekoirat ovat perimältään heterotsygootteja eli Mm. Tuplamerle koira (MM) on väritykseltään yleensä kokonaan tai lähes kokonaan valkoinen ja tällaisia pentuja syntyy vain kahden merle-värisen vanhemman risteytyksistä. Merlegeenimutaatio on autosomaattisesti dominoivasti periytyvä SILV värigeenin mutaatio.

Tuplamerleen liittyy värivirheen lisäksi mm. kuuroutta, vakavia silmän kehityshäiriöitä sekä sikiökuolemia (pentuekoko jää pieneksi). Kahta merleä koiraa ei siis koskaan kannata parittaa keskenään, sillä osa pennuista on suurella todennäköisyydellä tuplamerle pentuja, joiden elinkyky on huomattavasti heikentynyt.

Suomen Kennelliitto on kieltänyt merle-merle yhdistelmät kaikilta roduilta 1.1.2009 lähtien.

Lisääntymisongelmat

Suomessa australiainpaimenkoirien lisääntymisongelmat eivät toistaiseksi ole olleet esillä, mutta rodun kotimaassa terveystutkimuksen yhteydessä on raportoitu alhaista libidoa, heikkoa tiinehtyvyyttä sekä ongelmia nartun käyttäytymisestä pentujen kanssa.

LOPUKSI

Kuten kaikissa perinnöllisissä sairauksissa avoimuus on avainsana. Kaikista edellä mainituista sairauksista ja vioista kasvattajia ja omistajia pyydetään informoimaan jalostustoimikuntaa. Kenenkään syyttäminen tai syyllistäminen ei auta rodun jalostuksessa vaan asioiden esille tuominen rehellisesti ja avoimesti yleensä vie rotua oikeaan suuntaan – kohti terveempää australiainpaimenkoiraa.

4.4 Ulkomuoto

Rotumääritelmä on malli jota kohti kaikkien australiainpaimenkoirien kasvattajien tulisi pyrkiä. Rotumääritelmän ovat kirjoittaneet ihmiset jotka tunsivat rodun ennen kaikkea siinä ympäristössä mihin se oli alun perin kehitetty. Rotumääritelmä toimii tuomareille standardina, ja tähän standardiin kutakin koiraa verrataan. Parhaiten rotumääritelmän taustalla olevaa filosofiaa on kuvaillut eläinlääketieteen tri Robert Kline:

”Päinvastoin kuin useat luulevat, tällainen määritelmä ei ole oppikirja, vaan mieluummin

rakennetta, rodun ominaispiirteitä, värejä, kokoa, käyttöä jne. kuvaava luonnos, joka on kirjoitettu niin täsmällisesti ja huolellisesti kuin mahdollista. Päätymättä lääketieteellisen anatomian oppikirjan kokoiseen teokseen määritelmä on suunnattu sellaisten ihmisten käyttöön, joilla jo on käytännön tietoa eläinten periytyvistä ja jalostuksellisista ominaisuuksista, aiheeseen liittyvästä sanastosta ja niistä keinoista, jotka antavat heille mahdollisuuden ymmärtää ja tulkita tällaista määritelmää siten, että se voi toimia hyödyllisenä työkaluna. Niiden, joille nämä asiat eivät ole tuttuja mutta jotka haluavat käyttää määritelmää, täytyy opiskella asioita ja etsiä aktiivisesti tietoa kasvattajilta ja tuomareilta, kirjoista jne. Tarkkuuden vuoksi rotumääritelmää ei voi kirjoittaa vasta-alkajaa ajatellen.”

Rodun pariin tulleille vasta-alkajille voi olla vaikeaa käsittää millä perusteella tuomari arvioi koiraa. Australianpaimenkoiran rotumääritelmässä kuvaillaan ihanteellista australianpaimenkoiraa termeillä, jotka ovat tuttuja ihmisille jotka ymmärtävät koiraterminologiaa, edellyttäen joitain perustietoja anatomiasta ja liikkeistä. Se ei ole yksityiskohtainen kaavakuva, eikä se myöskään ole kasvatuksen käsikirja vasta-alkajalle, vaan siinä esitellään ne suuntaviivat joiden mukaan kasvattaja voi toimia sortumatta kompromisseihin muoti-ilmiöiden kanssa.

Suuret poikkeamat ovat epätoivotumpia tai vähemmän toivottuja kuin vähäiset poikkeamat. Ominaisuudet, jotka merkittävästi poikkeavat rodunomaisista tai tasapainoisista piirteistä ovat virheellisiä. Ominaisuudet, jotka haittaavat tasapainoa ja ovat vastoin rodulle tyypillisiä piirteitä, ovat hylkääviä.

Useimmissa mittaussuosituksissa kehoitetaan tarkastelemaan koiran eri osia, sekä niiden merkitystä koiraan kokonaisuutena, mieluummin kuin noudattamaan tiettyjä numeerisia arvoja. Lievät kokovaihtelut ovat sallittuja, ja kun vertaillaan useita aussieita niiden koko vaihtelee. Tässä painottuu se, että eri ruumiinosien tulee olla tasapainossa koko koiraan nähden siten että muodostuu tasapainoinen ja symmetrinen kokonaisuus.

Australianpaimenkoirille on nykyään käytössä kaksi rotumääritelmää - AKC:n ja ASCA:n. The Australian Shepherd Club of America (ASCA), the Canadian Kennel Club (CKC), ja the United Kennel Club (UKC) käyttävät ASCA:n rotumääritelmää, kun taas American Kennel Clubilla (AKC) on oma rotumääritelmänsä. Suomen Kennelliitto käyttää FCI:n hyväksymää AKC:n rotumääritelmää, sitä on myös käytetty pohjana JTO:ta laadittaessa. ASCA:n rotumääritelmässä olevat muutamat poikkeukset ja/tai lisäykset on mainittu kyseisissä kohdissa.

JTO:n liitteenä on myös ASCA:n rotumääritelmäkomitean raportti vuodelta 2004 (Liite 3). Raportissa tarkastellaan rodussa tapahtuneita muutoksia ja niiden merkitystä rodun ulkomuodolle.

4.4.1 Rotumääritelmän tulkinta

Australianpaimenkoiran rotumääritelmä (Australian Shepherd, alkuperämaa USA)
 FCI:n ryhmä 1 Lammas- ja karjakoirat
 Rotumääritelmä (342, hyv. FCI 24.7.1996, SKL 12.12.1996)

Käyttötarkoitus: Maa- ja karjatiloilta käytettävä paimenkoira

KOMMENTTI: Edelleen käytetään työkoirana. Ei tulisi jalostaa pelkäksi seura- ja näyttelykoiraksi eikä työ – ja näyttelytyyppiä tulisi erottaa toisistaan.

Lyhyt historiaosuus: Vaikka australianpaimenkoiran alkuperästä on useita teorioita, rotu nykyisessä muodossaan on jalostettu yksinomaan USA:ssa. Rotu nimettiin australianpaimenkoiraksi, koska sillä oli yhteyksiä baskilaisiin lammaspaimeniin, joita tuli USA:han Australiasta 1800-luvulla. Australianpaimenkoiran suosio kasvoi toisen maailmansodan jälkeen

yhtä aikaa kuin läntinen ratsastusinnostus, joka tuli yleisesti tunnetuksi rodeoiden, hevosnäyttelyiden, elokuvien ja televisio-ohjelmien kautta. Rotu soveltui hyvin amerikkalaisille maa- ja karjatiloilta monipuolisen ja helposti koulutettavan luonteensa vuoksi. Karjatilalliset jatkoivat rodun kehittämistä ja säilyttivät sen monipuolisuuden, älykkyyden, voimakkaan paimennusvaiston ja huomiota herättävän ulkonäön, eli ominaisuudet, jotka alunperinkin herättivät ihailua. Yksilöllisestä väristä ja värimerkeistä huolimatta yhteistä kaikille australiapaimenkoirille on tavaton kiintymys isäntäväkeensä. Rodun monet hyvät ominaisuudet ovat taanneet sen jatkuvan suosion.

KOMMENTTI: Näyttelytoimikunnat luulevat tekevänsä palveluksen rodun harrastajille antaessaan oseaialaisten tuomareiden arvostella rodun. Toivomme kaikkien vievän tietoa eteenpäin rodun oikeasta kotimaasta harhaanjohtavasta rotunimestä huolimatta.

Yleisvaikutelma: Tasapainoinen, hieman korkeuttaan pitempi ja keskikokoinen. Luusto on keskivahva. Väritys on vaihteleva ja yksilöllinen. Australianpaimenkoira on tarkkaavainen, eloisa, notkea ja ketterä, tiivisrakenteinen ja lihaksikas olematta kömpelö. Karvapeite on kohtuullisen pitkä ja karhea. Häntä on typistetty tai synnynnäinen töpö. (Huom. Suomessa typistyskielto). Uroksen rakenne on urosmainen olematta karkea. Nartut ovat narttumaisia olematta kevytluustoisia.

KOMMENTTI: Monipuolisuus halutaan säilyttää. Rotumääritelmän sallima vaihtelu, jota useat väri vaihtoehdot korostavat, on toivottavaa. Ei toivota liian yhtenäistä muottia. Jäntevä ja kestävä. Hyvä lihaskunto ja työkoiran temperamentti saa näkyä myös näyttelykehässä. Usein hyvässä työkunnossa olevalle koiralle toivotaan lisää massaa, mikä on valitettavaa sillä kenellekään lihavuus ei voi olla eduksi. Kestävä ja liioittelematon, ei liian raskas.

Tärkeitä mittasuhteita: Rungon pituus mitattuna rintalastan kärjestä istuinluuhun on hieman suurempi kuin säkäkorkeus.

KOMMENTTI: Suhteessa 10 : 9

Käyttäytyminen/luonne: Älykäs työkoira, jolla on voimakas paimennus- ja vahtimisvietti. Luotettava kumppani, joka kykenee työskentelemään koko päivän. Rotu on tasapainoinen, hyväluonteinen, harvoin riidanhaluinen ja saattaa ensitapaamisella olla hieman varautunut. Pienikin merkki arkuudesta, pelokkuudesta tai aggressiivisuudesta on vakava virhe.

KOMMENTTI: Rotu on aktiivinen, sopimaton sohvakoiraksi, onnellinen kiireisenä. Ongelmakäyttäytymiseen on suhtauduttava vakavasti.

Pää: Selväpiirteinen, vahva ja kuiva. Pään koko on suhteessa runkoon.

Kallo-osa: Yläosastaan litteä tai hieman kaartunut. Niskakyyhmy voi olla hieman havaittavissa. Kallon leveys ja pituus ovat yhtä suuret.

KOMMENTTI: Kallo on neliömäinen.

Otsapenger: Kohtuullinen mutta selvästi havaittava.

Kirsu: Sinimarmoroiduilla (blue merle) ja mustilla yksilöillä kirsu ja huulet ovat väriltään mustat, punamarmoroiduilla (red merle) ja punaisilla maksanuskeat. Merle-värisillä pienet vaaleanpunaiset pilkut kirsussa ovat sallittuja. On kuitenkin vakava virhe, jos yli yksivuotiaan koiran kirsussa on yli 25% vaaleanpunaista väriä.

Kuono-osa: Yhtä pitkä kuin kallo tai hieman sitä lyhyempi. Sivulta katsottuna kallon ja kuonon ylälinjat ovat yhdensuuntaiset ja niiden välissä on selvästi havaittava mutta kohtuullinen

otsapenger. Kuono-osa kapenee hieman kohti pyöristynyttä kärkeä.

KOMMENTTI: Kuonon suhde kalloon on 1 : 1.

Huulet: Sinimarmoroiduilla (blue merle) ja mustilla väriltään mustat, punamarmoroiduilla (red merle) ja punaisilla maksanruskeat.

Hampaat/purenta: Hampaat täysilukuiset, voimakkaat ja väriltään valkoiset. Leikkaava purenta, tasapurenta on sallittu. Alapurenaksi ei lueta muutoin moitteetonta purentaa, jossa lyhyet keskimmaiset etuhampaat ovat syynä siihen, että etuhampaat eivät kosketa toisiaan. Onnettomuudesta johtuvat hampaiden katkeamiset tai puutokset eivät ole virheitä.

Silmät: Ilme on valpas, älykäs, tarkkaavainen ja innokas. Katse on kiinnostunut ja ystävällinen. Silmien väri on ruskea, sininen, meripihkanvärinen tai mikä tahansa näiden värien yhdistelmä. Pilkut ja marmorointi ovat sallittuja. Silmät ovat mantelinmuotoiset, eivät ulkonevat eivätkä syvällä sijaitsevat. Sinimarmoroiduilla (blue merle) ja mustilla yksilöillä silmäluomien reunat ovat mustat, punamarmoroiduilla (red merle) ja punaisilla maksanruskeat.

KOMMENTTI: Silmät saavat olla siniset tai sinikirjavat myös yksi-, kaksi- tai kolmivärisillä. Rotumääritelmä ei pyydä tai suosi mitään värisävyä eikä turkin väriin sopivuutta.

Korvat: Kolmion muotoiset, keskikokoiset ja -paksuiset sekä korkealle kiinnittyneet. Koiran ollessa hyvin tarkkaavainen korvat taittuvat eteenpäin tai sivulle kuten ns. ruusukorvat. Pystyt tai riippuvat korvat ovat vakavia virheitä.

KOMMENTTI: Tärkeintä korvien kiinnityskohta. Korvavirheitä ovat pystyt, liian matalalle kiinnittyneet, liian eriparia, liian suuret tai liian pienet korvat.

Kaula: Vahva, kohtuullisen pitkä, niskasta hieman kaartuva ja liittyy sulavasti lapoihin.

KOMMENTTI: Kuitenkin liioittelematon.

Runko

Ylälinja: Selkä on suora, vahva, tasainen ja kiinteä säästä sarvennaisiin

Lantio: Kohtuullisen viisto.

Rintakehä: Ei kovin leveä, vaan syvä, syvin kohta ulottuu kyynärpäiden tasolle. Kylkiluut ovat selvästi kaareutuneet ja pitkät, rintakehä ei ole tynnyrimäinen eikä litteä.

KOMMENTTI: Kyynärpäät säkäkorkeuden puolivälissä.

Alalinja ja vatsa: Vatsaviiva on kohtuullisesti kohoava.

Häntä: Suora, typistetty tai luonnostaan töpö, korkeintaan 10 cm pitkä. (Huom. Suomessa typistyskielto.)

KOMMENTTI: Häntä voi olla aivan lyhyt, täyspitkä tai kaikkea siltä väliltä. Luonnontöpöön liittyy usein niksu eli koukku. Australianpaimenkoirat ry esittää viiden (5) vuoden seurantajaksoa, jolloin koudut vain kirjattaisiin arvosteluun – KIRJAAMISVELVOLLISUUS. Niksu/koukku on hylkäävä virhe täyspitkässä hännässä.

Raajat**Eturaajat**

Yleisvaikutelma: Eturaajat ovat pystysuorat, suorat ja vahvat. Luut ovat vahvat ja mieluummin soikeat kuin pyöreät.

Lavat: Pitkät, litteät, melko rungonmyötäiset ja taakse sijoittuneet.

Olkavarret: Suunnilleen yhtä pitkät kuin lavat ja muodostavat noin 90 asteen kulman lapojen kanssa.

Välikämmenet: Keskipitkät ja hyvin vähän viistot. Eturaajojen kannukset voidaan poistaa.

Käpälät: Soikeat ja tiiviit, varpaat ovat selvästi kaartuneet ja tiiviisti yhdessä. Päkiät ovat paksut ja kimmoiset.

KOMMENTTI: Käpälät ovat tärkeä paimenkoiran työväline.

Takaraajat

Yleisvaikutelma: Takaosa on yhtä leveä kuin etuosa lapojen kohdalta. Lantion ja reiden välinen kulmaus on noin 90 astetta ja vastaa lavan ja olkavarren välistä kulmausta.

Polvet: Hyvin kulmautuneet.

Kintereet: Kohtuullisesti kulmautuneet.

Välijalat: Lyhyet, pystysuorat ja takaa katsottuna yhdensuuntaiset. Takaraajojen kannukset tulee poistaa.

Käpälät: Kuten etukäpälät.

Liikkeet: Sulavat, vapaat ja vaivattomat. Koira kykenee liikkumaan ketterästi tasapainoisella ja maatavoittavalla askeleella. Raajat liikkuvat suoraan ja yhdensuuntaisina rungon keskiviivan kanssa. Nopeuden kasvaessa raajat lähestyvät keskilinjaa selän pysyessä kiinteänä ja tasaisena. Australianpaimenkoiran tulee olla ketterä ja kykenevä äkillisiin suunnan ja nopeuden muutoksiin.

KOMMENTTI: Edellä kuvattu liikunta on mahdollista vain sopivassa massassa ja hyvässä lihaskunnossa olevalle koiralle.

Karvapeite

Karva: Keskivahvaa, suoraa tai laineikasta, säänkestävää ja keskipitkää. Pohjavillan laatu vaihtelee ilmasto-olosuhteiden mukaan. Karva on lyhyttä ja sileää päässä, korvissa, eturaajojen etupuolella ja kintereiden alapuolella. Eturaajojen takaosissa ja takaraajoissa on kohtuulliset hapsut. Kohtalainen kaulus ja röyhelö ovat selvemmät uroksilla kuin nartuilla. Epätyyppillinen karvapeite on vakava virhe.

Väri: Sini- tai punamarmoroidut (blue tai red merle), musta tai punainen. Kaikissa väreissä voi olla valkoiset ja/tai punaruskeat (kuparin-) merkit. Kaikki väri vaihtoehdot ovat samanarvoisia. Valkoisen kauluksen raja ei nahassa ylitä säkää. Valkoista hyväksytään niskassa (joko osittaisena tai täytenä kauluksena), rinnassa, raajoissa, kuonon alaosassa, "pläsinä" päässä ja vatsapuolella ulottuen korkeintaan 10 cm kyynärpäiden tason yläpuolelle. Valkoinen väri päässä ei saa olla vallitseva ja silmänympäryksien tulee olla värittyneet ja pigmentoituneet. Väriin tummuminen iän myötä on tyyppillistä marmoroituneille koirille.

KOMMENTTI: Haalistuneet värisävyt eivät ole toivottuja. Värien tulee olla vahvoja ja punainen väri on puhdas, kirkas, syvä, jopa maksanuskea. Epävarmoissa tapauksissa väri kannattaa varmistaa

kirsun väristä. Rotumääritelmä ei pyydä tai suosi mitään blue merle värisävyä. Rotumääritelmä ei myöskään määrittele värin jakautumista tarkasti, paitsi valkoisen suhteen.

Koko

Säkäkorkeus: Ihannekorkeus uroksilla 51 - 58 cm ja nartuilla 46 - 53 cm. Laatu ei saa kärsiä koon kustannuksella.

Virheet: Kaikki poikkeamat edellä mainituista kohdista luetaan virheiksi suhteutettuna virheen vakavuuteen.

Hylkäävät virheet: Alapurenta tai yli 3 mm:n yläpurenta. Kaikissa väreissä valkoiset läiskät rungossa, ts. sään ja hännän välisellä alueella ja kyljissä kyynärpäiden ja reisien takaosan välisellä alueella. **Huom.** Uroksilla tulee olla kaksi normaalisti kehittynyttä kivistä täysin laskeutuneina kivespusseihin.

5. Yhteenveto aiempien jalostussuosituksen toteutumisesta

Australianpaimenkoiralla ei ole ollut aikaisempaa jalostusentavoiteohjelmaa ja jalostusta on ohjattu lähinnä pentuvälityksen ja jalostussuosituksen kautta. Yhdistyksen jalostussuosituksia on noudatettu melko hyvin terveystutkimusten osalta. Jalostukseen on käytetty jonkin verran hyvin nuoria koiria sekä koiria, joilla ei ole ollut käyttötuloksia.

6. Jalostuksen tavoitteet ja strategiat

6.1 Rotujärjestön visio

Australianpaimenkoirat ry haluaa säilyttää australianpaimenkoiran monipuolisena ja terveenä työ- ja harrastuskoirana. Rodulle on ominaista suuri geneettinen ja ulkomuodollinen variaatio, joka pyritään säilyttämään sellaisenaan. Sukusiitosprosenttien pitäminen pieninä on yksi käytännön keino diversiteetin turvaamiseen.

6.2 Rotuyhdistyksen tavoitteet

Rodussa pyritään säilyttämään monimuotoisuus ja käyttöominaisuudet. Tavoitteena on saada australianpaimenkoirille myös alkuperäisen käyttötarkoituksen mukainen rodunomainen koemuoto (paimennus).

Rodun terveystilannetta Suomessa selvitetään ja kartoitetaan, jotta jalostuksen avuksi saadaan tarkempia työkaluja.

6.3 Rotuyhdistyksen strategia

Rodun geneettistä monimuotoisuutta säilytetään ulkomaisten koirien, tuontikoirien ja keinosiemennyksen avulla, sekä välttämällä sukusiitosasteen kasvamista ja samojen valtalinjojen sekä urosten liiallista käyttämistä. Tähän pyritään jalostussuosituksilla ja tiedon jakamisella.

Rotujärjestö / jalostustoimikunta järjestää apua/neuvontaa tuontisperman ja tuontikoirien hankkimiseksi. Jalostustoimikunta ei toistaiseksi ole antanut jalostusyhdistelmäsuosituksia. Yhdistys kouluttaa jatkossa henkilöitä jalostusneuvojiksi. Neuvontaa on jaettu yleisellä tasolla esimerkiksi sukusiitosasteita laskemalla ja erilaisten sairauksien periytyvyyden selvittämällä. Neuvontaa tullaan lisäämään mm. perustamalla jalostusuroslista, jonne otetaan yhdistyksen jalostusvaatimukset täyttäviä uroksia. Lista julkaistaan yhdistyksen kotisivuilla ja lehdessä.

Pentuvälitystä tullaan kehittämään informatiivisemmaksi ja pennunostajaa paremmin palvelevaksi. Rodun ulkomuodollinen monimuotoisuus ja toiminnallisuus pyritään saamaan hyväksytyksi myös näyttelyissä ja siihen päästään tuomarikoulutuksen avulla tuomalla koulutuksessa esille erityyppisiä rotumääritelmän mukaisia koiria.

Rodun terveystilannetta seurataan aktiivisesti ja tämä toteutetaan terveystutkimusten avulla vuoden 2006 aikana. Tulokset julkaistaan ja esitellään rotujärjestön jäsenille. Terveystutkimusten liittyvissä kysymyksissä jaetaan tietoa ja neuvontaa julkaistavien artikkeleiden ja koulutuksien avulla. Terveystutkimusten liittyvissä kysymyksissä pidetään tiiviisti yhteyttä rodun kotimaahan ja Eurooppaan.

Rutiiniterveystutkimusten korkea määrä turvataan uudella PEVISA-ohjelmalla. Rotuyhdistys järjestää koulutusta ja rotupäiviä harrastajille ja kasvattajille. Rotuyhdistys järjestää open shown, jonne saapuu rodun kotimaan rotujärjestön (ASCA) ulkomuototuomari arvostelemaan koirat ja antaa kannasta ja siinä vallitsevasta tilanteesta oman näkemyksensä. Open show on ollut hyvin suosittu tapahtuma, johon on osallistunut merkittävä määrä koiria, jolloin on saatu kerättyä merkittävää tietoa mm. hammasvioista ja värvirheistä.

6.3.1 PEVISA-ohjelmaan liittyvät sairaudet

Australianpaimenkoirat ry on hyväksynyt vuosikokouksessaan 2008 seuraavan PEVISA-ohjelman australianpaimenkoirille:

Rekisteröinnin ehdoksi tulee, että koiralla on oltava virallinen lonkkien ja kyynärpäiden kuvaustulos. Raja-arvoksi lonkille ehdotetaan C ja kyynärpäille 1. Kuvausikä vähintään 12 kk. Koiralla tulee olla korkeintaan 12 kk vanha silmäpeilauslausunto astutushetkellä. Koiran tulee olla vapaa iris colobomasta, HC:sta, PRA:sta, CEA:sta sekä RD:stä.

Merle - merle yhdistelmiä ei hyväksytä rekisteröitäviksi.

Ulkomaisia uroksia koskevat poikkeukset rotukohtaisesta PEVISA-ohjelmasta:

Noudatetaan kunkin maan määräyksiä ulkomaisten koirien suhteen.

Lupa ei koske Suomessa jalostuslainassa olevan uroksen käyttöä.

6.3.2 Muita jalostussuosituksia

Taulukko 28. Australianpaimenkoirat ry:n muita jalostussuosituksia

	Koiran ja sen jälkeläisten jalostuskäyttö
Purenta/hampais-to	Täysi hampaisto ja leikkaava parenta
Ikä	Yli 2 vuotta
Sukulaisuus	Kymmenen polven aikana sukusiitosprosentti ei saisi nousta yli 9% ja viiden polven aikana sukusiitosprosentti ei saisi nousta yli 6,25%. Populaatiotasolla sukusiitosprosentin nousu ei saa olla yli 0,5% sukupolvessa (4 vuotta)
Matadorijalostus	Samaa urosta ei tule käyttää täyssisaruksille. Uroksella saa olla korkeintaan 20 jälkeläistä kahden vuoden aikana (kuitenkin viimeinen pentue kokonaisuudessaan). 2-4 ikävuoden aikana suositellaan tehtäväksi vain yksi pentue.
Luonne	Jalostuskoirilla tulee olla luonnetesti-; koetulos tai paimennustulos

6.4. Uhat ja mahdollisuudet

SWOT-analyysi; terveys ja populaatiogenetiikka

<p>Vahvuudet</p> <ul style="list-style-type: none"> •Maailmanlaajuisesti geneettinen variaatio on laajalla pohjalla •Suhteellisen terve rotu •Tuontikoiria on runsaasti ja kasvattajat ovat käyttäneet tuontispermaa ja astutuksia •Pääsääntöisesti jalostukseen käytetyt koirat on tutkittu •Tiettyjen rotulinjojen yleisyys voidaan kääntää myös eduksi -> vain parhaat jalostukseen •Rotujärjestö on saanut kasvattajat noudattamaan terveystutkimuksia melko hyvin myös ilman PEVISA-määräyksiä. 	<p>Heikkoudet</p> <ul style="list-style-type: none"> •Suomen populaatio on geneettiseltä taustaltaan homogeenisempi kuin maailmanlaajuinen kanta (samoja sukulinjoja on valtaosa koirista) •Toistaiseksi suomalaisista koirista on vain vähän tutkimustietoa ja tilastoja ja rodun kotimaassa tietoa on kerätty melko suppeasta koiramäärästä • Jalostusvalintoja ja koirien ulkomailta tuontia vaikeuttavat tyypistysmääräykset •Häntien pituuksia ja niihin liittyviä terveysriskejä ei tunneta, koska kotimaassa kaikki koirat tyypistetään eikä niistä pidetä rekisteriä •Kotimaan rotujärjestön rekisteröimät koirat eivät pääse FCI:n alaiseen rekisteriin, jolloin eri linjojen käyttö vaikeutuu
--	---

<p>Mahdollisuudet</p> <ul style="list-style-type: none"> •Rodussa esiintyvä geneettinen variaatio mahdollistaa erilaiset jalostusyhdistelmät ja laajan geenipohjan säilyttämisen •Yhteistyö rodun emämaan asiantuntijoiden kanssa •Geenitestejä kehitetään esim. epilepsian kartoittamiseksi •Sairauksien perityymismalleja selvitetään •Tuontikoirien suuri määrä ja kasvattajien aktiivisuus tuontisperman ja keinosiemennyksen käyttämiseen •Tiedon lisääminen terveystarkkailun alulla •Avoimuus ja tiedon jakaminen •AKC rotukirjan avaaminen -> ASCA rekisteröityjä koiria FCI:n alaiseen rekisteriin ja uusia koiria / linjoja jalostukseen 	<p>Uhat</p> <ul style="list-style-type: none"> •Sukusiitosasteen kasvaminen •Samojen sukulinjojen runsas ja harkitsematon jalostuskäyttö •Rajatapausten (esim. C-lonkat, 1-asteen kyynärpäät) jalostuskäytön lisääminen harkitsemattomasti •Epilepsia ja kaihi ovat uhka rodulle sekä maailmalla, että Suomessa •Rodun kahtiajakautuminen erillisiin työ- ja näyttelytyyppeihin •Rodun suosion liian nopea kasvaminen; määrä ei korvaa laatua •Autoimmuunisairauksien lisääntyminen •Koirakanta on nuori, joten silmäsairauksien esiintyvyyksiä ei vielä välttämättä kuvaa todellista tilannetta •Rodun kotimaassa esiintyy lisääntymisongelmia •Terveysriskeihin ei suhtauduta niiden vaatimalla vakavuudella
--	---

SWOT-analyysi, luonne ja käyttöominaisuudet

<p>Vahvuudet</p> <ul style="list-style-type: none"> •Käyttöominaisuksiltaan (fyysisesti ja psyykkisesti) monipuolinen rotu •Soveltuu lähes kaikkiin suomalaisiin koiraharrastuslajeihin •Rodusta löytyy edelleen alkuperäisiä käyttöominaisuuksia •Helposti koulutettavissa •Suhteellisen suurella osalla koirista on jonkinlainen luonnetesti- tai koetus 	<p>Heikkoudet</p> <ul style="list-style-type: none"> •Ääniherkkyys (laukaukset, ilotulitteet, ukonilma) •Nartut voivat olla kooltaan liian pieniä kansallisiin palveluskoiralajeihin •Ääriominaisuudet joissakin koirissa, esimerkiksi liiallinen turkki ja luuston raskaus voivat haitata työskentelyä •Jalostusvalinnoissa ei aina huomioida käyttöominaisuuksia ja niiden vaalimista
<p>Mahdollisuudet</p> <ul style="list-style-type: none"> •Harrastajat ovat alkaneet löytää australiainpaimenkoiran ja sen monipuolisuuden •Kasvattajilla on mahdollisuus jalostusvalinnoissaan painottaa tiettyjä haluamiaan ulkomuoto-, luonne- ja käyttöominaisuuksia. •Rodulla edelleen mahdollisuuksia ja potentiaalia toimia myös työskentelevänä paimenkoirana •Rodussa löytyy kapasiteettia erilaisten työtehtävien (harrastuslajien) suorittamiseen ja materiaalia tämän kapasiteetin säilyttämiseen. 	<p>Uhat</p> <ul style="list-style-type: none"> •Käyttöominaisuuksien katoaminen (paimennustaipumukset, oikeanlainen vartiointi- ja puolustushalu, työmotivaatio) •Luonteiden suuri variaatio, oikea koira ei löydä oikeaa ohjaajaa ja kotia •Liiallinen dominanssitaiipumus •Liiallinen terävyys •Liiallinen puolustus- ja vartiointitaiipumus •Jalostuksen suuntautuminen pelkiksi seurakoiriksi

6.4.1 Varautuminen ongelmiin

Merkittävimmät sairausuhat

Epilepsia

Pyritään avoimuuteen ja sitä kautta jalostusvalintojen avulla vähentämään riskiyhdistelmien määrää. Rodun kotimaassa ja Euroopassa on käynnissä tutkimuksia, jossa pyritään selvittämään myös australiapaimenkoirien epilepsian periytymismekanismeja.

Autoimmuunisairaudet

Terveyskyselyllä kartoitetaan autoimmuunisairauksien yleisyyttä. Autoimmuunisairauksiin sairastuneiden koirien jalostuskäyttöä vältetään. Jatkossakin tullaan kiinnittämään huomiota sukusiitosasteeseen ja sitä kautta minimoimaan mahdollisia sukusiitosasteeseen liittyviä autoimmuuniongelmiä.

Silmäsairaudet

Jalostuskoirien silmät peilataan PEVISA-ohjelman mukaisesti ja silmäpeilauksia suositellaan suoritettavaksi myös aktiivisen jalostuskäytön jälkeen, sekä koirille, joita ei käytetä jalostukseen.

Merkittävät muut uhat

Käyttäytymisongelmat

Australiapaimenkoiria on päätynyt paljon perhekoiriksi, kaikki rodun yksilöt eivät kuitenkaan sopeudu pelkästään seurakoiriksi ja käyttäytymisongelmia on esiintynyt jonkin verran. Tähän voidaan varautua valistamalla pennunostajia rodun alkuperäisestä käyttötarkoituksesta, luonteesta ja vanhempien luonteiden merkityksestä. Kasvattajia ohjataan valistamaan ja neuvomaan pennunostajia oikeanlaisen koiran valitsemisessa sekä koiran peruskouluttamisessa.

Käyttöominaisuuksien katoaminen

Rotuyhdistys pyrkii painottamaan rodun toiminnallisuutta ja käyttökoiraominaisuuksia. Rotuyhdistys pyrkii luomaan Suomeen australiapaimenkoirille oman rodunomaisen paimennuskokeen.

6.5 Toimintasuunnitelma jalostuksen tavoiteohjelman toteuttamiseksi

Yhdistys järjestää koulusta ja rotupäiviä jäsenistölle. JTO julkaistaan yhdistyksen internetsivuilla ja yhdistyksen lehdessä jolloin jokainen jäsen saadaan tietoiseksi JTO:n sisällöstä ja tavoitteista. Jalostuksen tavoiteohjelman toteutumista seurataan ja tilastoja päivitetään vuosittain, päivitettyt tilastot ja niissä tapahtuneet muutokset analysoidaan ja esitetään jäsenistölle internetissä yhdistyksen kotisivuilla. Järjestetään joukkoterveytustutkimuksia silmäsairauksien ja luustosairauksien tutkimiseksi.

2009: Julkaistaan jalostukseen ja terveyteen liittyviä ajankohtaisia tietoja yhdistyksen lehdessä. Järjestetään kasvattajatilaisuus, järjestetään tuomarikoulutusta yhteistyössä rotujärjestön kanssa. Tuomarikoulutuksessa pyritään tuomaan esille myös rodussa esiintyviä ulkomuodollisia variaatiota, jotka pysyvät rotumääritelmän sallimissa raameissa. Järjestetään Open Show. Jatketaan terveystietojen kartuttamista. Aktivoidaan jäsenistöä rodunomaisten käyttöominaisuuksien ja luonteiden testaukseen.

2010: Julkaistaan jalostukseen ja terveyteen liittyviä ajankohtaisia tietoja yhdistyksen lehdessä ja internetsivuilla. Järjestetään jalostusta käsittelevä tilaisuus kasvattajille. Seurataan PEVISA-ohjelmaan liittyvien sairauksien tilannetta. Järjestetään tuomarikoulutusta yhteistyössä rotujärjestön kanssa. Järjestetään Open Show. Jatketaan terveystietojen kartuttamista.

2011: Julkaistaan jalostukseen ja terveyteen liittyviä ajankohtaisia tietoja yhdistyksen lehdessä ja internetsivuilla. Järjestetään jalostusta käsittelevä tilaisuus kasvattajille. Seurataan PEVISA-ohjelmaan liittyvien sairauksien tilannetta. Järjestetään tuomarikoulutusta yhteistyössä rotujärjestön kanssa. Järjestetään Open Show. Jatketaan terveystietojen kartuttamista.

2012: Julkaistaan jalostukseen ja terveyteen liittyviä ajankohtaisia tietoja yhdistyksen lehdessä ja internetsivuilla. Järjestetään jalostusta käsittelevä tilaisuus kasvattajille. Seurataan PEVISA-ohjelmaan liittyvien sairauksien tilannetta. Järjestetään tuomarikoulutusta yhteistyössä rotujärjestön kanssa. Järjestetään Open Show. Jatketaan terveystietojen kartuttamista. Aloitetaan Jalostuksen tavoiteohjelman päivitys.

2013: Julkaistaan jalostukseen ja terveyteen liittyviä ajankohtaisia tietoja yhdistyksen lehdessä ja internetsivuilla. Järjestetään jalostusta käsittelevä tilaisuus kasvattajille. Seurataan PEVISA-ohjelmaan liittyvien sairauksien tilannetta. Järjestetään tuomarikoulutusta yhteistyössä rotujärjestön kanssa. Järjestetään Open Show. Jatketaan terveystietojen kartuttamista. Päivitetään JTO ja hyväksytään uusi PEVISA-ohjelma vuosille 2014-2018.

7. Tavoiteohjelman toteutumisen seuranta

Jalostuksen tavoiteohjelman toteutumista seurataan ja tilastoja päivitetään vuosittain, päivitettyt tilastot ja niissä tapahtuneet muutokset analysoidaan ja esitetään jäsenistölle.

8. Lähteet

Ahola S. Seinäjoen Eläinklinikka: Ymmärrä Epilepsiaa, 1996

American College of Veterinary Ophthalmologists, 1999, Australian shepherd

ASCA BRRED health survey, 1999

Aussie health survey study, 1997

Aussie pedigrees, sukutaulutietokanta, <http://www.hrdndog.com/pedigrees/>

Birchard & Sherding, Manual of small animal practice

Eli Seppo Lamberg

Hartnagle Joseph ; All About Aussies

Hartnagle-Taylor, J.J. All About Aussies (1996)

[Http://www.ashgi.org](http://www.ashgi.org)

<http://www.kennelliitto.fi/FI/jalostusjakasvatus/artikkelit/kyynarnivel.htm>

<http://www.kennelliitto.fi/FI/jalostusjakasvatus/artikkelit/kilpirauhanen.htm>

<http://www.kennelliitto.fi/FI/jalostusjakasvatus/artikkelit/lonkkanivel.htm>

<http://www.kennelliitto.fi/FI/jalostusjakasvatus/artikkelit/polvil.htm>

<http://www.kennelliitto.fi/FI/jalostusjakasvatus/artikkelit/atopia.htm>

<http://www.kennelliitto.fi/FI/jalostusjakasvatus/artikkelit/Silm.sairauksista.htm>

<http://www.kennelliitto.fi/FI/jalostusjakasvatus/artikkelit/Kuuroudesta.htm>

<http://www.shepmates.net/>

Hutt, F.B.1979: Genetics for dog breeders. W.H. Freeman pubs.

Järvinen, O., Miettinen, K. 1987. Sammuuko suuri suku? Luonnon puolustamisen biologiaa.

KoiraNet jalostustietojärjestelmä v1.10 / 29.06.2005 <http://jalostus.kennelliitto.fi>

Liberg et al. 2005: Severe inbreeding depression in a wild wolf (Canis lupus) population. Biology Letters 1: 17-20.

Mäki, K. 1999. Pienten populaatioiden jalostus.

<http://www.kokonaisvaltaisenkoiranjalostuksentukiheti.fi/katariina5.pdf>

Mäki, K. 2002. Sukulaisuussuhteesta sukusiitokseen. Julkaistu nimellä "Monilla roduilla sukusiitosaste on yhä nousussa" Koiramme 10/2001 s. 36-41.

National Biological Information Infrastructure (NBII): Genetic Biodiversity. <http://genetics.nbii.gov/population.html>

Paatsama, S. Terve ja sairas koira, Otava 1995

Sharp C.A.; Aussie Genetics Fact sheet : Australian shepherd genetic disease prevalence

Sharp C.A.; Aussie Genetics Fact sheet : cataracts

Sharp C.A.; Aussie Genetics Fact sheet : collie eye anomaly

Sharp C.A.; Aussie Genetics Fact sheet : epilepsy

Sharp C.A.; Aussie Genetics Fact sheet : persistent pupillary membrane

Sharp C.A.; Aussie Genetics Fact sheet : thyroid diseases

Sharp C.A.; Autoimmune Disease

Sharp C.A.; Can You see ? Inherited eye disease in Aussies

Sharp C.A.; Cancer : The deadly Menace

Sharp C.A.; The Dirty Dozen Plus a Few: Frequency of Hereditary Diseases in Australian Shepherds

Sharp C.A. 2002: Why incest isn't best? USASA Journal Nov/Dec 2002. http://www.dogstuff.info/incest_sharp.html

Sharp C.A. 2000: Playing with COI. Double Helix Network News, Spring 2000 http://www.ashgi.org/articles/breeding_coi.htm

Sharp C.A.: The downside of inbreeding. <http://www.canine-genetics.com/Price.htm>

Sundgren, P.E, Lemmikkieläinten jalostus, SKL 1993

Suomen Kennelliitto, Koiranet jalostustietojärjestelmä

Wang et al. 1999: Dynamics of inbreeding depression to deleterious mutations in small populations: mutation parameters and inbreeding rate. Genet. Res. 74: 165-178.

Willis, M.B. 1989: Genetics of the dog. Howell Book house.

9. Liitteet

LIITE 1

Rotumääritelmä

Australianpaimenkoiran rotumääritelmä (Australian shepherd, alkuperämaa USA)

FCI:n ryhmä 1 Lammas- ja karjakoirat

Rotumääritelmä (342, hyv. FCI 24.7.1996, SKL 12.12.1996)

KÄYTTÖTARKOITUS: Maa- ja karjatiloilta käytettävä paimenkoira

LYHYT HISTORIAOSUUS: Vaikka australianpaimenkoiran alkuperästä on useita teorioita, rotu nykyisessä muodossaan on jalostettu yksinomaan USA:ssa. Rotu nimettiin australianpaimenkoiraksi, koska sillä oli yhteyksiä baskilaisiin lammaspaimeniin, joita tuli USA:han Australiasta 1800-luvulla. Australianpaimenkoiran suosio kasvoi toisen maailmansodan jälkeen yhtä aikaa kuin läntinen ratsastusinnostus, joka tuli yleisesti tunnetuksi rodeoiden, hevosnäyttelyiden, elokuvien ja televisio-ohjelmien kautta. Rotu soveltui hyvin amerikkalaisille maa- ja karjatiloilta monipuolisen ja helposti koulutettavan luonteensa vuoksi. Karjatilalliset jatkoivat rodun kehittämistä ja säilyttivät sen monipuolisuuden, älykkyyden, voimakkaan paimennusvaiston ja huomiota herättävän ulkonäön, eli ominaisuudet, jotka alunperinkin herättivät ihailua. Yksilöllisestä väristä ja värimerkeistä huolimatta yhteistä kaikille australianpaimenkoirille on tavaton kiintymys isäntäväkeensä. Rodun monet hyvät ominaisuudet ovat taanneet sen jatkuvan suosion.

YLEISVAIKUTELMA: Tasapainoinen, hieman korkeuttaan pitempi ja keskikokoinen. Luusto on keskivahva. Värytys on vaihteleva ja yksilöllinen. Australianpaimenkoira on tarkkaavainen, eloisa, notkea ja ketterä, tiivisrakenteinen ja lihaksikas olematta kömpelö. Karvapeite on kohtuullisen pitkä ja karhea. Häntä on tyvistetty tai synnynnäinen töpö. (Huom. Suomessa tyvistyskielto). Uroksen rakenne on urosmainen olematta karkea. Nartut ovat narttumaisia olematta kevytluustoisia.

TÄRKEITÄ MITTASUHTEITA: Rungon pituus mitattuna rintalastan kärjestä istuinluuhun on hieman suurempi kuin säkäkorkeus.

KÄYTTÄYTYMINEN/LUONNE: Älykäs työkoira, jolla on voimakas paimennus- ja vahtimisvietti. Luotettava kumppani, joka kykenee työskentelemään koko päivän. Rotu on tasapainoinen, hyväluonteinen, harvoin riidanhaluinen ja saattaa ensitapaamisella olla hieman varautunut. Pienikin merkki arkuudesta, pelokkuudesta tai aggressiivisuudesta on vakava virhe.

PÄÄ: Selväpiirteinen, vahva ja kuiva. Pään koko on suhteessa runkoon.

KALLO-OSA: Yläosastaan litteä tai hieman kaartunut. Niskakyyhmy voi olla hieman havaittavissa. Kallon leveys ja pituus ovat yhtä suuret.

OTSAPENGER: Kohtuullinen mutta selvästi havaittava.

KIRSU: Sinimarmoroiduilla (blue merle) ja mustilla yksilöillä kirsu ja huulet ovat väriltään mustat, punamarmoroiduilla (red merle) ja punaisilla maksanuskeat. Merle-värisillä pienet vaaleanpunaiset pilkut kirsussa ovat sallittuja. On kuitenkin vakava virhe, jos yli yksivuotiaan koiran kirsussa on yli 25% vaaleanpunaista väriä.

KUONO-OSA: Yhtä pitkä kuin kallo tai hieman sitä lyhyempi. Sivulta katsottuna kallon ja kuonon ylälinjat ovat yhdensuuntaiset ja niiden välissä on selvästi havaittava mutta kohtuullinen otsapenger. Kuono-osa kapenee hieman kohti pyöristynyttä kärkeä.

HUULET: Sinimarmoroiduilla (blue merle) ja mustilla väriltään mustat, punamarmoroiduilla (red merle) ja punaisilla maksanuskeat.

HAMPAAT/PURENTA: Hampaat täysilukuiset, voimakkaat ja väriltään valkoiset. Leikkaava purenta, tasapurenta on sallittu. Alapurenaksi ei lueta muutoin moitteetonta purentaa, jossa lyhyet keskimmäiset etuhampaat ovat syynä siihen, että etuhampaat eivät kosketa toisiaan. Onnettomuudesta johtuvat hampaiden katkeamiset tai puutokset eivät ole virheitä.

SILMÄT: Ilme on valpas, älykäs, tarkkaavainen ja innokas. Katse on kiinnostunut ja ystävällinen. Silmien väri on ruskea, sininen, meripihkanvärinen tai mikä tahansa näiden värien yhdistelmä. Pilkut ja marmorointi ovat sallittuja. Silmät ovat mantelinmuotoiset, eivät ulkonevat eivätkä syvällä sijaitsevat. Sinimarmoroiduilla (blue merle) ja mustilla yksilöillä silmäluomien reunat ovat mustat, punamarmoroiduilla (red merle) ja punaisilla maksanruskeat.

KORVAT: Kolmion muotoiset, keskikokoiset ja -paksuiset sekä korkealle kiinnittyneet. Koiran ollessa hyvin tarkkaavainen korvat taittuvat eteenpäin tai sivulle kuten ns. ruusukorvat. Pystyt tai riippuvat korvat ovat vakavia virheitä.

KAULA: Vahva, kohtuullisen pitkä, niskasta hieman kaartuva ja liittyä sulavasti lapoihin.

RUNKO

YLÄLINJA: Selkä on suora, vahva, tasainen ja kiinteä säästä sarvennaisiin.

LANTIO: Kohtuullisen viisto.

RINTAKEHÄ: Ei kovin leveä, vaan syvä, syvin kohta ulottuu kyynärpäiden tasolle. Kylkiluut ovat selvästi kaareutuneet ja pitkät, rintakehä ei ole tynnyrimäinen eikä litteä.

ALALINJA JA VATSA: Vatsaviiva on kohtuullisesti kohoava.

HÄNTÄ: Suora, typistetty tai luonnostaan töpö, korkeintaan 10 cm pitkä. (Huom. Suomessa typistyskielto.)

RAAJAT

ETURAAJAT

YLEISVAIKUTELMA: Eturaajat ovat pystysuorat, suorat ja vahvat. Luut ovat vahvat ja mieluummin soikeat kuin pyöreät.

LAVAT: Pitkät, litteät, melko rungonmyötäiset ja taakse sijoittuneet.

OLKAVARRET: Suunnilleen yhtä pitkät kuin lavat ja muodostavat noin 90 asteen kulman lapojen kanssa.

VÄLIKÄMMENET: Keskipitkät ja hyvin vähän viistot. Eturaajojen kannukset voidaan poistaa.

KÄPÄLÄT: Soikeat ja tiiviit, varpaat ovat selvästi kaartuneet ja tiiviisti yhdessä. Päkiät ovat paksut ja kimmoiset.

TAKARAAJAT

YLEISVAIKUTELMA: Takaosa on yhtä leveä kuin etuosa lapojen kohdalta. Lantion ja reiden välinen kulmaus on noin 90 astetta ja vastaa lavan ja olkavarren välistä kulmausta.

POLVET: Hyvin kulmautuneet.

KINTEREET: Kohtuullisesti kulmautuneet.

VÄLIJALAT: Lyhyet, pystysuorat ja takaa katsottuna yhdensuuntaiset. Takaraajojen kannukset tulee poistaa.

KÄPÄLÄT: Kuten etukäpälät.

LIIKKEET: Sulavat, vapaat ja vaivattomat. Koira kykenee liikkumaan ketterästi tasapainoisella ja maatavoittavalla askeleella. Raajat liikkuvat suoraan ja yhdensuuntaisina rungon keskiviivan kanssa. Nopeuden kasvaessa raajat lähestyvät keskilinjaa selän pysyessä kiinteänä ja tasaisena. Australianpaimenkoiran tulee olla ketterä ja kykenevä äkillisiin suunnan ja nopeuden muutoksiin.

KARVAPEITE

KARVA: Keskivahvaa, suoraa tai laineikasta, säänkestävää ja keskipitkää. Pohjavillan laatu vaihtelee ilmasto-olosuhteiden mukaan. Karva on lyhyttä ja sileää päässä, korvissa, eturaajojen etupuolella ja kintereiden alapuolella. Eturaajojen takaosissa ja takaraajoissa on kohtuulliset hapset. Kohtalainen kaulus ja röyhelö ovat selvemmät uroksilla kuin nartuilla. Epätyyppillinen karvapeite on vakava virhe.

VÄRI: Sini- tai punamarmoroidut (blue tai red merle), musta tai punainen. Kaikissa väreissä voi olla valkoiset ja/tai punaruskeat (kuparin-) merkit. Kaikki väri vaihtoehdot ovat samanarvoisia. Valkoisen kauluksen raja ei nahassa ylitä säkää. Valkoista hyväksytään niskassa (joko osittaisena tai täytenä kauluksena), rinnassa, raajoissa, kuonon alaosassa, "pläsinä" päässä ja vatsapuolella ulottuen korkeintaan 10 cm kynärpäiden tason yläpuolelle. Valkoinen väri päässä ei saa olla vallitseva ja silmänympäryksien tulee olla värittyneet ja pigmentoituneet. Väriin tummuminen iän myötä on tyyppillistä marmoroituneille koirille.

KOKO

SÄKÄKORKEUS: Ihannekorkeus uroksilla 51 - 58 cm ja nartuilla 46 - 53 cm. Laatu ei saa kärsiä koon kustannuksella.

VIRHEET: Kaikki poikkeamat edellämainituista kohdista luetaan virheiksi suhteutettuna virheen vakavuuteen.

HYLKÄÄVÄT VIRHEET: Alapurenta tai yli 3 mm:n yläpurenta. Kaikissa väreissä valkoiset läiskät rungossa, ts. sään ja hännän välisellä alueella ja kyljissä kynärpäiden ja reisien takaosan välisellä alueella.

HUOM. Uroksilla tulee olla kaksi normaalisti kehittynyttä kivistä täysin laskeutuneina kivespusseihin.

LIITE 2**Silmäsairausdiagnoosit****Vuosi Tutkimustulos Määrä**

1996 CEA, terve T 14
 1996 Ei HC-, PRA- tai RD-muutoksia 19
 1996 Ei perinnöll. harmaakaihia, oireeton T 1
 1996 Iris coloboma, terve T 2
 1996 Membrana pupillaris persistens, terve T 1
 1996 Muut mykiömuutokset, ei perinnöll. 4
 1996 PHTVL/PHPV, terve T 1
 1996 PHTVL/PHPV, tulkinnanvar. 0 1
 1996 PRA, perifeerinen, oireeton T 1
 1996 RD, tulkinnanvar. 0 1
 1996 Ulkomainen silmätutkimus, Oireeton T 1

Vuosi Tutkimustulos Määrä

1997 CEA, terve T 10
 1997 Ei HC-, PRA- tai RD-muutoksia 21
 1997 Iris coloboma, terve T 4
 1997 Muut morbi corporis vitrei 2
 1997 Muut mykiömuutokset, ei perinnöll. 1
 1997 PHTVL/PHPV, terve T 1

Vuosi Tutkimustulos Määrä

1998 CEA, terve T 23
 1998 Ei HC-, PRA- tai RD-muutoksia 35
 1998 HC, posterior polaarinen kaihi, laaja-alainen 3 2
 1998 Iris coloboma, terve T 7
 1998 Muut mykiömuutokset, ei perinnöll. 3
 1998 PHTVL/PHPV, sairas,aste 2 2 1
 1998 PRA, perifeerinen, oireeton T 3
 1998 Ulkomainen silmätutkimus, Oireeton T 1
 1998 Verkkokalvolöydöks. tark. määrittelemät. 1

Vuosi Tutkimustulos Määrä

1999 CEA, terve T 17
 1999 Cilia aberranta, sairas S 1
 1999 Ei HC-, PRA- tai RD-muutoksia 26
 1999 Ei perinnöll. harmaakaihia, oireeton T 2
 1999 Ei perinnöll. harmaakaihia, tulkinnanvar. 0 1
 1999 HC, mykiön muiden osien kaihi, lievä 1 1
 1999 Iris coloboma, sairas S 1
 1999 Iris coloboma, terve T 7
 1999 Muut mykiömuutokset, ei perinnöll. 2
 1999 PRA, perifeerinen, oireeton T 3
 1999 RD, terve T 2
 1999 Ulkomainen silmätutkimus, Oireeton T 2
 1999 Verkkokalvolöydöks. tark. määrittelemät. 1

Vuosi Tutkimustulos Määrä

2000 CEA, terve T 37
 2000 Ei HC-, PRA- tai RD-muutoksia 48
 2000 Ei perinnöll. harmaakaihia, oireeton T 9
 2000 Ei perinnöll. harmaakaihia, tulkinnanvar. 0 1
 2000 Entropion, sairas S 1
 2000 HC, posterior polaarinen kaihi, selvä kolmiom. 2 1
 2000 Iris coloboma, terve T 17

2000 Muita silmämuut. tark. Määrittelemättä 1
 2000 Muut mykiömuutokset, ei perinnöll. 4
 2000 Muut sarveiskalvomuutokset 1
 2000 PHTVL/PHPV, sairas,aste 2 2 1
 2000 PHTVL/PHPV, terve T 1
 2000 PHTVL/PHPV, tulkinnanvar. 0 2
 2000 PRA, perifeerinen, oireeton T 4
 2000 RD, terve T 3
 2000 Ulkomainen silmätutkimus, Oireeton T 1
 2000 Verkkokalvolöydöks. tark. määrittelemät. 2

Vuosi Tutkimustulos Määrä

2001 CEA, terve T 64
 2001 Cilia aberranta, sairas S 4
 2001 Ei HC-, PRA- tai RD-muutoksia 67
 2001 Ei perinnöll. harmaakaihia, oireeton T 1
 2001 HC, posterior polaarinen kaihi, selvä kolmiom. 2 1
 2001 Iris coloboma, terve T 22
 2001 Membrana pupillaris persistens, terve T 5
 2001 Membrana pupillaris persistens, tulkinnanvar. 0 3
 2001 Muut mykiömuutokset, ei perinnöll. 3
 2001 Muut sarveiskalvomuutokset 3
 2001 PHTVL/PHPV, terve T 6
 2001 PRA, perifeerinen, oireeton T 2
 2001 RD, multifokaali 1 1
 2001 RD, terve T 5

Vuosi Tutkimustulos Määrä

2002 CEA, terve T 87
 2002 Cilia aberranta, sairas S 1
 2002 Ei HC-, PRA- tai RD-muutoksia 97
 2002 Ei perinnöll. harmaakaihia, oireeton T 2
 2002 Glaucoma, oireeton T 1
 2002 Iris coloboma, sairas S 2
 2002 Iris coloboma, terve T 42
 2002 Membrana pupillaris persistens, terve T 1
 2002 Muut mykiömuutokset, ei perinnöll. 5
 2002 PRA, perifeerinen, oireeton T 2
 2002 RD, terve T 1
 2002 RD, tulkinnanvar. 0 1
 2002 Ulkomainen silmätutkimus, Oireeton T 1

Vuosi Tutkimustulos Määrä

2003 CEA, terve T 64
 2003 Ei HC-, PRA- tai RD-muutoksia 92
 2003 Ei perinnöll. harmaakaihia, oireeton T 1
 2003 Iris coloboma, sairas S 2
 2003 Iris coloboma, terve T 70
 2003 Membrana pupillaris persistens, tulkinnanvar. 0 3
 2003 Muut mykiömuutokset, ei perinnöll. 4
 2003 Muut sarveiskalvomuutokset 1
 2003 PHTVL/PHPV, terve T 9
 2003 PHTVL/PHPV, tulkinnanvar. 0 1
 2003 PRA, perifeerinen, oireeton T 1
 2003 Verkkokalvolöydöks. tark. määrittelemät. 2

Vuosi Tutkimustulos Määrä

2004 CEA, CRD 1 1

2004 CEA, terve T 75
2004 CEA, tulkinnanvar. 0 1
2004 CPRA, oireeton T 1
2004 Ei HC-, PRA- tai RD-muutoksia 70
2004 Ei perinnöll. harmaakaihia, oireeton T 8
2004 Iris coloboma, sairas S 1
2004 Iris coloboma, terve T 68
2004 Membrana pupillaris persistens, tulkinnanvar. 0 2
2004 PHTVL/PHPV, tulkinnanvar. 0 1
2004 PRA, perifeerinen, oireeton T 1
2004 Ulkomainen silmätutkimus, Oireeton T 1
2004 Verkkokalvolöydöks. tark. Määrittelemät. 2

Vuosi Tutkimustulos Määrä

2005 CEA, ei todettu 144
2005 Distichiasis, todettu 1
2005 Ei todettu perinnöllisiä silmäsairauksia 161
2005 Iris coloboma, todettu 3
2005 Katarakta, jonka sijaintia ei ole määritelty, epäilyttävä 1
2005 Katarakta, jonka sijaintia ei ole määritelty, todettu 1
2005 Kortikaalinen katarakta, epäilyttävä 1
2005 Määrittelemättömiä ylimääräisiä ripsiä/karvoja, epäilyttävä 1
2005 Määrittelemättömiä ylimääräisiä ripsiä/karvoja, todettu 4
2005 PHTVL/PHPV, diagnoosi avoin 2
2005 Posterior polaarinen katarakta, todettu 1
2005 PPM, diagnoosi avoin 8
2005 RD, multifokaali, todettu 1

Vuosi Tutkimustulos Määrä

2006 CEA, ei todettu 94
2006 CEA, ablaatio/vakava muutos, diagnoosi avoin 1
2006 Distichiasis, todettu 1
2006 Ei todettu perinnöllisiä silmäsairauksia 114
2006 Iris coloboma, todettu 2
2006 Katarakta, jonka sijaintia ei ole määritelty, todettu 1
2006 Määrittelemättömiä ylimääräisiä ripsiä/karvoja, todettu 1
2006 PHTVL/PHPV, diagnoosi avoin 1
2006 Posterior polaarinen katarakta, epäilyttävä 1
2006 Posterior polaarinen katarakta, todettu 1
2006 PPM, diagnoosi avoin 2
2006 PPM, iris-iris, todettu 1

Vuosi Tutkimustulos Määrä

2007 CEA, ei todettu 173
2007 Distichiasis, todettu 1
2007 Ei todettu perinnöllisiä silmäsairauksia 183
2007 Gonioskopiatutkimus, terve 1
2007 Iris coloboma, todettu 1
2007 PHTVL/PHPV, sairauden aste 2 – 6 1
2007 PPM, diagnoosi avoin 1

LIITE 3**ASCAn rotumääritelmän tarkistuskomitean raportti 15.3.2004**

ASCAn rotumääritelmä on ollut voimassa vuodesta 1977. Sitä on nyt kolmen vuoden ajan työstänyt työryhmä johon kuuluvat Linda Bell, Kim Cochran, Sandy Cornwell, Ernie Hartnagle, Shelly Hollen, Gail Karamalegos, Terry Martin, Kristin McNamara, Sunday Miles ja Cheri Preciado. Tehtävän hoitaminen on ollut meille suuri kunnia. Toimeksiantomme oli arvioida määritelmä ja suositella tapoja, joilla voitaisiin selventää ongelmallisia tai väärinymmärrettyjä osia ja puuttua sellaisiin rodussa esiintyviin ongelmiin, jotka eivät ehkä olleet niin ilmeisiä vuonna 1977. Komitea on konsultoinut useita eläinlääkäreitä ja geneetikkoja, sekä tutkinut muita rotumääritelmiä ja rakennetta käsittelevää kirjallisuutta. Tämä on todellakin ollut opettavainen kokemus meille kaikille.

Aluksi päätimme, ettemme hyväksy suosituksia joita ei hyväksy vähintään 2/3 enemmistö koko komiteasta. Eräät määritelmän osuudet jaettiin pienempiin kokonaisuuksiin ja hyväksyttiin sitten. Olemme käyneet koko määritelmän läpi kolmesti. Olen kirjannut viimeisen hyväksymisäänestyksen päivämäärän jokaisesta osuudesta (paitsi silloin kun on ollut kyse oikeinkirjoituksen ja kieliopin korjauksista) osaan, missä olemme lyhyesti selittäneet suosituksiamme.

Nyt on jäsenistön vuoro kommentoida, suositella, kritisoida ja kehua työmme tulosta. Nykyinen määritelmä ja ehdotettu uudistettu versio ovat tässä tutkittavanaanne. Odotamme palautettanne, suosituksianne ja kommenttejanne.

Puheenjohtajan ominaisuudessa haluaisin pyytää palvelusta teiltä, jotka kommentoitte. Sen sijaan että sanotte ettette pidä jostakin, ehdottakaa sellaista sanamuotoa joka mielestänne olisi sopivampi. Tämä menetelmä on osoittautunut helpommaksi kun verrataan ideoita. Jos jotakin on vaikea ymmärtää, käyttäkää tarkkaa sanavalintaa joka selventää mitä ei ole ymmärretty.

Kiitän teitä, jäsenistöä, jo etukäteen kun käytätte aikaanne siihen, että luette nämä dokumentit, mietitte niitä, tutkutte niitä ja vastaatte. Voitte lähettää kaikki vastaukset komitealle minulle osoitteeseen slashv@htcomp.net ja toki voitte lähettää kommenttinne myös hallitukselle.

Terry Martin, puheenjohtaja

Kääntäjän lisäys: seuraavassa on esitelty komitean ajatukset sekä niiden vaikutus määritelmään. Määritelmän käännökseen on merkitty kursivilla kohdat, joissa on muutoksia aiempaan versioon.

Rotumääritelmän tarkistuskomitean selvennykset**Yleisvaikutelma**

Ei muutoksia. Nykyinen sanamuoto kuvailee riittävästi rodun yhdellä silmäyksellä, kuten sen on tarkoituskin. (14.2.2003)

Luonne

Lisätty kaksi lausetta selventämään mitä "ensisijaisesti työkoira" ja "paimennusvietti" tarkoittavat tämän kyseisen rodun kohdalla. Komitean tarkoitus on selventää kuinka ja mitä eläimiä australianpaimenkoira paimentaa, painottaakseen että australianpaimenkoira ei ole vain paimenkoira kuten vanhaenglanninlammaskoira tai corgi, jonka tehtävät saattavat sopia rodulle jolta ei vaadita ketteryttä tai nopeutta. Monet tuomarit ja harrastajat eivät ymmärrä että australianpaimenkoiran kaltaisen työkoiran täytyy olla kykeneväinen tekemään työnsä lähellä hankalaa karjaa, tai että voima ja nopeus (eli vaadittava rakenne) ovat vaatimuksena näiden tehtävien hoitoon. (5.5.2003)

Ehdotus määritelmäksi

Australianpaimenkoira on ensisijaisesti työkoira, jolla on vahva paimennus- ja vartiointivietti. Se on älykäs, erinomainen seuralainen. Se on monipuolinen ja helppo kouluttaa ja hoitaa tehtävänsä tyylikkäästi ja innolla. Se on varautunut vieraita kohtaan muttei arka. Tällä poikkeuksellisen monipuolisella paimenkoiralla on vaadittava voima ja nopeus, joiden avulla se voi kontrolloida hankalaa karjaa, kuin myös kyky työskennellä lampaiden kanssa ilman tarpeetonta voimankäyttöä. Se työskentelee ryhdikkäästi ja lähellä sekä ilmentää itseluottamusta paimentaessaan. Vaikkakin se on työssään aggressiivinen ja auktoritäärinen, vihamielisyyttä ihmisiä tai eläimiä kohtaan ei tule suvaita.

Pää

Selvitys miksi pään tyyppi on tärkeä toiminnan kannalta, muistuttamaan että tarvitaan kohtuullisuutta jotta rotumme pysyisi sinä keskikokoisena ketteränä eläimenä, jollaisena se on maineensa ansainnut. Koiran päätä seuraa samantyyppinen runko. Sanaa kuiva on selvennetty käyttämällä sanaa tiukka. On lisätty maininta kuonon ja pääläen ylälinjoista, sillä nämä linjat eivät saisi olla samansuuntaiset kuten setterillä tai spanielilla. Kuonon määritelmä on lisätty selventämään, että tämä ei ole rotu millä on raskas neliskulmainen kuono tai kapea terävä kuono. Koska kuivalle tai märälle suulle ei ole sanakirjamääritelmää, kohtaa on selvennetty (5.5.2003)

Ehdotus määritelmäksi

Australianpaimenkoiran pää heijastaa sitä yleistä kohtuullisuutta jota työkoirassa tarvitaan ja sen rakenne tarjoaa parhaan mahdollisen suojan vaurioilta kun koira paimentaa. Pään iho on tiukka ja pää on selkeäpiirteinen, vahva ja suhteessa vartaloon. Huulet ovat tiukat ja istuvat, kohtaavat suun linjassa vain hieman päällekkäin menen ja suu on kuiva. Päälaki on litteä tai hieman kaareutuva, sen pituus ja leveys ovat samat kuin kuonon pituus. Kuono on keskilevyinen ja -syvyinen ja kaareutuu hieman pyöristyneeseen kärkeen, vaikuttamatta raskaalta, neliskulmaiselta tai terävältä. Kuonon ja pääläen linjat ovat pienessä kulmassa toisiinsa nähden. Otsapenger on kohtuullinen mutta selkeästi erottuva.

Hampaat

Koska vinoa purentaa ei ole mainittu nykyisessä määritelmässä, mutta se on poikkeama toivottavasta leikkaavasta purennasta, aihetta selvennettiin mainitsemalla virheellisiksi kaikki purennat, jotka poikkeavat ihanteellisesta leikkaavasta purennasta. Keskusteltiin pitkään tulisiko sisäänpainuneista etuhampaista mainita erikseen, mutta koska ne eivät ole täysin toivottavanlaiset "vahvat hampaat", komiteasta oli parempi olla antamatta lausuntoa jonka nojalla niistä tulisi hyväksytyt ilmiö tai erikseen mainittu virhe.

Koska perinnöllisistä hammaspuutteista on tullut rodulle ongelma, katsottiin tarpeelliseksi merkitä se virheeksi, mutta ei esitetty tietyn määrän puuttuvia hampaita johtavan hylkäykseen (huom: meille ei annettu tehtäväksi lisätä rotumääritelmään uusia syitä hylkäykseen). Tätä aihetta komitea tutki huomattavasti määrin, yhdessä eläinlääkäreiden ja perinnöllisyystieteilijöiden kanssa. (28.5.2003)

Ehdotus määritelmäksi

Täysimääräiset (42), vahvat, valkoiset hampaat ovat leikkaavassa purennassa. Muut kuin leikkaava purenta ovat virheellisiä. Tapaturmaisesti vahingoittuneita tai irronneita hampaita ei tule pitää virheenä. Muita puuttuvia hampaita tulee pitää virheenä, jonka vakavuus on sitä suurempi, mitä enemmän hampaita puuttuu. Hylkäävät virheet: Alapurenta, yläpurenta yli 1/8 tuumaa.

Silmät

Selvennettiin, että kaikki silmän värit ovat hyväksyttäviä kaikilla väreillä, koska muiden kuin merleväristen koirien sinisistä silmistä on ollut väärikäsitteitä. Virheille jotka vaikuttavat työkoiran terveyteen on laitettu lisää painoarvoa. Pyöreät silmät ovat alttiimpia vaurioille kuin silmät jotka asettuvat syvemmälle ja ovat siitä johtuen mantelin muotoiset. Silmän löysät vilkkuluomet ja alaluomet eivät myöskään ole turvalliset aktiiviselle työ/paimenkoiralle, sillä ne ovat alttiit roskeille (2.6.2003)

Ehdotus määritelmäksi

Silmät ovat hyvin ilmeikkäät, niiden ilme on tarkkaavainen ja älykäs. Ne ovat kirkkaat, mantelinmuotoiset, kohtuullisen kokoiset ja asettuneet hieman vinoon, eivät esiintyöntyvätkä eivätkä syvällä päässä. Pupillit ovat tummat, selkeärajaiset ja täydellisesti asettuneet. Väri on ruskea, sininen, meripihkan värinen tai mikä tahansa muunnos tai yhdistelmä mukaan luettuna läiskät ja marmorointi. Kaikki silmän värit ovat hyväksyttäviä yhdistettynä mihin tahansa turkin väriin. Virheet: Pyöreät silmät, löysät vilkkuluomet.

Korvat

Sanajärjestystä muutettiin hieman, jotta saataisiin painotettua että korvan täytyy olla irti päästä, mutta komitea ei muuttanut itse määritelmää. Selvennys mutta ei muutosta korvan mittaan. Koska yleisesti esiintyvä korvan asento, missä korvat taittuvat eteen ja sitten sivulle on hyväksyttävä rodussa, eikä häiritse koiran toimintaa tai rotutyyppeä, se on määritelty sopivaksi.

Ei käytetty termiä ruusukorva tai lentokonekorva, vaan kuvailtiin korva. Sanakirjamerkityksessään ruusukorva ei sovellu kuvaamaan monenkaan australiainpaimenkoiran korvaa (oikeastaan se kuvailee whippetin tai greyhoundin korvan ja tarkoittaa, että ruusukorva on pieni). Lisättiin selvennys aiemmin käytettyyn ilmaisuun ajokoiran korva. Tämä ei ole tarkka termi ja sen seurauksena suuria raskaita korvia ei ole pidetty yhtä suurina virheinä kuin pystyjä korvia, vaikka ne on aina mainittu yhtä suureksi virheeksi. (10.6.2003)

Ehdotus määritelmäksi

Korvat kiinnittyvät korkealle pään sivuun, ovat kolmikulmaiset ja kärjestään hieman pyöristyneet. Ne ovat kohtuullisen kokoiset, oikea mitta saadaan viemällä korvan kärki lähemmän silmän sisäkulmaan. Koiran ollessa tarkkaavainen, korvien tulisi olla pystyssä 1/4 - 1/2 mitaltaan juurestaan ja taittua eteenpäin, mutta ne voivat myös taittua sivulle. Vakavat virheet: Suuret, raskaat, roikkuvat korvat, pystyt korvat.

Niska ja runko

Ei muutoksia, vain lauseiden järjestystä vaihdettu. Vaikkakin töpöhännästä on keskusteltu ASCAssa, tällä komitealla ei ollut valtuuksia suositella kokonaisvaltaisia muutoksia määritelmään. Kaikki muutokset tähän sananvalintaan, jota on perinteisesti pidetty ihanteellisena, kuuluisivat ASCAn hallituksen päätäntävaltaan. Se voisi pitää sisällään asioita kuten hännän kanto ja pituus, jotka olisivat huomattavia muutoksia. (13.6.2003)

Ehdotus määritelmäksi

Niska on kiinteä, vahva ja suhteessa runkoon. Se on keskipitkä, aavistuksen kaarella niskasta ja asettuu syvälle hartioihin. Runko on kiinteä ja lihaksikas. Ylälinja vaikuttaa tasaiselta luonnollisessa seisoma-asennossa. Alalinja jatkuu pitkälle taakse ja nousee hillitysti. Rinta on syvä ja pitkä, kylkiluut kaareutuvat hyvin. Lanne on vahva ja leveä ylhäältä katsottuna. Lantio on hillitysti laskeva, ihanne on 30 astetta vaakatasosta. Häntä on suora, eikä saa ylittää pituudeltaan neljää tuumaa, luonnontöpo tai typistetty.

Eturaajat

Tätä osuutta päivitettiin vastaamaan uusinta hyväksytyä tieteellistä näkemystä koiran rakenteesta, sellaisena kuin se on sovellettavissa australianpaimenkoiraan. Tämän johdosta ensimmäisen lauseen rakenne uusittiin asiaankuuluvalla tavalla. Sana pitkä poistettiin koska määritelmässä ei ollut suhteellista mittaria esittämään oikeaa annettua pituutta. Lause jossa viitattiin kahteen sormeen poistettiin, koska se oli epätarkka mitta joka ei päde yhtälailla erikokoisiin koiriin. Neljäkymmenenviiden asteen kulma poistettiin, sillä on tieteellisesti todistettu että se on mahdoton savuttaa. Lause jossa puhutaan olkavarsista poistettiin, koska se sisälsi epätarkkaa tietoa. Komitean mielestä käyttämällä edellämäinittujen lauseiden jäljellejääviä osia yhdistelmäkuvauksessa joka sisältää myös kyynärpäiden paikan ja asennon, saadaan osio riittävän tarkasti päivitettyä.

Ehdotus määritelmäksi

Lavat asettuvat hyvin, olkavarsi on hieman pidempi kuin lapa. Etujalat ovat suorat ja vahvat, kohtisuorassa maata kohti ja luustoltaan kohtuulliset. Kyynärpäät asettuvat suoraan sään alapuolelle ja ovat yhtä kaukana säästä kuin maasta. Välikämmenet ovat lyhyet, paksut ja voimakkaat, mutta kuitenkin joustavat ja sivusta katsottuna pienessä kulmassa. Kämpälät ovat soikeat ja tiiviit, varpaat ovat tiiviisti yhdessä ja selvästi kaareutuneet. Päkiät ovat paksut ja kimmoiset, kynnet lyhyet ja vahvat. Kannuskynnet voidaan poistaa.

Takaraajat

Osuutta pidettiin paikkansapitävänä, sillä poikkeuksella että lause "muodostaa suunnilleen suoran kulman" oli virheellinen ja poistettiin. (27.6.2003)

Ehdotus määritelmäksi

Takaosan leveys vastaa pääpiirteittäin etuosan leveyttä lapojen kohdalla. Lantion ja yläreiden kulmaus vastaa lavan ja olkavarren kulmausta. Polvet ovat selvästi erottuvat, kinnernivelet kohtuullisesti taipuneet. Välijalat ovat lyhyet, pystysuorat ja suorassa linjassa toisiinsa takaapäin katsottaessa. Kämpälät ovat soikeat ja tiiviit, varpaat ovat tiiviisti yhdessä ja selvästi kaareutuneet. Päkiät ovat paksut ja kimmoiset, kynnet lyhyet ja vahvat. Takajalkojen kannuskynnet poistetaan.

Karvapeite

Painotettiin enemmän sitä, että australianpaimenkoira on työkoira jonka on tarkoitus työskennellä erilaisissa sää- ja maasto-olosuhteissa, jonka johdosta sillä tulee olla tarpeeksi turkkia suojakseen, mutta se ei saa olla niin pitkää tai pehmeää että estäisi koiraa työskentelemästä risukoissa tai kuumalla. Rodun alkuperäisen luonteen mukaisesti muu turkinlaitto kuin pesu ja yleinen siistiminen ei ole suositeltavaa (tutkimuksemme osoitti että monissa muissa rotumääritelmässä on määritelty tai suositeltu rajoja näyttelyjä varten tehtävän turkinhoidon määrään). Viiksien leikkamiseen on puututtu johtuen tutkimuksista, joiden mukaan tällä tavoin käsitellyt koirat ovat alttiimpia kasvovammoille. Vikoja selvennettiin, erityisesti että pitkäkarvaisen collien turkki ei kuulu australianpaimenkoiralle.

Ehdotus määritelmäksi

Karva on keskipituista ja keskivahvaa, suorasta hieman laineikkaaseen, säänkestävää; pohjavillan määrä voi vaihdella ilmastosta riippuen. Karva on lyhyttä ja sileää päässä, korvien ulkopinnoilla, etujalkojen etupuolella ja kinnerten alla. Etujalkojen takaosissa on kohtuulliset hapsut ja housut ovat kohtuullisen runsaat. Koiralla on kohtuullinen kaulus ja röyhelö, jotka ovat selvempiä uroksilla kuin nartuilla. Australianpaimenkoira on työkoira ja tulee esittää luonnollisessa turkissa. Karvojen siistiminen tassuissa, korvissa, välikämmenissä ja -jaloissa on sallittavaa. Viiksiä ei leikata pois. Vakavat virheet: Epätyypillinen karvapeite, kuten colliemainen, kihara tai sileä karva.

Väri

Tälle rodulle tämä osuus sisältää useita vakavia terveystarkastuksia, toisin kuin joillekin roduille joilla kyse on vain rotutyypistä. Viallisten homotsygoottisten merlejen takia tämä osuus on tärkein työkalumme kun yritetään estää sellaisten koirien jalostuskäyttö, joilla on homotsygoottisen merlen ulkomuoto. Koska rodussa on runsaasti heikkolaatuisia värejä, komitea katsoi että oli tärkeää painottaa mikä on syvä, kirkas ja voimakas (komitea tutki diluutiogeenin aiheuttamia terveysongelmia muissa roduissa). Vaikkakin asia on todettu jo alkuperäisessä, painotetaan että kirsun, silmäluomien reunojen jne pitäisi olla mustat tai maksanväriset.

Vaalea pigmentti ja vaaleanpunaiset alueet kirsussa altistavat työkoiraa auringonpolttamille ja ihosyövälle ja vaalealla pigmentillä on yhteys haalistuneeseen turkinväriin. Komitea myös selvensi mikä on marmorointia ja pohjaväriä, sillä nämä on usein ymmärretty väärin. Sekaannusta aiheuttanut viittaus "butterfly noseen" poistettiin ja tilalle laitettiin selvempi ilmaus pigmentoitumaton alue.

Jotta voitaisiin puuttua erittäin tärkeään kysymykseen homotsygoottisen merlen näköisistä koirista, valkoisia alueita ja niiden rajoja on tarkennettu. Rotumääritelmä kuvaa ihanneyksilön. Alkuperäisen määritelmän tarkoitus sen kuvatessa silmiä ja korvia ympäröiviä alueita ei ollut tehdä valkoisesta korvasta hyväksyttävää (komitea tarkisti tämän alkuperäistä muotoilemassa olleilta henkilöiltä) mutta johtuen käytetystä sanavalinnasta, näin sen tulkitsevat kasvattajat ja tuomarit. Korvissa ei ole tarkoitus olla valkoista ja siksi se on virhe. Valkoisen kauluksen määritelmää selvennettiin viittamalla sekä täyteen että osittaiseen kaulukseen, eikä siis vain suoraan alueeseen sään korkeimmalla kohdalla. Valkoiseen polvissa ei puututtu sillä alkuperäinen määritelmä ei mainitse sitä virheenä, mutta valkoinen joka nousee kylkeen tai kupeeseen on erikseen mainittu. Keskusteltiin pitkään siitä pitäisikö määritellä raja kuinka korkealle vatsapuolen valkoinen väri saa nousta, mutta koska mitat ovat subjektiivisia, komitea päätti olla suosittelematta määriteltyä rajaa. Tässäkin koiran koko olisi yksi tekijä.

Ylimääräiseen valkoiseen liittyviä virheitä on selvennetty niin, että ne ovat vakavia suhteessa esiintyvään määrään. Haalistuneet värit on laitettu virheiksi, jotta tarkennetaan alkuperäisen määritelmän lausetta jonka mukaan kaikkien värien tulee olla syviä, kirkkaita ja voimakkaita.

Alkuperäisessä määritelmässä esiintyviä hylkääviä virheitä on tarkennettu. Eniten epäselvyyksiä on aiheuttanut viittaus valkoisiin läikkiin rungossa. Tätä tarkennettiin niin että nyt termi tarkoittaa sekä yhtä että useampaa valkoista läikkää. Se myös käsittää sekä valkoisen jonka ympärillä on väriä että valkoisen joka jatkuu hyväksyttävistä paikoista. Sekaannusta aiheuttanut termi "dudley nose" on poistettu ja korvattu ilmaisulla "täysin pigmentoitumaton".

Ehdotus määritelmäksi

Värit ovat syviä, kirkkaita ja voimakkaita. Hyväksytyt värit ovat musta, sinimarmoroitu, punainen (maksanväri) ja punainen (maksanväri) marmoroitu; kaikissa voi olla valkoiset ja/tai ruskeat merkit ja kaikki värit ovat samanarvoisia. Mustilla ja sinimarmoroiduilla pohjaväri on pikimusta, punaisilla ja punamarmoroiduilla pohjaväri on maksanväri (tumman punertava ruskea). Marmorointi on pohjaväriin vaaleampi sävy. Sinimarmoroiduilla ja mustilla koirilla on musta pigmentti kirsussa, huulissa ja silmänreunuksissa; punaisilla (maksanvärisillä) marmoroiduilla ja punaisilla (maksanvärisillä) koirilla on maksanväri pigmentti kirsussa, huulissa ja silmänreunuksissa. Kirsun tulee olla täysin väritynyt (pienet pigmentoitumattomat alueet eivät ole virhe alle vuoden ikäisillä koirilla). Pään ensisijainen väri on jokin muu kuin valkoinen, korvien ja silmänympärysten tulee olla täysin muun kuin valkoisen värin peitossa ja ympäröimänä. Täydellisen tai osittaisen kauluksen raja ihossa ei saa ylittää säästä kynnänpäähän vedettyä linjaa. Valkoista saa esiintyä koiran alapuolella, etujaloissa ja takajaloissa, mutta se ei saa jatkua kylkeen tai kupeeseen asti. Virheet: Valkoista korvassa tai kiinni silmässä, vaaleanpunaista kirsussa ja/tai silmänreunuksissa tulee kohdella virheinä, joiden vakavuus on

suhteessa siihen kuinka paljon niitä esiintyy. Kaikki poikkeamat haalistuneeseen (vaaleampaan) pohjaväriin on käsiteltävä virheinä. Kun koko pohjaväri on niin heikko ettei väriä voida pitää maksanvärisenä tai mustana, on katsottava ettei kyseessä ole hyväksytty väri. Hylkäävät virheet: Mikä tahansa muu kuin yksi neljästä hyväksytystä väristä. Valkoinen(/set) läiskä(t), riippumatta siitä onko kyseessä erillinen täplä(t), läiskä(t) tai valkoiselta alueelta jatkuva väritys. Täysin pigmentoitumaton kirsu.

Liikkeet

Komitean mielestä oli tärkeää jälleen painottaa liikkeiden merkitystä koiran rodunomaiselle käytölle. Ongelmallista osuutta selvennettiin poistamalla lause "etu- ja takajalat liikkuvat suoraan ja samansuuntaisesti", koska monet ovat tämän luettuaan uskoneet etteivät australiainpaimenkoiran etu- ja takajalat saisi ravissa lähentyä yhdelle linjalle rungon alle. On käsitetty väärin että edelliset lauseet olisivat ristiriidassa toistensa kanssa. Täydellistä liikettä kuvailtaessa pidettiin tärkeänä että kuvataan myös se, kuinka tassut pysyvät lähellä maanpintaa niin etteivät kyynärät, kintereet tai tassut käänny ulos tai sisään. Ylenpalttinen etujalkojen nostelu tai takajaloilla taaksepäin potkiminen ovat ylimääräistä liikettä, jollaista ei haluta nähdä koiralla jonka saattaa olla tarpeen ravata pitkiä aikoja. Painottaakseen liikkeiden äärimmäistä tärkeyttä työrodussa, komitea katsoi että vääränlaisten liikkeiden tulee olla mainittu virheenä. (26.2.2004)

Ehdotus määritelmäksi

Oikeanlaiset liikkeet ovat olennaiset rodun käyttötarkoitukselle, joka vaatii vauhtia, kestävyyttä ja nopeutta. Ravin on oltava tasaista, vapaata ja helppoa, liikkeen ketteryyden tulee näkyä ja askeleen olla tasapainoinen ja maata voittava. Vauhdin lisääntyessä sekä etu- että takajalat lähentyvät koiran alla kulkevaa keskilinjaa. Kämpälät pysyvät lähellä maanpintaa, kyynärpäät, kintereet tai tassut eivät käänny sisään- tai ulospäin. Ylälinja pysyy vakaana ja tasaisena. Liikkeissä esiintyviä virheitä tulee kohdella sen mukaan kuinka paljon ne poikkeavat ihanteesta.

LIITE 4

Australianpaimenkoiran työskentelykuvaus

*Työskentelykuvaustoimikunnan viimeinen luonnos
Lähetetty paimennuskomitealle 10.6.2005*

Johdanto

Paimenkoirana australianpaimenkoira on yksi ns. kroppakoiraroduista ("Loose-Eyed". Se on itsevarma, määräävä työskentelijä, jolla on oma tunnistettava työskentelytyylinsä, joka poikkeaa ns. "silmäkoirien" ("Strong-Eyed") työskentelystä. Se on ketterä ja työskentelee pystyasennossa ja lähietäisyydellä, ja nämä ominaispiirteet ovat nähtävissä sen säilyttäessä monipuolisuutensa ja kykynsä hallita kaikenlaisia paimennettavia eläimiä tehokkaalla ja määrätietoisella tavalla. Parhaimmillaan australianpaimenkoira paimennettaessa suuri ja/tai hitaasti liikkuvia lammaslauvoja ja karjalaumoja ja sen erityiskykyä arvostetaan kykyä hallita eläimiä ahtaissa paikoissa. Australianpaimenkoira on luonnostaan vahva ja intensiivinen sekä nopeaoppinen. Lähestyessään paimennettavia eläimiä australianpaimenkoira usein käyttää liikettä, näykkäisyä ja/tai komentavaa haukkua sekä myös silmää milloin se on tarpeen hallitaakseen eläimiä.

Liike

Pitäessään laumaa koossa ja liikuttaessaan sitä eteenpäin australianpaimenkoiran liike on sujuvaa, tasapainoista ja maatavoittavaa koiran liikkuessa vaivattomasti edestakaisin lauman takana. Tämä on hyvin luontainen liikuntatapa australianpaimenkoiralle ja se voi jatkaa sitä tuntikausia..

Näykkäisy

Australiapaimenkoira käyttää näykkäisyä vain liikuttaakseen vastahakoisia tai haastavia eläimiä. Ihanteellinen australianpaimenkoira työskentelee luonnostaan molemmissa päissä, näykkäisten matalalta ja kovaa takajalkojen vuohisista liikuttaakseen itsepäistä karjaa tai kiertäen eteen ja näykkäisten turvasta tai päästä kääntääkseen itsepäisen eläimen takaisin laumaan.

Haukkuminen

Australianpaimenkoira voi käyttää haukkumista painostaakseen liikkeelle itsepäisiä tai haastavia eläimiä. Sen haukkuminen on kuitenkin kohtuullista ja käytettäessä määräävää. Siinä missä näykkäisy vaikuttaa yleensä vain yhteen eläimeen, haukkuminen voi vaikuttaa koko laumaan ja on tehokkaimillaan silloin kun paimennettavat eläimet ovat jumittuneet esimerkiksi ahtaassa kujassa. Haukkuminen on erityisen hyödyllistä koottaessa karjaa tiheästä maastosta.

Ns. "silmä"

Koska australianpaimenkoira on ns. kroppakoira, se käyttää mieluummin läsnäoloaan ja liikettä liikuttaakseen paimennettavia eläimiä. Paimennettavien eläinten uhatessa sitä se voi kuitenkin käyttää silmää suoralla ja määrätietoisella tavalla kunnes uhma on ohi.